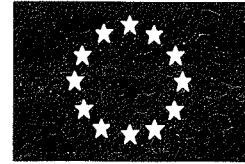

SPONSOR

**EU - ADMINISTRATION
OF MOSTAR**

MOSTAR KOLJEVKA SPORTA

LEKSIKON

LIČNOSTI MOSTARSKOG SPORTA

1996.

PREDGOVOR

Nepobitna je činjenica da je ova knjiga plod višegodišnjeg profesionalnog iskustva i istraživačke djelatnosti priređivača. Ona nudi ne samo izvorne nego i mnoge važne podatke iz historije sporta Mostara i cijele Bosne i Hercegovine. Zato ima višestruku vrijednost.

Prvo, otkriva neke do sada malo poznate pojedinosti i događaje iz vremena stvaranja i razvitka prije svega modernog sporta u Mostaru. Čitaoci će, uz ostalo, saznati da je ovaj grad bio kolijevka nekoliko sportova u Bosni i Hercegovini, na što upućuje i sam naslov knjige.

Drugo, također na jednom mjestu je "okupila" sve Mostarce-olimpijce.

Treće, isto tako prvi put se pojavljuje Leksikon ličnosti mostarskog sporta iz čitavog jednog stoljeća. To je dato veoma kratko, jezgrovito, bez suvišnih komentara, što je prava mjera za nešto takvo.

Sve to ima, zaista, neprocjenjivu vrijednost, jer će, uz ostalo, biti sačuvani od zaborava mnogi događaji i ljudi iz prošlosti mostarskog sporta.

Knjiga može, istovremeno, biti polazište za temeljitije istraživanje i proučavanje historije sporta našeg grada i šire teritorije. I to je posebna vrijednost ovog djela, prvog ove vrste na našim prostorima.

Karakteristika cijele knjige "Mostar-kolijevka sporta" je da je bez ikakvih političkih, ideoloških i drugih konotacija; jedino je prožeta sportskim duhom.

Knjiga, gledajući u cjelini, zaslužuje sve pohvale. I bilo je krajnje vrijeme da Mostar dobije ovako djelo.

Prof. dr Hamid Šoše

Ovakva knjiga popunjava jednu veliku prazninu u ionako oskudnoj sportskoj literaturi, koja je prava rijetkost osobito kad se obrađuje jedan uži teritorij, jedan grad. Ona je svojevrsan vodič kroz prošlo ali i sadašnje vrijeme mostarskog sporta za sve one kojima je sport na srcu. Istodobno je izazov i izvanredna podloga za sve one koji se bave proučavanjem povijesti tog društvenog fenomena, sastavnice kulture našeg vremena.

Knjiga, također, razbija neke predrasude, skida veo tajni i otkriva dosad malo poznate, skrovite događaje i ljude, koji će biti sačuvani od zaborava. Oslobođena je od ideologije i bilo čega sličnog, sport joj je jedina odrednica.

Sama zamisao za pripremanje ovog djela je vrijedna svake hvala. Priređivač je, doista, morao uložiti veliki trud i dosta vremena da bi to sve prikupio, obradio i objedinio u jednu cjelinu pod naslovom "Mostar-kolijevka sporta"

Knjigu toplo preporučujem svima koje zanima sport.

Prof. Željko Džeba

RECENZENTI

prof.dr Hamid Šoše,
redovni profesor Fakulteta za
fizičku kulturu Univerziteta "Džemal
Bijedić" u Mostaru

prof. Željko Džeba
stručni suradnik za poslove sporta,
fizičke kulture i rekreacije pri
Općinskom vijeću Mostar

prof. Enver Novaković, pedagog
koordinator za sport pri EUAM

Mile Knezović, viši sportski trener
koordinator za sport pri EUAM

© 1996. by

PRVO IZDANJE KNJIGE "MOSTAR-KOLIJEVKA SPORTA" ČIJI JE
DONATOR UPRAVA EVROPSKE UNIJE NAD MOSTAROM, POSVEĆENO
JE PRVOM STOLJEĆU (1896-1996) ORGANIZIRANOG SPORTSKOG
POKRETA U MOSTARU I STOGODIŠNJICI MODERNIH OLIMPIJSKIH IGARA

Ovo je veliko svjedočanstvo o nastanku i razvoju mostarskog sporta, posebno onog modernog doba. Knjiga "Mostar-kolijevka sporta" pokazuje da je ovaj grad bio "rodno mjesto" nekoliko sportova u Bosni i Hercegovini. Istovremeno, ona kazuje o bogatstvu i raznolikosti sportskog života u Mostaru, a isto tako i o vrhunskim ostvarenjima njegovih sportista.

Starije generacije će podsjetiti na mnoge sportske događaje iz svijeta sporta, a mladi će moći više da saznaju mnogo toga što su vrlo malo znali ili to uopšte nisu znali.

Zato priređivaču, svi mi zaljubljenici sporta, dugujemo veliku zahvalnost.

Prof. Enver Novaković

Medu malim brojem knjiga posvećenih športu, posebno jednog grada, ova pod naslovom "Mostar-kolijevka sporta" svakako zauzima istaknuto mjesto. Ona ima više vrijednosnih osobina. To su koncepcija, unutrašnja organizacija i raspored građe, ali prije svega tekstovi o počecima i razbuktavanju sportskog pokreta ne samo u gradu na Neretvi nego i u Bosni i Hercegovini, priče o olimpijcima i Leksikon ličnosti mostarskog sporta... Valja reći da je sve to temeljeno i na dobrom poznavanju povijesti sporta i, šta je posebno značajno, na dugogodišnjem novinarskom iskustvu priređivača.

Mile Knezović

U V O D

Već na početku sređivanja građe postavilo se pitanje: kako u obilju sjećanja, rezultata i podataka što solidnije prezentirati nastanak i rasplamsavanje sportskog pokreta u Mostaru.

Od nekoliko mogućnosti odlučili smo se tematski obraditi sportove što su među prvima stigli u ovaj grad i koji su ovdje imali premljerno prikazivanje na tlu Bosne i Hercegovine. To je odredilo i naslov knjige "MOSTAR-KOLIJEVKA SPORTA".

Zatim su, ukratko, opisani tzv. narodni sportovi, većinom oni što su lokalna specifičnost. Nakon toga, dati su portreti Mostaraca-olimpijaca, posebno osvajača medalja. Na kraju je Leksikon ličnosti mostarskog sporta. Tu su pretežno imena onih što su se na svjetskim, evropskim, državnim i republičkim prvenstvima, mediteranskim i balkanskim igrama, u različitim kupovima plasirali među trojicom najboljih. U tom popisu su i drugi ljudi što su nešto više i značajnije podarili sportu ovoga grada.

Takvih znamenitih i zaslužnih ličnosti je, naravno, mnogo više, ali iz objektivnih razloga ovdje nisu uvršteni.

Prva dva poglavlja su, u stvari, zbir običnih novinarskih zapisa, satkanih na osnovu nekih pisanih tragova i svjedočenja sudionika historije sportskog pokreta, podstaknutog idejom olimpizma. Treći dio je, pak, sažetak sportskih biografija. U svemu se pristupilo s čisto sportskog aspekta, prožetog duhom Olimpijske povelje, "u slavu sporta".

Knjiga nema bilo kakav naučni značaj, takvom je i ne treba ni shvatati ni ocjenjivati. Ona je, u određenom smislu, istraživačka, jer uostalom novinar "da bi pisao mora da saznaje, da bi saznao - istražuje..."

Izvori su u nečemu bili nedostupni, nepotpuni ili nedovoljno precizni. Stoga su se, uz najbolju volju i višestruku stručnu ovjeru, mogle potkrasti i određene greške, propusti ili nepreciznosti. Molimo čitaoce da to ne zamjere. Naprotiv, očekujemo vaše ispravke i komentare. Oni će biti od koristi u pripremanju drugog izdanja "Mostar-kolijevka sporta", ili neke slične publikacije.

Osjećamo se obaveznim da izrazimo veliku zahvalnost na vrlo korisnoj saradnji prof. dr Hamidu Šoše, prof. Željku Džeba, prof. Enveru Novakoviću i višem sportskom treneru Mili Knezoviću, ostalim sportskim poslenicima i prijateljima, koji su svojim savjetima i sugestijama pomogli ostvarenje ove male knjige.

I ovim putem izražavamo najtopliju zahvalnost EU ADMINISTRATION OF MOSTAR - Odjel za kulturu, omladinu i sport, a prije svih gospodi Osvaldu Šrederu i Šonu Matesonu. Njihova je najveća zasluga što je ova knjiga izašla, jer su za to iskazali veliko razumijevanje i pružili finansijsku - donatorsku podršku.

Priređivači

SUMMARY

Why the booklet title "Mostar-The Cradle of Sports"? During the study (that lasted for several years) of the sports history of this and wider area, we have found out that some sports or forms of sports activities in Bosnia-Herzegovina appeared for the first time in the town on the Neretva. This is just a minor effort to incorporate a part of what is known about it and not let fall into oblivion what is hoary antiquity.

What we have in mind is diving (the Neretva 1566), physical education classes (1864), cycling (1887), "sokol" movement (1896, 1903. and 1909), football (1903), basketball (1925) and national sports. As the year of 1996 is the first-century anniversary of the contemporary Olympic Games, and having in mind that XXVI th Olympic Games will be held in Atlanta (USA), a part of the book is dedicated to Mostarians - participants to the Olympics, and the medallist in particular. "Golden" boys and girls are: Jasna Merdan-Kolar (handball), Drazen Dalipagic (basketball) and Ante Pehar (invalid sportsman-athletics); silver medals winners are: Miroslav Brozovic, Muhamed Mujic and Krunoslav Radiljevic (football players), Vesna Radovic (handball) and Franjo Arapovic (basketball).

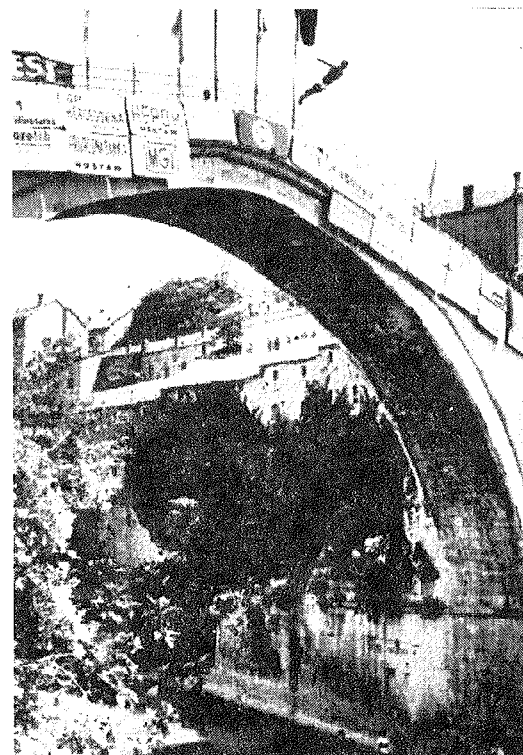
The booklet also contains a Lexicon of famous and meritorious figures of Mostar sports during the past century, some 337 names.

The booklet would not have been published had there been no understanding and financial support from European Union Administration of Mostar. We therefore express special gratitude to the gentlemen of the Department of Culture Youth And Sports, Mr. Oswald Schröder and Shaun Matheson.

The book arranger

Tradicija duga više od četiri stoljeća

DJEČACI KAO PTICE

Sport hrabrih: Sa Starog mosta se skače otkako je sagrađen 1566. godine

Najstariji tragovi o skokovima u vodu pronađeni su na etruščanskom reljefu otkrivenom u Tarkini u 6. stoljeću. Međutim, prvi pisani podaci o skokovima u vodu datiraju iz srednjeg vijeka. Njih je, u svojoj knjizi "Colymbetes" 1538. godine, opisao V. Vinman. Tada se skakalo s mostova u Konstanci i Bazelu.

Međutim, na južnoslavenskim prostorima prije nego gdje kroz vazduh do vode letjelo se u Mostaru. Prvi skakači u Neretvu su se otiskivali još 1566. godine, dakle nakon što je sagrađen Stari most. O tome je prve bilješke ostavio 1664. znameniti turski putopisac i historičar Evlija Čelebija. On je, između ostalog, napisao:

"Otkako je sazidan ovaj visoki most, otada ovamo dolaze neki veziri, prvaci i visoki dostojanstvenici da ga vide. I sjedeći u pomenutom čardaku, oni promatraju kako mnoga smiona djeca šehera stoje spremna na ivici mosta. I kad se zatrče i skoče s mosta, padaju dolje u rijeku i lete u zraku kao ptice praveći svaki od njih neku posebnu akrobaciju.

Jedni skaču strmoglav, drugi sjedeći ala turka, a neki opet skaču u vodu udvoje, utroje i odmah srećno izlaze na obalu uspinjući se uz stijene, i dolaze gore na kraj mosta i primaju darove vezira i prvaka... Zaista je velika smjelost da sitna djeca skaču u takvu rijeku".

Pretpostavlja se da se skakalo čak sa skela Starog mosta, dakle tokom gradnje tog veličanstvenog arhitektonskog ostvarenja. Ima, međutim, predznaka da se u Mostaru počelo skakati u vodu. tačnije u Neretvu, mnogo ranije. Čak prije nego gdje drugdje. Ta priča zasniva se na postojanju "lančanog" mosta, koji je dvije obale rijeke

spojao, kako se pretpostavlja, već od 1440. godine. Međutim, malo naselje, budući grad Mostar na ovom prostoru se prvi put pominje tek 1452. I te godine se, u jednoj pisanoj ispravi, navodi postojanje drvenog mosta na lancima.

Za vrijeme turske vladavine ovim krajevima, prema mišljenju historičara sporta Šefika Pašića, sportovi na vodi u Mostaru su bili vrlo popularni. Tu misli i na skokove u vodu, tj. Neretvu. On je takav zaključak izvodio iz naziva mnogih pećina-stijena s kojih se djeca i odrasli i danas tokom ljeta otiskuju u talase plahovite rijeke. To su Beša, Duradžik, Karpuz, Pipun, Veliki i Mali džinovac, Veliki i Mali deriz, Gvozden, Zelenika, Jastreb, Musala, Sloboda...Imena većinom turskog porijekla.

Mamutske skakaonice u vodu-Neretvu su i kule i druge zgrade što se naslanjaju na Stari most. To se, takođe, može reći i za ostale gradske mostove. Prvo je to bio ovaj željezni s imenom Cara Franje Josipa, sagrađen 1882, pa njegov nasljednik podignut 1936, poslije nazvan Titov. Zatim tu su Lučki (1913) i Carinski most (1917).

I pjesnik Aleksa Šantić je, u svojoj "Neretvi" (1912), opjevao hrabre skakače u vodu: "Neretva se lomi, a s visokih kuka/ Naga djeca skaču i vikom se kuplju..."

I jedan ovovremeni reporter s oduševljenjem je kazivao o mostarskim "ikarima": "U Mostaru je čovik bio tica. I svaka je tica imala svoj stil. Jedne su letjela raširenih, a druge skupljenih krila, jedne su se rušile kosije, poput lastavica, druge su padale gotovo okomito poput kamena. Revija tijela, zračno manekenstvo."

Takmičenja u skokovima u vodu sa mostarskih mostova, naročito onog najstarijeg, koji podsjeća na "bijelog galeba s krilima razapetim na obje obale rijeke", dobijaju puni zamah tek nakon završetka drugog svjetskog rata (1945). Tradicija ovih letova živi, dakle, već 430 godina! Skokovi su se izvodili, tako reći, svaki dan od ranog proljeća do kasne jeseni, posebno na zahtjev turista.

To je, očigledno, odavnina specifičan sport mostarskih dječaka i mladića. On je naravno, po mnogom čemu jedinstven. Tradicionalna ljetna takmičenja u posljednjih dvadesetak godina okupljala su aktere-letače i iz drugih krajeva nekadašnje države.

Mostar je, 1990. godine, opet prvi na južnoslavenskim prostorima bio damačin svojevrsnog međunarodnog nadmetanja. Ono se smatra nezvaničnim svjetskim prvenstvom u visinskim skokovima u vodu. Ta revija organizovana je po uzoru na turneju skijaških skakača. Ima naziv "Kup del Mondo". Organizator joj je FEDEMAR - Međunarodna organizacija za sportove na vodi koji nisu u olimpijskom programu. Što je grad na Neretvi 1990. bio, i što će ponovo biti, damačin te svjetske priredbe skakača u vodu najzaslužniji je, prije svih, profesor Vitorio Zaneti iz Italije. I njegov zemljak Klaus Dibiasi. On je, uzgred rečeno, jedan od najpoznatijih skakača u vodu na Zemlji. Dibiasi je učesnik četiri olimpijade, od 1964. do 1976. I na svakoj je osvojio medalje: tri zlatne u skokovima sa tornja, a srebrne u toj disciplini i u skokovima s daske. Bio je i svjetski šampion u tzv. figurativnim skokovima u vodu.

Prvi "Kup del Mondo" u Mostaru 1990, kada se letjelo sa Starog mosta, okupio je skakače iz Amerike, Kanade, Italije, Engleske, Meksika (poznati po odvažnim letovima sa hridina Akapulka u morske talase) i Jugoslavije. Za "domaću" reprezentaciju takmičila su se i dvojica Mostarača - Jadranko Fink i Semir Dročić, a selektor ekipe bio je naš najpoznatiji skakač Emir Balić. Letači iz grada na Neretvi su, zatim, imali nastupe u "Kupu del Mondo" i u drugim zemljama. Godine 1994, na Svjetskom kupu u Italiji, Benaid Kalajdžić je osvijetlio obraz mostarskih skakača. Osvojio je izvanredno 11. mjesto.

Svako vrijeme i svaka generacija iznjedrili su po nekoliko vrhunskih skakača. Najcjenjeniji i najčuveniji je, nesumnjivo, Emir Balić. U davno doba, tokom turske vladavine, kao vrstan skakač pominje se izvjesni Salko Oručević. Kada je i Mostar bio u sastavu Austro-Ugarske Monarhije, među najzapaženije "letače" Smatraju se Ilija Pjanić i Mušo Hadžimusić. Između dva svjetska rata kao najcjenjeniji skakači bili su, između ostalih, Veljko Đedović, Nazif Sefić, Aziz Koluder, Joca Golubović, Svetko Simić i Huso Mišeljčić.

Od svršetka drugog svjetskog rata (1945) na ovamo stizale su u talasima nove generacije hrabrih letača sa mostova. Jedni su se specijalizirali za skokove na glavu a drugi na noge. Mnogi su, međutim, vještinu iskušavali u obje discipline. Visoku tehniku i harmoničnost, sa odrazom i uronjenjem dostigli su brojni letači. Ipak, Emira Balića, trinaest puta pobjednika u skoku na glavu, niko za dugo neće zasjeniti. Duga je, ipak, kolona onih vrhunskih letača sa Starog mosta. Pomenimo ih bar nekoliko: Mugdim Sefić, Sekula Mučibabić, Nenad Neđa Šešeljević, Mugdim Guzin, Branko Vreća, Dragan Zovko, Jovo Račić, Husnija Balić, Neđa Milivojević, Jadranko Fink, Goran Fink, Marko Zovko, Mate Zelenika, Alija Ajanić, Semir Dročić, Mirsad Pašić, Senad Drljević, Mirza Bijavica, Tahir Delić i drugi. Bilo je i odvažnih djevojaka koje su skakale sa Starog mosta. Ostale su upamćene Seka Vasković, Zijada Demirović Humo i Paulina Šešeljević. Vlado Cvitanović je, pak, izveo najkomplikovaniji i naspektakularniji skok. Bio je to uzvratni skok na glavu od jednog i po salta (1,5 okret).

Specifični uslovi - visina skakaonice, brzina i plićina rijeke (s podvodnim stijenama, grebenima) - stvorili su i odgovarajuće vrste i stilove skokova. To je, opet, prouzročilo i svojevrstne kriterije za vrednovanje-ocjenjivanje tehnike - ljepote i harmoničnosti skoka. Za svaki skok svaki sudija ima na raspolaganju 10 bodova. Oni se dodjeljuju zavisno od kvaliteta skoka. Sve ocjene se zbrajaju i tako dobija konačan rezultat, pa prema tome i redoslijed takmičara.

Kod skakača na glavu ocjenjuje se, u prvom redu, tehnika leta kroz vazduh i uronjenje u vodu. Oni nastoje da urone u vodu što manje, a to se postiže tzv. štrapom. "Lasta" se smatra najprivlačnijim i najcjenjenijim stilom. Skakač leti kao ptica i sunovraća se u vodu. Prilikom odraza zabaci ruke i onda ih priljubi uz tijelo. Stil "avion" je sličan "lasti", ali rukama u odručanju pod uglom od 90 stupnjeva u odnosu na tijelo. "Prevoj" je stil kada skakač u letu savije tijelo u kukovima, noge i ruke opruži da prstima ruku dodiruje nožne prste, a zatim trzajem izbacuje noge iznad tijela.

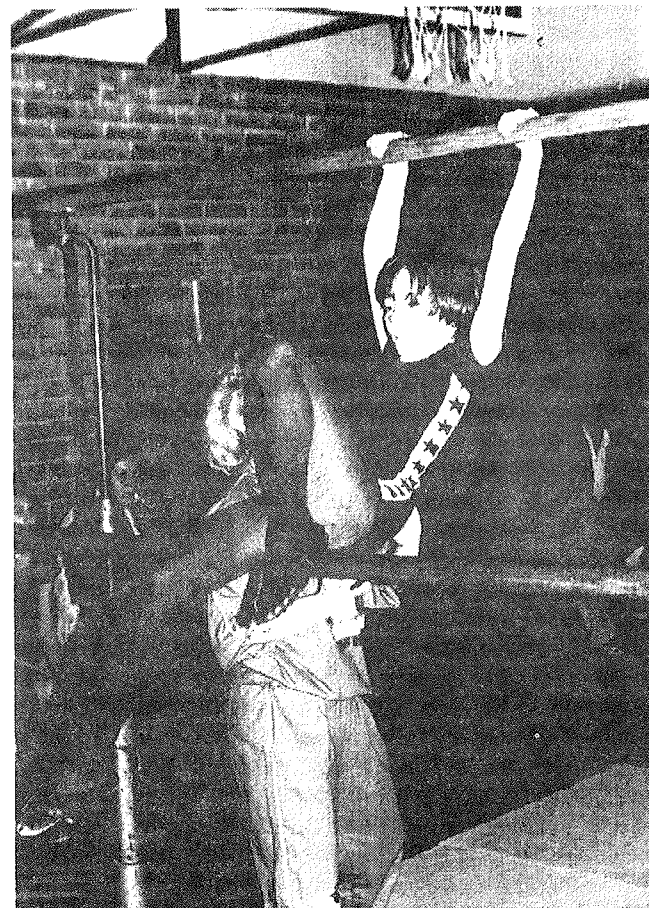
Kod skokova na noge ocjenjuje se, u prvom redu, sigurnost leta kroz vazduh. To su položaj tijela od faze odraza do uronjenja u vodu. Prilikom "slijetanja" na površinu rijeke skakač nastoji da izbacii što manje vode, zapravo da bude što manje prskanja. Za to je udomaćena izreka "dobro štullo". Sklupčeni skakač, gdje brada dodiruje koljena zgrčenih nogu, koje obuhvati rukama ispod koljena - taj skok se naziva "čupica". "Mertek" je stil kada skakač od odraza do uronjenja leti prema vodi ukršćenog tijela. Ti nazivi imaju porijeklo u turskom jeziku. Primjerice, mertek je greda, balvan, direk. Ta imena, takođe, govore koliko je duga tradicija skokova u Neretvu, po nekima od 1435. godine.

O hrabrim letačima sa Starog mosta u Neretvu snimljeno je nekoliko dokumentarnih filmova. Najpoznatiji je pod imenom "Dječak i most". Ovo ostvarenje na celuloidnoj traci dobilo je nagradu za kameru na Svjetskom festivalu dokumentarnog i TV filma

u Londonu 1971. godine. I ne samo to. Film "Dječak i most" dobio je počasno mjesto u Olimpijskom muzeju u Lozani. Ima tu višeznačne simbolike. Švajcarska je kolijevka prvih zvanično zapisanih skokova u vodu, a film posjetiocima tog reprezentativnog, jedinstvenog muzeja kazuje o jednom specifičnom sportu najduže održanom u Mostaru. I film "Admiral" je svojevrsno svjedočanstvo o hrabrim mostarskim "ikarima" sa Starog mosta. Oni su bila tema, takođe, i mnogih diplomskih i inih radova studenata fakulteta za fizičko vaspitanje... Mostar je 1958. godine dobio lijep olimpijski bazen sa skakaonicama - za letove s tornja i daske. Ipak, tzv. figurativni skokovi tu nisu uhvatili korijene. A, ko zna, možda će se to dogoditi u budućem vremenu.

Nastava fizičkog vaspitanja u školstvu

ANDRE DALMATINAC UTEMELJIVAČ 1846.

Vijek i po: Tjelesno vježbanje u mostarskom školstvu započelo još 1846. godine

Čitava tehnička revolucija s kraja 15. stoljeća umnogome je izmijenila život i shvatanja tadašnjeg čovjeka. Sve što je u njemu dugo bilo gušeno i sputavano sada se oslobađa i razrasta. Bilo je to doba Renesanse. Tada se u Italiji javljaju pokušaji osnivanja škola u kojima bi nastava fizičkog vaspitanja imala važno mjesto (Vitorino da Feltre, 1378-1447). Ali, nastojanja humanista za uvođenje tjelovježbe u škole nije urodilo plodom, ni u Italiji, niti negdje drugo. Međutim, tokom cijelog razdoblja prijelaza iz feudalizma u kapitalizam, u Evropi ne prestaje težnja naprednijih pedagoga i mislilaca da što pravilnije teorijski i praktično postave pitanja mjesta i uloge fizičkog

vaspitanja u školama, naročito kod djece. Tako su u Francuskoj pisac F. Rabel (1494-1553) i filozof de Montenje (1533-1592) pobornici povezivanja vaspitanja sa životom, intelektualnog obazovanja s tjelesnim vaspitanjem. Znameniti češki pedagog J. A. Komenius (1592-1670) smatrao je fizičko vaspitanje u školi veoma važnim dijelom ukupnog pedagoškog procesa.

Prema engleskom fiziofuzu Džonu Loku (1632-1704) fizičko vaspitanje ima zadatak da učvršćuje zdravlje djece i da zadovoljava njihove potrebe za kretanjem. Francuski prosvjetitelj i pedagog Žan Žak Ruso (1712-1778) naglašava značenje tjelesnog vaspitanja za duhovni razvoj djece i za njihovu obuku u radu. Izradi i usavršavanju fizičkog vaspitanja u Njemačkoj golemo su doprinijeli tzv. filantropisti. "Philantropinum" J. B. Bazedova (1724-1790), u Desau, bila je prva njemačka javna škola u kojoj su učenici, pod vođstvom svojih učitelja, imali redovnu nastavu fizičkog vaspitanja. Filantropisti J. C. F. Guts Muts (1759-1839) i G. U. A. Fit (1763-1836) tvorci su temelja njemačkog sistema gimnastike. To je usavršio F. Jan (1775-1852), a prilagodio uslovima rada u školi A. Šips (1810-1858). Pedagoške koncepcije Tomasa Arnolda (1795-1842), engleskog reformatora ragbija, o slobodnoj primjeni sporta u školama, proširile su se po engleskim školama i koledžima. Odatle se i širio novi sportski pokret, kao uzor na koji su se ugledali sportski pokreti u svim zemljama svijeta. Otac modernih olimpijskih igara, francuski baron Pjer de Kuberten smatra da je Tomas Arnold najveći vaspitač "modernih vremena". Štaviše, ističe i ovo: "Mislim da se veliko Arnoldovo otkriće sastojalo u tome što je on uvidio koliku važnost vaspitanje mladih u školi ima za društveni napredak. Nikad prije toga u historiji osnovna obilježja društva nisu u tolikoj mjeri bila ovaploćena u školi".

Fizičko vaspitanje postaje nastavni predmet u školi uz neznatne iznimke, u drugoj polovini 19. stoljeća. Od pedesetih godina on se (uglavnom gimnastika) uvodi u manjem ili većem obimu u svim zemljama Evrope. U južnoslavenskim zemljama počinje se primjenjivati srazmjerno kasno i neravnomjerno. To je bio odraz opšteg nepovoljnog stanja u organizaciji školstva u drugoj polovini 19. stoljeća. Kako je to, u početku, izgledalo u Bosni i Hercegovini? Do 1878. godine, kada je ove krajeve zaposjela Austro-Ugarska, škole su bile organizovane na vjerskoj osnovi. Prve škole postojale su uz bogate, crkvene opštine, odnosno uz "bogato varoško stanovništvo". Od 1845. turska vlast je međutim, dozvolila otvaranje i javnih škola, ali u njima se moglo da uče samo "čitanje, pisanje i račun". Ipak, i u takvim uslovima i okolnostima, pojavljuju se napredniji učitelji, oni sa širokim pogledima na svijet. Oni samoinicijativno u svojim školama počinju uvoditi i časove fizičkog vaspitanja. Prvo se to u Bosni i Hercegovini događa u Mostaru 1846. godine. "Prva lasta" bio je učitelj Andre Pavasović Dalmatinac. On, naime, "uvede izlete s đacima". I to je dokaz da je mladi učitelj bio širokih pogleda, da je bio i te kako upućen u značenje i važnost tjelovježbe u pedagoškom procesu i životu djece uopšte. Uostalom, izleti- ti grupni odlasci u prirodu kretanjem su usmjereni na razvijanje fizičkih snaga i umnih sposobnosti, na sticanje najrazličitijih znanja i navika. Poslije su izleti postali jedan od najomiljenijih oblika aktivnosti članova sokolske organizacije. Na njima su provjeravali snagu, znanje i sposobnost. Izleti su se smatrali kao jedan od uspješnih načina tjelesnog jačanja članova na čistom zraku, naročito vježbama u hod, trku, penjanju, skoku itd. Ove elemente vježbanja je vjerovatno, primjenjivao sa svojim učenicima mostarski učitelj Andre Pavasović Dalmatinac od 1846. godine.

Odakle je Andre Pavasović Dalmatinac došao u Mostar? O tome su sačuvani vrlo štori podaci. Po nadimku toga čovjeka može se naslutiti da je porijeklom Dalmatinac, po svemu sudeći iz sela Pavasovića pokraj Zadra. On, se, što se sa sigurnošću može reći, školovao u Vojvodini, vjerovatno u somborskoj Učiteljskoj školi. Na takav zaključak

upućuje i zapis znamenitog Mostarca i cijenjenog historičara Vladimira Čorovića (1885-1941). Prema njemu, "prvi učitelj, koji je došao sa strane u Mostar, bio je neki Andre Pavasović Dalmatinac". On je upućen u taj grad, vjerovatno, od historičara Mostarca Dim. Milakovića ili Đorđa Nikolajevića, zauzimaljivog prosvjetnog i nacionalnog radnika najprije u Zadru, pa poslije u Dubrovniku". I to pominjanje Zadra ukazuje da je Andre Pavasović iz okoline toga grada na Jadranskom moru. I taj oduševljeni mladi učitelj unosi sasvim novi duh u školu i na juriš osvaja sva đačka srca. I ne samo to. "Mrska škola posta mi draža od najdraže igre"- tim riječima je historičar V. Čorović uvjeravao sagovornik, mostarski trgovac Špiro Zec.

Mladi pedagog Andre Pavasović Dalmatinac u gradu na Neretvi učiteljevaio je samo dvije godine. Jer, kada je 1848. izbila mađarska revolucija, on je ostavio školu i svoje učenike, sa dvojicom mladih mostarskih prijatelja otišao u Vojvodinu. "I tamo je kao junak ostavio glavu". - zapisao je historičar Vladimir Čorović.- "Sav je Mostar zaplakao za njim kao najrođenijim". Koliko je bio obljubljen i poštovan u ovom gradu, svijedoči i jedna pjesma kao uspomena na tog divnog čovjeka i pedagoga. Ona doslovno glasi "Andre Dalmatinac ove riječi piše /Pod moj barjak kome hrabro srce diše/. Porodi nas mati biti dika rodu/ I više svega ljubiti slobodu". A, Andre Pavasović Dalmatinac je bio barjaktar fizičkog vaspitanja u bosanskohercegovačkom školstvu.

Dvije decenije poslije prvih "izleta s đacima", 1866. godine u Mostaru je osnovana ruždija kao prva svjetovna muslimanska (bošnjačka) škola. (- Ruždija-"škola za odraslu, punodobnu djecu: prvi stupanj srednje škole). Ni djeci drugih vjera nije bilo zabranjeno da je pohađaju. Međutim, tek 1869. donošenjem turskog školskog zakona, uvode se i svjetovni predmeti. Među njima je na programu i - gimnastika! To je još jedan dokaz da fizičko vaspitanje sve više osvaja škole i učenike, da se ono shvata i prihvata kao značajan činilac u obrazovnom procesu.

Godine 1893. u Mostaru je otvorena državna Velika gimnazija. U svim njenim razredima po dva sata sedmično izvođena je gimnastika. Za to je u početku korišteno gimnazijsko dvorište, a poslije i dograđena dvorana opremljena sa spravama i rekvizitima. Ko su bili prvi nastavnici fizičkog vaspitanja na Gimnaziji? Je li to bio profesor Nikola Bićanić? On jeste bio predavač u ovoj školi već u njenoj prvoj školskoj 1893 /94 godini, ali da li je držao i časove gombanja (gimnastike)? Uzgred rečeno, N. Bićanić je poslije, 1910. bio učitelj gombanja u trebinjskom društvu "Hrvatski sokol". Među prvim bi se mogli smatrati još dvojica kasnijih "sokola", prof. Leo Jamnicki (određeno vrijeme i direktor Gimnazije) i prof. Stevan Žakula. Međutim, prvi zvanični nastavnik fizičkog vaspitanja mostarskim gimnazijalcima bio je Viktor Bek (Beck). To potvrđuju i pisani tragovi. Taj čovjek je u jesen 1903. došao iz Sarajeva. Njegovo ime nalazi se među "nastavnim osobljem" Velike gimnazije u Mostaru od školske godine 1903/1904. do 1909/1910. Viktor Bek se, inače, smatra jednim od najstarijih stručnih učitelja gimnastike u Bosni i Hercegovini. Njega je u mostarskoj Gimnaziji naslijedio prof. filozofije Vladimir Novak, koji se posvetio gimnastici. On je u toj školi učenike podučavaio tjelovježbi dvije godine (1910-1912). Od njega je "štafetu" preuzeo prof. Stjepan plemeniti Kuštreba. On je s gimnazijalcima radio do početka i prve godine nakon svršetka prvog svjetskog rata. Viktor Bek, Vladimir Noyak i Stjepan pl. Kuštreba su, u to vrijeme, bili učitelji gimnastike i u društvu "Hrvatski sokol". Oni su odigrali značajnu ulogu u širenju i razvijanju nekoliko modernih sportova među mladim Mostarcima.

Takođe u 1893. godini grad na Neretvi je dobio Višu djevojačku školu. Njene učenice su imale organizovanu nastavu gimnastike, i to po dva sata nedjeljno. Reorganizacija nastavnog programa u svim bosanskohercegovačkim školama 1908. godine posebno je "pogodila" predmet gimnastika. Po značaju je bio tek-šesnaestil! Nastava tjelovježbe izvodila se po dva sata sedmično u "nižim" i po jedan sat u "višim" razredima gimnazije. Posebnu pažnju izaziva propis o načinu izvođenja nastave tjelovježbe. Tu se, između ostalog, kaže: "...na svim stupnjevima treba poglavito na oko uzeti: pravo držanja tijela, lijepo kretanje i jednolično stupanje. Vježbe u pružanju ruku i nogu, vježbe u dihanju. Razne vrste koraka kao pripravne vježbe za igru (sa strunjačama za skok i jedekom). Igre sa kretanjima. Vježbe na obilježenim strojevima. Igre u glavnim redovima i figurama. Strog red i zapt". U osnovnim školama, od 1881/82 godine, ovaj novi predmet zvao se "gombanje". Tek 1889. dobio je ime "gimnastika". Zatim su nekoliko godina upotrebljavana oba naziva. Bilo je i ocjenjivanja.

Kad je riječ o Mostaru, pretpostavlja se da su gimnazijski nastavnici podučavali određeno vrijeme i učenike drugih srednjih ali i osnovnih škola. Taj predmet je egzistirao i u razdoblju između prvog i drugog svjetskog rata. "Tjelovježba" se ocjenjivala i od 1941. do 1945. godine. Od 1945. do naovamo taj predmet je često mijenjao ime: fiskultura, tjelovježba i fizičko vaspitanje.

Od 1968. do 1992. u Mostaru, kao i na čitavoj teritoriji Bosne i Hercegovine, bio je veoma razvijen i omiljen pokret Malih olimpijskih igara za učenike osnovnih i srednjih škola. Bio je to oblik vannastavnih sportskih aktivnosti. Takmičenja su organizovana u četiri stupnja: školski, opštinski, regionalni i republički. Male olimpijske igre su i u mostarskoj opštini odigrale golemu ulogu u razvoju i unapređenju sporta uopšte.

Ali, ovaj tekst ima drukčiju funkciju: da dokaže da je Mostar bio i ostao kolijevka fizičkog vaspitanja u bosanskohercegovačkom školstvu. Kamen-temeljac tome je postavio Andre Pavasović Dalmatinac 1846. godine.

Od 1887. godine

BICIKLISTI NA MOSTARSKIM ULICAMA

Prvo vozilo što je nalikovalo biciklu pominje se 1447. godine u hronici njemačkog grada Majningena. Opet po hronici Nirnberga, neki je "kovač 1649. izradio vozilo kojim se za jedan sat moglo prevaliti 2000 koraka"! U historiji ima zabilježeno još nekoliko konstrukcionih rješenja dvokolica na drvenim točkovima, s nožnim pogonom, tj. "odguravanjem od tla". Godine 1790. Francuz Mede de Svirac izmislio je "celerifer"-spravu na dva točka. Točkovi promjera od sedamdesetak centimetara svaki su ugrađeni ispod drvene prečke, s jastučićem u sredini. Vozač se odguravao nogama. Slijedeća inovacija bila je drezina, koju je 1817. izumio K. Drais von Sauerbronn.

Prvi bicikli bez odguravanja nogama svjetlo dana su ugledali u Francuskoj 1861. Tvorac im je Ernest Michaux. Od 1865. drveni točkovi umjesto željezom oblažu se gumama, postoji i pedalo. Zatim su usavršavanju i modifikiranju bicikla doprinijeli Englez John Kemp Starley (1880) i Škotlanđanin J. Dunlop (1888). Engleska tvornica "Humber" tom vozilu dala je manje-više konačan oblik.

Biciklizam kao sport zvanično se pojavljuje 31. maja 1868. godine. Naime, tog datuma u Parizu, u parku St. Cloud, "Veloce Club de Paris" je organizovao biciklističku trku na stazi dugoj 2000 metara. Na južnoslavenskim prostorima prvi velosipedi pojavili su se oko 1880. Prvi klub je, međutim, osnovan krajem 1884. u Beogradu, a početkom naredne godine u Zagrebu itd.

Biciklizam je jedan od najstarijih sportova u Mostaru. Ovdje je, prema zapisima Karla Peca u "Mostaru" (Lajpcig 1891), već 1887. godine osnovan velosipedski klub. On se, po svemu sudeći, zvao "Radfahren Klub". Na osnovu tih podataka moglo bi se zaključiti da je grad na Neretvi među prvima, a možda i prvi u Bosni i Hercegovini imao biciklistički klub. Dobio ga je, očigledno, u prvom desetljeću vladavine Austro-Ugarske Monarhije na ovim prostorima. Njegovi članovi bili su isključivo austrijski oficiri i činovnici, porijeklom Nijemci. Taj klub imao je jedanaest članova, a raspolagao je s gotovo dvostruko više bicikla-dvadeset!

A, ljudi iz ovog podneblja, a to su Hrvati iz Mostara, 1. maja 1896. osnivaju "Prvo hercegovačko koturaško društvo". Uzgred rečeno, ono je kako se tvrdi - korijen hrvatskom sokolstvu u Bosni i Hercegovini. Tek 1901. u Sarajevu se zvanično oglasio Koturški klub "Sokol", a pominje se da je u tom gradu još 1892. djelovao "Fahrad Klub".

Mostarski koturaši (biciklisti) već u prvoj godini svog organizovanog djelovanja priređuju kružne trke gradskim ulicama. Na žalost, zasad nisu otkriveni pisani tragovi ko su bili njihovi pobjednici i koliko je učestvovalo takmičara. Šestog juna 1897. "Prvo hercegovačko koturaško društvo" je po Šefiku Pašiću, organizovalo dvije biciklističke trke. Vozilo se od Potoka do Mostara, 12 km i od Jablanice do Mostara, oko 40km. Na kraćoj relaciji prvi na cilj stigao je izvjesni Viktor Procikijević, a na dužoj je trijumfovao neki Josip Jakuš.

Iz raznoraznih razloga, aktivnost mostarskog biciklističkog kluba je postepeno splašnjavala dok nije potpuno zamrla. Ostao je, među ostalim, samo sa dva člana. Zato treba tražiti razloge i u visokoj cijeni bicikla. Ali, isto tako i u činjenici da grad još nije imao radionica za njihovo servisiranje i prodaju. Takav "dućan" tek 1900. otvorili su "došljaci" Antonio Tiberio i Anton Beli. Ova dvojica - kompanjona su tu, uz ostalo, "prodavali, sastavljali i opravljali bicikle".

Mostarski biciklisti nisu, međutim, dugo bili van staze i bez kluba. Ponovo izlazle na scenu. Godine 1902. svojoj organizaciji daju novo ime: "Hercegovačko koturaško-gombalačko društvo Sokol". U narednoj godini dobilo je i rivala. Naime, pod krovom novoosnovanog Srpskog gimnastičkog društva "Obilić" upražnjava se i "jahanje na biciklima".

Da je u Mostaru početkom 20. stoljeća bivalo sve više bicikla, potvrđuju i neki propisi Gradskog kotarskog ureda iz 1902. U Odluci o uličnom i zdravstveno policijskom redu za grad Mostar, posebnim odredbama bilo je regulisano pitanje "koturaškog reda".

"Hercegovačko koturaško-gombalačko društvo Sokol" je 19. aprila 1903. za svoje članove organizovalo vožnju biciklima od Mostara do Metkovića. Ovoj "trci", na stazi dugoj oko 50 km, posebnu draž dale su žene. To su bile "dvije gospođe i jedna gospodica". One su se muškarcima pridružile u Čapljini, dokle su stigle vjerovatno vozom, popularnim "ćirom". Šteta je što još nisu poznata imena tih biciklistkinja, možda prvih mostarskih i bosanskohercegovačkih.

Ima, međutim, predznaka da su Mostarci, oni što su porijeklom s ovih prostora, znatno prije nego što je osnovan domaći koturaški klub, na biciklu krstarili cestama i šire teritorije. Među prvim takvim "toursmenima" velosipedistima pominje se fotograf Antun Zimolo. On je prema nekim izvorima, već 1890. išao na turneju po Hercegovini, Crnoj Gori i Sandžaku. Zimolo je, takođe, bio sudionik više trka na kojima je osvojio pregršt trofeja. I 1900. mostarski biciklisti, tvrdi isti izvor, održali su više biciklističkih trka na relacijama Stolac-Mostar, Potoci-Mostar i na drugim stazama.

Međutim, krajem 19. stoljeća na našim cestama viđena je neobična trojka velosipedista. Nju je predvodio poznati biciklista i vazduhoplovac Mihailo Merćep, koji se 1897. vratio sa turneje po Evropi i Americi. S njim u društvu bili su Svetolik Savić i Ljuba Stojanović, svi članovi beogradskog Prvog srpskog velosipedskog društva. Oni su na biciklima krstarili i cestama Bosne i Hercegovine. Na putu od Beograda preko Sarajeva prošli su i kroz Mostar, da bi nastavili prema Nevesinju, Bileći, Trebinju, Dubrovniku i Crnoj Gori. Svuda su, kako se tvrdi, srdačno dočekivani. I, naravno, izazivali posebno interesovanje i pažnju. Ta trojka je kroz grad na Neretvi projurila 1898. godine.

Po poznatom istraživaču sportske historije Šefiku Pašiću, Mostarci su "imali prvi susret sa biciklom još 1885." O tome je ostavio ovaj zapis: "Na južnu maltu (carinarnicu) stigao je na biciklu neki Suhi, i to iz pravca Metkovića. To su doznali neki građani kvarta Luka i otišli su da posmatraju to "tehničko čudo", kako su govorili. Među stanovnicima Luke nalazio se i Ibro Sefić, radnik Fabrike duhana. On je volio mašine i dugo je zagledao bicikl, a zatim je pravio skice. Domalo je biciklista Suhi krenuo kroz grad, ali ovoga puta u pratnji djece. Građani Mostara su izašli na trotoare da posmatraju biciklistu

i bicikl, koji je produžio u pravcu Sarajeva. Iste godine mladi Ibro Sefić izradio je drveni bicikl, koji je kasnije usavršavao. Prema ovome, prvi biciklista iz Mostara je Ibro Sefić".

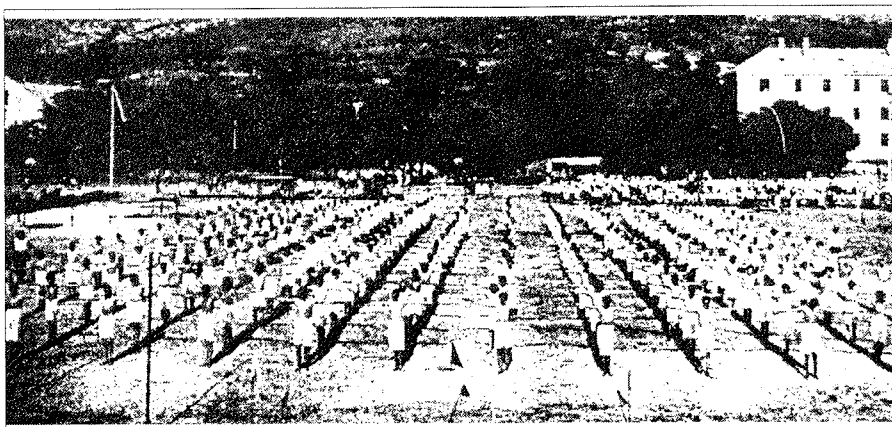
Među mostarskim koturašima odnosno biciklistima s kraja 19. i početka 20. stoljeća bili su, kako izgleda, i dimnjačar Ivan Ač, Anton Tiberio, Anton Beli, apotekar Mikan Vencel, Milan Janjoš, Cezar Vlajo, Anton Pehar, inž. Miloš Komadina, inž. Dragutin Keler, Alija Lutvo, Anton Bajalo, Anton Zimolo, Manojlo Jelić, Rudolf i Julius Štanger, Salih Popo, dr Dragutin Hlubna, prof Stevan Žakula, Viktor Bek, prof. Vladimir Novak, prof. Leo Jamnicki i drugi. Godine 1914. izbijanjem prvog svjetskog rata, zabrana rada pogodila je i biciklističke sekcije. Poslije 1918. u Mostaru je, navodno, egzistirao jedan biciklistički klub, mada je bilo nastojanja da ih bude više. Bliže je, ipak, istini da je između dva svjetska rata, od 1918. do 1941. biciklistički sport životario pod krovom sokolskih društava, što je uostalom bio slučaj sa ostalim sportovima, osim fudbalskog, teniskog i još ponekoga.

Tek nakon drugog svjetskog rata, biciklistički sport i u Mostaru dobiva novi zamah. Tako je 1947. godine u okrilju RFD "Velež" osnovana "malobiciklistička" sekcija. U početku su naročito bile privlačne kros-trke i takmčenja "kontraša". A, zatim i ulične i drumske vožnje. Iz oskudnih sačuvanih pisanih tragova mogu se saznati podaci o najvećim uspjesima mostarskih biciklista, članova "Veleža". Tako je na primjer, 1948. godine Marko Zovko osvojio prvo mjesto na prvenstvu Bosne i Hercegovine. Još poznatiji postaje Andrija Krtalić. On samo u dresu matičnog kluba, u dvije godine uzastopno 1954. i 1955, biva republički prvak. S tom serijom uspjeha nastavio je poslije takmičeći se za zeničku "Željezaru" i sarajevsku "Lastu". Krtalić je 1958. bio pobjednik trke od Čapljine do Mostara, u vožnji "Kroz Makedoniju" stiže na cilj drugi, učestvuje i u međunarodnoj "Trci kroz Jugoslaviju".

Od 1948. do početka šezdesetih godina Mostar je bio ciljno mjesto ili prolazna stanica nekoliko biciklističkih trka. Pomenimo samo neke: Sarajevo-Mostar 1948. "Trka kroz Bosnu i Hercegovinu" Tuzla-Sarajevo-Mostar 1959, Čapljina-Mostar 1958 i "Kroz Hercegovinu" 1958.

Biciklizam u Mostaru, zatim, doživljava iskliznuće iz sportske porodice. Klub se gasi. Istina, zaljubljenici u taj sport su nekoliko puta pokušavali da ga vrate u život. Vjerovalo se da bi na to moglo uticati "domaćinstvo" međunarodne "Trke kroz Jugoslaviju". Grad na Neretvi je tri puta (1968, 1971 i 1986) bio ciljno i startno mjesto određenih etapa tog "Toura". Posmatranje ulazaka i izlazaka velikog međunarodnog biciklističkog karavana nije, na žalost, među Mostarce vratilo biciklizam. I Ibrahim Čatrnja s istomišljenicima se svojevremeno mnogo trudio da domaće bicikliste izvede na takmičarske staze i da organizuje njihov klub. Ostale su to samo puste želje. Samo je uporni Aco Džakula, na sportskom biciklu "specijalcu" u različitim dresovima bezimenog kluba, često promicao gradskim ulicama i okolnim cestama. Hoće li Mostar ponovo dobiti jedan ili više biciklističkih klubova? A vrijeme je da se i u ovom gradu ponovo okreću pedala na sportskim biciklima...

SOKOLI POLETJELI SA NERETVE

Prvi župski slet 1922. Nastup mostarskih naraštajaca

Sve više žena: Članice "Hrvatskog sokola" u Mostaru 1925.

Stevan Žakula:
Voda SGD "Obilić"

Mostar je gnijezdo sokolstva u Bosni i Hercegovini. Tu su jedan za drugim- prije kraja prvog desetljeća ovog stoljeća- "poletjela" tri sokolska društva. Prvo je dobilo krila 1896. Ono se u početku zvalo "Prvo hercegovačko koturaško društvo", pa Hercegovačko koturaško-gombalačko društvo Sokol", da bi 1905. promijenilo ime u "Hrvatski sokol", kako je to utvrdio znameniti istraživač i historičar, prof. dr. Hajrudin Ćurić. Drugo se vinulo Srpsko gimnastičko društvo "Obilić" (1903), kasnije nazvano "Srpski soko". I 1909. "krug je zatvoren": poletio je "Muslimanski soko".

Ovo je samo uvodni dio životopisa tih stvarno prvih zvaničnih sportskih organizacija u gradu na Neretvi, ustrojenih s imenom i prezimenom, i kod nadležnih vlasti

registrovanih. Ta sokolska društva su, inače, prvijenci među svojim narodima na teritoriji Bosne i Hercegovine, u to vrijeme dvije pokrajine, u sastavu Austro-Ugarske Monarhije.

A, šta je to sokolstvo, gdje je i zašto nastalo? Ukratko, to je grupni naziv za tjelovježbene pokrete. Kolijevka sokolstva je Češka. Embrion: Tjelesno - odgojno društvo "Sokol" u Pragu, zametnut 16. februara 1862. godine. Osnovni cilj novog pokreta bio je da potakne nacionalnu svijest i, istovremeno, pruži organizovan otpor odnarođivanju. Sokolstvo je, zatim, zapljusnulo sve slavenske zemlje, naročito one što su bile pod krunom Habsburške dinastije.

Onovremena štampa (1909), s nacionalnim predznakom, pisala je ovako: "Vaspitno-idejno strujanje gimnastičkih društava, odnosno sokolstva osjećalo se u krugovima gradske, radničke, seoske i školske omladine. Sokolska ideologija...izgrađuje novog čovjeka: oplemenjena, prosvijećena, moralno i tjelesno zdrava; patriota koji se rukovodi principima: "brat je mio koje vjere bio" itd. Jedan sokolski funkcioner (o.p.: djelovao i u Mostaru) toga doba je izrekao slijedeće misli: "Soko... širi kontakt među članovima svih društvenih slojeva. Izjednačava društvene razlike, izgladava staleške opreke... spaja sve sokolove zajedničkom mišlju, organizuje ih za svestran rad. Od nekadašnjih tjelesnih slabića stvara jasne karaktere. Prijašnje neodlučne i mlake tipove odgaja za svjesne radnike u svom pozivu, nehajne sebičnjake pretvara u revne članove ljudskog društva i korisne sinove svoga naroda".

U tadašnjim prilikama i odnosima, u Austro-Ugarskoj, sokoli u BiH- a to znači i u Mostaru- imali su niz prepreka dok bi poletjeli, a kamoli da bi se razmahнули. To je naročito bilo izraženo za mandata "nekrunisanog kralja" Benjamina Kalaja, od 1883. do njegove smrti 1903. godine. U Pravilima Sokola moralo je izričito stajati: Rad društva isključuje svaki politički značaj", ili "... isključeno svako političko djelovanje" i tome slično... I ne samo to. Sva aktivnost Sokola je "strogo kontrolisana", pri čemu je tražena "dlaka u jajetu", na sve se sumnjičilo i gledalo kroz "crne naočale" s povećanom dioptrijom.

Korijen hrvatskog sokolstva u Bosni i Hercegovini je prema tvrdnjama prof. dr. Hajrudina Ćurića, mostarsko "Prvo hercegovačko koturaško (biciklističko) društvo". Ono je osnovano 1. maja 1896.godine. Dogodilo se to neposredno poslije Prvih olimpijskih igara modernog doba u Atini, održanih te godine, od 5. do 14. aprila. Društvo je, međutim, bilo kratkog vijeka. Ostalo je samo s dvojicom koturaša, valjda što su bicikli bili veoma skupi. To zatišje nije, ipak, dugo trajalo. Uz koturaše se u kolo hvataju i gombaoci (gimnastičari). I u Mostaru se rađa 1902, "Hercegovačko koturaško-gombalačko društvo Sokol". Ono puni zalet uzima naredne godine. Važan događaj je zabilježen 19. aprila 1903. Jer, toga datuma organizovana je prva zvanična biciklistička "trka". Start je bio u Mostaru, a cilj u Metkoviću, na stazi dugoj 49 kilometara. Izletnicima na kotačima u Čapljini su se pridružile i tri žene. Bile su to "dvije gospođe i jedna Gospodica". U jesen iste godine društvo je dobilo i svog učitelja gombanja. To je Viktor Bek, koji je u gimnastici podučavao i učenike Velike gimnazije. On je stigao iz Sarajeva. Taj stručnjak je poslije u društvu "Hrvatski sokol" (to ime zvanično nosi od 1905) dao novi impuls. Razgranala se njegova aktivnost, stigao je talas novih zaljubljenika u sport.

Članovi "Hrvatskog sokola" su svih staleža. Njihov broj je oscilirao. Do prvog svjetskog rata (1914) bilo ih je najmanje 103 a najviše 143. Većina su bili tzv. izvršujući.

Prvi ženski članovi pominju se 1912. godine. U tom vremenu u rukovodstvu društva smjenjivali su se mnogi ljudi. Kao prvi predsjednik (poslije se to zvalo starješina) "Hrvatskog sokola" navodi se inž. Dragutin Keler (Carl Kvler). On je tadašnjim Mostarcima bila dobro znana ličnost, bio je jedan od prvih zapovjednika gradskog Vatrogasnog zbora. Potpredsjednik društva je bio prof. Leo Jamnicki, kasnije direktor Gimnazije. Prvi zvanični učitelj gombanja je prof. Viktor Bek. Najduži predsjednički (starješinski) staž u "Hrvatskom sokolu" imao je poznati veletrgovac Adam Mikačić (od 1905. do 1909.). Naslijedio ga je znameniti advokat, dr. Dominik Maci (Mazzi). Iza njega je starješina bio Lovro Blažević. Različite funkcije, u određenom vremenu do 1914, obavljali su i Cezar Vlajo, M. Ciculić, I. Oreč, Ante Anton Bajalo, Stjepan Grabovac, Petar Geljanović, Ljubomir Jurković, Stjepan pl. Kuštreba, Đuro Džamonja, Stjepan Škobić, dr. Ivan Kolbe, Mato Pinjuh, Nikola Miličević, Marko Komljenović, Stjepan Oreč, Dragutin Šešelj, Šaćir Hodžić, Dragutin Retl, Radoslav Bitanga, Josip Soče i drugi.

Odiјelo članova mostarskog "Hrvatskog sokola" bilo je onakvo kako je to određeno propisima Hrvatskog sokolskog saveza u Zagrebu (1904). Muško paradno: surka od smeđeg sukna (kratki haljetak), košulja od crvenog lanenog flanela, kapa s crnim rubom i crvenom tjemenicom, značka (kokarda)- hrvatska trobojnica s monogramom i sokolskim perom, hlače remen crni lakovani s ovalnim monogramom i cipele od obične crne kože, kao i plašt. Sokolski podmladak se odjevao ovako: crvena dalmatinska kapica, crvena sokolska košulja, hlače od sivog ruskog platna, s narodnim trobojnim pasom, čarape crne do gležnja i crne cipele. Njihovo "radno" odijelo činili su majica, hlače i cipele. Žene su se odijevale atraktivno. Njihova vježbovna uniforma sastojala se od bluze (košuljice) i suknje od tamno-modroga platna, sve sa posebnim ukrasima. Redovnim članom "Hrvatskog sokola" mogla je postati svaka "samostalna osoba ako je navršila 18 godina", a u podmladak su se primali mađi, sa 15 godina. Društvo je imalo svoju zastavu: crveno-bijelo-plavo. Prvi zvanični barjaktar je Stjepan Mihić, 1912.

Tokom austro-ugarske vladavine mostarski hrvatski sokolovi bili su organizatori i sudionici više javnih nastupa, priredbi, sletova i zabava. Oni su bili domaćini i Prvog sleta HSŽ "Viševičeve", 26. i 27. svibnja 1912. Održan je na otvorenom gimnazijskom vježbalištu. Prvog dana "sokoli i sokolice su priređivali razne vježbe, a žHrvojevž mješoviti zbor otpjevao nekoliko pjesama", Tu se i "plesalo"-kako su pisali "Sarajevski list" i "Hrvatski dnevnik". Drugog dana posvećen je barjak mostarskog društva "Hrvatski sokol", kojem je kumovala "blagorodna gospođa Mikačić, supruga ovdašnjeg veletrgovca g. Adama Mikačića". Stjepan Mihić je ponio zastavu "u pratnji sokolova prispjelih iz provincije i mnoštvo naroda". Povorka se kretala "preko Franje Josipa mosta, Glavnom ulicom", te "preko Starog mosta, Crkvenom ulicom do pred "Hrvoje", gdje je i smješten". Sletske svečanosti završene su na gimnazijskom dvorištu. Tu su sokoli, sokolice i sokolski podmladak izveli "skupne vježbe". Vježbali su "na preči, ručama", skakali i preskakali. Finale fešte je bio vatromet i ples" do kasno doba noći".

Članovi mostarskog "Hrvatskog sokola" bili su sudionici i Hrvatskog svesokolskog sleta u Zagrebu 1911. i Prvog sleta HSŽ "Tvrtkove" (tada jedine u BiH) u Sarajevu 1910. Na smotri dostignuća tjelesnog vježbanja u glavnom "zemaljskom gradu BiH", oni su u natjecanjima postigli zapažene rezultate. Tako su u grupi "viši odjeli" bili ekipno drugi, a među "nižim odjelima" četvrti. Pojedinačni plasman- "viši odjeli": 4. Nikola Miličević, 8. Gerardo Dračić, 9. Škoro, 10. Marko Komljenović, 11. Šaćir Hodžić; "niži

odjeli": 1. Franjo Beli, 8. Mato Pinjih, 14. Ljubomir Jurković, 16. Dragutin Šešelj, 25. Radoslav Bitanga. To su, zaista, lijepi uspjesi, jer su ostvareni u konkurenciji trinaest društava.

Poslije 1918. došlo je do ujedinjenja svih sokolskih društava. Ali, 1922. je uslijedila obnova "Hrvatskog sokola". Ono je, kao i sva društva s nacionalnim predznakom, od strane režima kralja Aleksandra raspušteno 1929. Deset godina kasnije mostarski Hrvati su umjesto "Sokola" stvorili novu tjelovježbenu organizaciju pod imenom "Junak". I ona je, međutim, 1941. nestala sa scene. I do sada u Mostaru nije obnovljena.

Godine 1888. u Mostaru je osnovano Srpsko pjevačko društvo "Gusle". U njegovom programu nije bilo samo njegovanja pjesme, nego i razvijanje nacionalne svijesti. Uz to društvo uskoro se otvara čitaonica, a zatim i ostale ustanove, među kojima i pododbor "Prosvjete". Iz tog kruga stvoreno je, "prema historičaru Vladimiru Čoroviću, "prvo čisto sokolsko društvo" bosanskohercegovačkih Srba. Bilo je to 1903. Nazvano je Srpsko gimnastičko društvo "Obilić". Njegova pravila je odobrila Zemaljska vlada u Sarajevu 1 (14) aprila 1904. Prvi starješina društva bio je dr. Pero Ivanović, a vođa profesor Stevan Žakula. U godinama prije prvog svjetskog rata prvi čovjek "Obilića" je i Atanasije Šola. Važne dužnosti su imali i Đorđe Perin, Čedo Milić i druge ličnosti iz kruga prosvjete, kulture, politike, trgovine itd.

Prema Pravilima "Obilića", cilj ovog društva je bio razvijanje i unapređenje zdravlja i tjelesne snage članova. To se ostvarivalo zajedničkim tjelesnim vježbama, viteškim igrama, mačevanjem, pješačenjem, plivanjem, jahanjem na biciklu itd. Što se u ostalom, vidi iz dijela imena društva, osnova cjelokupne aktivnosti bila je gimnastika. Članovi su, međutim, upražnjavali i druge sportove od kojih su neki u ovom podneblju tek tražili svoje "mjesto pod suncem". Isto tako, njegovani su i oni tzv. narodni sportovi, s dubokim korijenima i tradicijama na ovim prostorima. Vrata sale SPD "Gusle" bila su širom otvorena i za članove SGD "Obilić". Oni su je, naime, koristili za vježbanje, pa i na različitim gimnastičkim spravama. Mostarsko društvo je bilo jedno od najaktivnijih u Srpskoj sokolskoj župi bosanskohercegovačkoj, pod čijim je okriljem bilo četrdesetak takvih organizacija. Nastupalo je javno na proslavama, priredbama i sletovima, ne samo u Mostaru, nego i u Sarajevu, Pragu, Trebinju i drugdje. Na nekim od tih manifestacija mostarsko društvo se pojavljuje pod novim nazivom - "Srpski soko".

Mostarci su, naprimjer, učesnici i Drugog Hercegovačkog srpskog sokolskog sleta u Trebinju, 19. i 20. avgusta (6. i 7. avgusta po starom kalendaru) 1911. godine. Oni su bili među izvođačima nekoliko zajedničkih vježbi s palicom, prostih, s kopljem i na spravama. Isto tako, takmičili su se u atletskom programu, u tri discipline, s tim što je svaku ekipu sačinjavalo po pet takmaca čiji su rezultati zbrajani ekipno. Nastupili su predstavnici pet mjesta. Članovi SGD "Obilić u bacanju kamena s ramena bili su treći (ukupna daljina petorke 50,93 metra-prosjek po bacaču 10,186), u skoku udal s male daske peti, posljednji (21, 75, prosjek 4, 35 m) i u trčanju na 100 m treći (68,10 sekundi, prosjek petorke 13,62 sek.). Skakalo i bacalo se samo po jedanput.

Članovi "Obilića" imali su dvije vrste odijela. Radno: plave čakšire, bijela košulja, koja je na prsima imala izvezeni monogram društva crvenim koncem, pojas od trobojke utvrđen za čakšire i otvorena žuta obuća. Svečana uniforma je izgledala ovako: koporan od zeleno zatvorene čoje, čakšire zatvorene crvene boje (višnjeva), trobojan pojas s monogramom društvenim, čizme zatvorene žute boje i kapa na formu šubare,

okolo astragan ili slično, a tjeme pokriveno zatvorenom čojom kao i čakšire i kabanica. Znak društva bio je sa srpskom narodnom trobojnicom i natpisom "Obilić u Mostaru 1903". Kada je ovo društvo promijenilo ime u "Srpski soko", ono je funkcionisalo prema Pravilima koja su važila za sva srpska sokolska društva u sastavu Srpske sokolske župe bosanskohercegovačke, sa sjedištem u Sarajevu, od osnivanja 1909. I ovo društvo je bilo pogođeno "iznimnim mjerama" austro-ugarske vlasti 1913, a konačno mu je zabranjen rad naredne godine, poslije sarajevskog atentata. Po svršetku prvog svjetskog rata, mostarski "Srpski soko" bio je ujedinjen prvo u "Jugoslovenski soko", pa je zatim postao Sokolsko društvo. Vrata su mu zatvorena 1941.

Od tri mostarska sokolska društva prije prvog svjetskog rata najmlađi je "Muslimanski soko". Smatra se jednim od prvih u svom narodu na teritoriji Bosne i Hercegovine. To društvo je osnovano 1909. Za to je najzaslužniji poznati pjesnik i nacionalni poslanik Osman Đikić (1879-1912). On je oko sebe okupio grupu oduševljenih mladića i odmah su krenuli u ostvarivanje zamisli da se i oni uključe u sokolski pokret, stvarajući vlastito društvo "Muslimanski soko". Treba istaći da su bosanskohercegovački Muslimani-Bošnjaci bili zainteresovani za sokolstvo još od prelijevanja ovog pokreta u ovim pokrajinama Austro-Ugarske Monarhije. Paralelno s nacionalnim osvješćivanjem oni su stupali u redove hrvatskih i srpskih sokolskih organizacija. Takvih primjera ima i u Mostaru.

"Muslimanski soko" u Mostaru je, zaista, imao porođajne muke. Prije svega što se smatralo da je osnovan na vjerskoj (! ?) a ne na - nacionalnoj osnovi. Zato se to društvo suočavalo sa nizom problema i nailazilo na različite prepreke. To najupečatljivije ilustruje slučaj upravo mostarskog "Muslimanskog sokola". Njegovi članovi su, takođe, žarko željeli da budu učesnici Šestog svesokolskog sleta u Pragu 1912. godine. Društvo se, s tim u vezi, pismeno obratilo i Svečanom odboru te velike manifestacije u češkoj metropoli. O tome se vodila prepiska s još nekim sokolskim asocijacijama. Između Svečanog odbora sleta u Pragu i Srpske sokolske župe bosanskohercegovačke kružili su dopisi. Oni su, uzgred rečeno, dobar dokument o historiji muslimanskog sokolstva u Bosni i Hercegovini.

"Muslimanski soko" u Mostaru uputio je Svečanom odboru sleta u Pragu opširan i na "srdačan način pisan dopis, u kome" su se objašnjavale "lokalne prilike i postojanje muslimanskih sokolskih društava u Bosni i Hercegovini..." Mostarski muslimanski sokoli su, između ostalog, naglašavali da im je nemoguće da se spoje ni sa Hrvatskim savezom ni sa Bosansko-hercegovačkom župom, jer bi to ugrozilo njihov opstanak". Istovremeno, iz Mostara su odaslane poruke u Prag da će "do sleta muslimanska društva organizovati jedinstvenu muslimansku sokolsku župu" i da žele biti u toku "sletskih priprema". Takođe, izražavala se radost što će moći doći "u Prag i ovdje nacrpsiti snagu sokolske svijesti i saznanje". Na osnovu tih riječi domaćini Šestog svesokolskog sleta-Češka opština sokolska u Pragu je zaključila da mostarski Muslimani (Bošnjaci) ozbiljno namjeravaju "da učestvuju na svesokolskom sletu, iako im službeni poziv nije bio niti je mogao biti poslan, jer o njihovom postojanju" nije se "ništa određeno" znalo.

U Svečanom odboru sleta u Pragu se, istina, smatralo da se, eto na žalost, ne može dozvoliti osnivanje društva i sokolskih saveza na- "vjerskoj osnovi"! Zvuči čudno, ali se u to austro-ugarsko doba pojmom Musliman nije prihvatilo kao narodna

nego kao vjerska pripadnost. Ali, istovremeno je iz Praga odasлана poruka da se ne zabrani "Muslimanskom sokolu" iz Mostara učešće na Svesokolskom sletu 1912. "jer će mu se time pružiti prilika da upozna ne samo principe nego i pravi sokolski život". S tim u vezi iz Praga je, na adresu Srpske sokolske župe bosanskohercegovačke u Sarajevu, upućeno pismo (datirano 25. aprila 1912), u kojem se kaže i ovo: "koliko je moguće, ne činite prigovore naknadnom pozivu "Muslimanskom sokolu, ali ćemo s pozivom pričekati dok vidimo kakvo će biti vaše mišljenje". Prema riječima tajnika Svečanog odbora sleta dr. Helera, "kopija toga dopisa upućena je i mostarskom Muslimanskom sokolu".

Iz Sarajeva je odmah uslijedio odgovor. U tom dopisu je, između ostalog, stajalo: "Sa svoga slovenskog stanovišta mi trebamo bosanskohercegovačkim Muslimanima dati priliku da dođu na slet u Prag". Ali, opet stara priča: osporavanje je li Musliman (Bošnjak) vjerska ili nacionalna pripadnost. Pa, u tom stilu i nastavak odgovora: "No, da se ne ogriješimo o temeljno sokolsko načelo, da se sokolstvo može osnivati samo na nacionalnom temelju, treba "Muslimanskom sokolu" u Mostaru savjetovati da se priključi jednoj nacionalnoj sokolskoj organizaciji u Mostaru. Srpsko sokolstvo će ih rado primiti u svoje redove... i njima mora biti ista tendencija da tjelesnim radom jačaju svoje članove, podižu njihovu otpornu snagu, a ujedno da ih odgaja u nacionalnom duhu "- istaknuto je u pismu SSŽ bosanskohercegovačke od 6. maja 1912 upućenom u prijestolnicu Češke.

Nakon te "ping-pong" prepiske i na adresu društva "Muslimanski soko" u Mostaru stigao je dopis (datiran 25. maja 1912) od Svečanog odbora Šestog svesokolskog sleta u Pragu. Tu se, između ostalog, kaže: "Braćo!...javljamo vam, s obzirom na negativnu izjavu bratskog ... ne možemo vam, što želimo, poslati službeni poziv na svesokolski slet. Hrvatski savez, a s njim i Bosanskohercegovačka župa, kao i Češka opština sokolska, stoje na stanovištu da sokolske organizacije mogu biti osnovane samo na osnovi nacionalnoj a nipošto vjerskoj" - ponovo "staro" objašnjenje. U istom dopisu se, zatim, naglašava: "Zbog toga vas molimo da se ljubazno dogovorite bilo sa Savezom hrvatskog sokolstva ili s Bosansko-hercegovačkom župom da li bi bilo moguće da zajedno s njima kao sokolski gosti učestvujete na sletskim svečanostima." I slijede potpisi predsjednika dr. Štajnera i tajnika dr. Helera.

To je, naravno, razočaralo muslimanske sokole Mostara. I koliko je poznato, oni nisu išli na Svesokolski slet u Pragu 1912.

Ima dosta dokaza da je "Muslimanski soko" tijesno sarađivao s dva druga društva s nacionalnim predznakom, hrvatskim i srpskim. Bio je, uz ostalo, učesnik i njihovih sletova i drugih priredbi. Odora i komande "Muslimanskog sokola", s neznatnim izmjenama, bili su po uzoru na srpska sokolska društva. I "Muslimanski soko" je zbog nacionalne osvješćenosti, poslije sarajevskog atentata 1914. bio raspušten. Nakon prvog svjetskog rata nije obnovljen. Njegovi članovi su u većem broju stupili u redove ujedinjenih sokola, ili kasnije u druga sokolska društva.

Gledano u cijelini, sokoli su i u Mostaru bili propagatori sporstokog pokreta uopšte. Oni su počeli s koturaštvom (biciklizmom) i gembanjem (gimnastikom). Ali, i ostali sportovi-zavisno od uslova i drugog - pod krilima Sokola su sticali "pravo građanstva" na ovim prostorima. To nije ni čudo, jer je ona imala izvorište u narodnim tradicijama: skokovi, trčanja i bacanja kamena s ramena, na primjer. Neretva i neke njene pritoke

su bile idealni za razvoj plivačkog i drugih sportova na vodi. Ove prostore su, zahvaljujući sokolima, ali i strancima, zapljusnuli i drugi moderni sportovi: tenis, kuglanje, stoni tenis, odbojka, mačevanje itd. To je naročito izraženo širenjem ideje olimpijskog pokreta, posebno nakon olimpijskih igara održanih početkom 20. stoljeća na tlu evropskog kontinenta.

Do Drugog svjetskog rata i u Mostaru, osim sokolskih društava i fudbalskih klubova, bile su rijetke druge samostalne sportske organizacije. Tek od 1945. sportski život dobiva puni zamah, stvaraju se novi klubovi, korijene hvataju novi, moderni sportovi.

Fudbalska premijera 1903. godine

BERNARD LAJHNER STIŽE S LOPTOM

HŠK "Zrinjski" opet na sceni: Ekipa sa početka dvadesetih godina

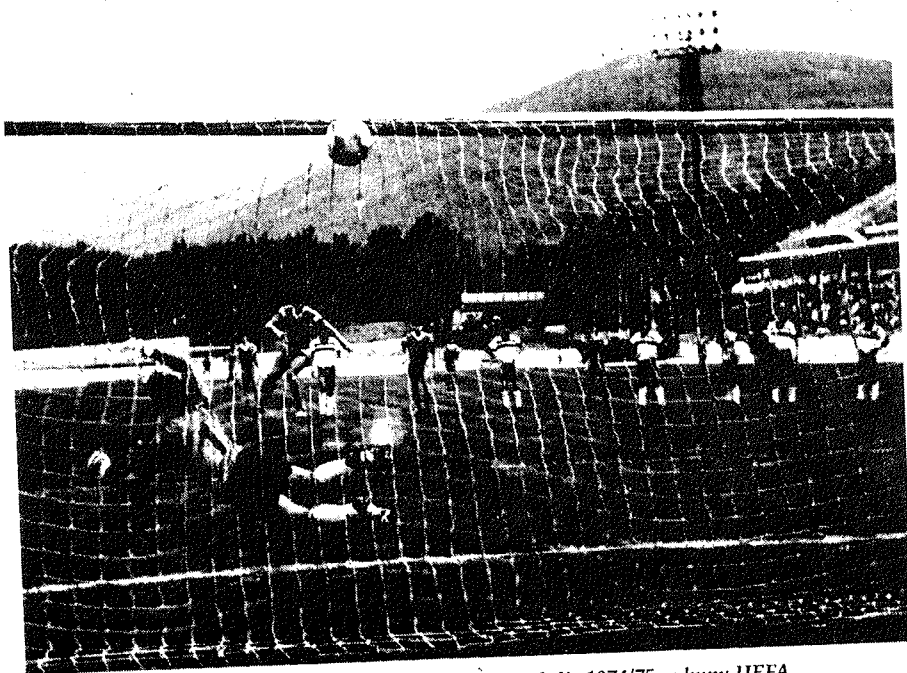

Korak do titule šampiona 1973/74: Fudbaleri "Veleža" - Boro Primorac, Marko Čolić, Vladimir Pecelj, Džemal Hadžiabdić, Enver Marić, Aleksandar Ristić (stoje), Jadran Topić, Marijan Kvesić, Duško Bajević, Franjo Vladić, Dubravko Ledić (čuče)

Sa utakmice 1943.: HŠK "Zrinjski" - MOŠK "Jedinstvo" 2:1

Fudbal ima svoje korijene u raznim igrama loptom koje su se vremenom udaljile. Igre loptom, u stvari nekim okruglim predmetom, prikazani su na raznim crtežima, kamenim pločama, kipovima i dr. iz različitih historijskih epoha. Historijski gledano, u

"Rodeni" šest puta u evrokupovima: Najdalje 1974/75, u kupu UEFA

razvoju fudbalske igre postoje dvije faze. U prvoj su razne praigre o kojima svjedoči oskudna likovna dokumentacija starih Kineza, Grka i Rimljana. Tu su još i zapisi u različitim analizama i ostalim dokumentima koji obrađuju razvoj igara sličnih fudbalskoj. Iz tog je uočljivo da su u opisanim igrama sadržani i određeni elementi igranja lopte (loptanje) nogama. Druga faza razvoja fudbalske igre datira od 1863. Te godine ona se odvojila od zajedničkog pretka i udaljila od ragbija i postala samostalna sportska igra. Njena kolijevka je engleski grad Ragbi.

Prva pojava fudbala na južnoslavenskim prostorima najtešnje je skopčana za prof. dr. Franju Bučara. On je 1893. u Zagrebu, nakon studija na Centralnom gimnastičkom institutu u Štokholmu-Švedska, upoznao javnost s igrom zvanom "football". Igralo se najprije u "Hrvatskom sokolu", a od 1903. u HAŠK-u, koji je osnovan te godine.

I upravo te, 1903. godine u Mostaru je, prije nego igdje drugdje u Bosni i Hercegovini, zaskakutala prva fudbalska lopta. Nju je, kao poklon svojim sinovima Alfredu i Oskaru, iz Budimpešte donio Bernard Lajhner, tada direktor Banke. Braća Lajhner i njihovi vršnjaci loptali su nogama. Istina, što je i razumljivo, nisu znali pravila, niti su bili vješti u novoj igri. Ali, oni su se, ipak, igrali. U prvo vrijeme to je bio "mrtvi fudbal". Igrale su ga dvije ekipe, nekad čas samo s pojedinim loptačem, ali naravno i po nekoliko, zavisno od broja prisutnih i zainteresovanih đaka i momaka. Takvi "timovi" bi se rasporedili na dvije strane, stali na dogovorenu liniju (što je ovisilo od veličine odnosno površine terena) i okrenuli jedni prema drugima. Tada bi počinjala "utakmica". Naizmjenično se lopta šutirala nogom prema suparničkoj strani. "Pravilo" je bilo loptu odbiti što dalje, s ciljem da ona pređe liniju takmaca na drugoj strani. Ko bi u tome bio uspješniji, smatrao se pobjednikom.

Mladi Mostarci takmičili su se i po "pravilu": ko će snažnije, efektivnije i dalje šutnuti loptu. Onaj ko je u tome bio uspješniji, smatran je i kvalitetnijim igračem. Ta nadmetanja golobradih dječaka često su, na livadi kod Sjevernog logora, posmatrali i neki austrijski vojnici, porijeklom Mađari (Ugari). Kako su oni bili znalci loptanja, uhvatili bi se u igru s mladim Mostarcima i učili ih nekim tajnama baratanja loptom. Prema sjećanju Oskara Lajhnera, njihovi prvi treneri, ti vojnici bili su izvjesni Nađ i Mano. Domaćini su se provjeravali u susretima sa vojničkim ekipama, ali češće međusobno. Isti izvor tvrdi da su u prvom "gradskom" timu nastupili: Gotfrid, Molnar (za koga se kaže da je bio i prvak u mačevanju i kapiten mostarske ekipe), Marcel, Merdžo, Filo, Himlaufer, Mesihović, Nazečić, Mano, Nađ.

U Mostaru se, istovremeno, stvaraju mnogi "divlji klubovi", oni nezvanični. Oni igraju međusobno utakmice. To se događa pretežno preko ljeta, za vrijeme školskog raspusta. Novi sport, ovaj fudbalski naročito postaje omiljen među srednoškolcima, a prije svih među gimnazijalcima. To potvrđuje i naziv prvog kluba "Đački športski klub", najvjerovatnije također "divlji". On se, navodno, pojavio na sceni 1905. godine. Kasnije je promijenio ime u "Gimnazijalni klub-Zrinjski". To je u svojoj "Povjesti sporta u Jugoslaviji" (1977) objavio prof. Živko Radan. On se pri tome koristio podacima iznesenim na Savjetovanju o počecima modernog sportskog pokreta u našim krajevima (Beograd, 8. i 9. decembar 1972). Izvor mu je zapravo, bio referat Šefika Pašića iz Mostara pod naslovom "Fizička kultura, klubovi, društva i organizacije Hercegovine do 1914." U originalu tog referata međutim, doslovno piše: "...Hrvatska radnička zadruka... osniva svoj klub- "Hrvatski radnički omladinski športski klub" (HROŠK)... Iz ovog

kluba odvaja se grupa mladića i 1912. godine formiraju "Hrvatski športski klub Zrinjski". Što je, u stvari, tačno to će trebati da utvrde budući istraživači historije mostarskog sporta.

Kada je u Mostaru odigrana prva zvanična fudbalska utakmica? I o tome postoje različiti podaci. Oni se zasnivaju na izbledjelim sjećanjima i pretpostavkama. S obzirom da se kao prvi protivnik i gost lokalnog "Đačkog športskog kluba" pretežno pominje Srednjoškolski športski klub "Osman" iz Sarajeva, kao vjerovatna godina može se uzeti 1911. Te godine, mjeseca februara, u Splitu je naime osnovan "Hajduk". A ovaj klub je tada pozvao "u goste sarajevske igrače" i njihovu ekipu "na plakatima označio kao "Osman". Mladićima iz Sarajeva dopalo se to ime pa je tako nastao prvi nogometni klub u Bosni i Hercegovini. Na povratku iz Splita, "Osman" je u Mostaru odmjerio snage s domaćim "Đačkim šport klubom", i to dva puta. Prvog dana Mostarci su ubjedljivo trijumfovali - 3:0, a drugog su poraženi - 1:2.

Jesu li tada za mostarski tim igrali: Malenica, Nađ, Pehlivanović, A. Lajhner, Pavić, Kovačević, Šmit, Mane, O. Lajhner, Marcel, Nazečić, Mesihović, Vučković i Čulajević? I to, na žalost, još nije rasvijetljeno! Kao učitelj-trener pionira fudbalske igre u gradu na Neretvi najčešće se pominje Stjepan pl. Kuštreba. Taj čovjek je od 1906 do 1909. bio učitelj gombanja (gimnastike) na Velikoj gimnaziji (to je i 1913/14. i 1918/19) i u društvu "Hrvatski sokol". Nije, međutim, isključena mogućnost da su mostarske fudbalere novoj igri poučavali i Viktor Bek i Vladimir Novak, koji su takođe bili stručnjaci-nastavnici gombanja u Gimnaziji i sokolskoj organizaciji. Prvi je u Mostar stigao još 1903, a drugi nekoliko godina poslije.

Prvi zvanični tj. registrovani klubovi u gradu na Neretvi osnovani su, što je nepobitna činjenica, tek nakon svršetka prvog svjetskog rata, počevši od 1919. Na to ukazuju i ovi podaci. Sarajevski podsavez (pokrivao Sarajevo, Mostar, Derventu i Doboj) na svom popisu imao je samo osam klubova. Oni su bili u službenoj evidenciji klubova učlanjenih u Jugoslovenski nogometni savez, u prvoj godini njegovog postojanja (JNS je osnovan u Zagrebu 15. aprila 1919).

Te, 1919. godine Mostar je, najzad, dobio prvi zvanični fudbalski klub. On je nazvan JŠK-Jugoslovenski šport klub. Među inicijatorima njegovog osnivanja pominju se i Oskar Lajhner, Ivo Čorić (rođen 1899), Edo Novak, Rudolf Brozović, Rade Aleksić, Uroš Marinović, Dinko Doder, Mladen Kujundžić, Joško Lajnveber. Prvi predsjednik je bio Pišta Harami. U prvom upravnom odboru bili su i Smailaga Čemalović, Joško Kon, Rade Aleksić, Ljubenko Lajnveber.

JŠK je, na premijernoj utakmici, ugostio čapljinskog "Uskoka". I njegovu mrežu izrešetao u pravom smislu riječi. To svjedoči rezultat od 19:0! U to vrijeme dres toga kluba nosili su Šić, M. Suton, E. Novak, Spremo, Marašek, Jukić, Lajnveber, N. Novak, O. Lajhner, K. Šmit, I. Čorić, zatim Kalajdžić, Janjić, Gajer i drugi. JŠK se susretao i sa tada slavnim klubovima iz Zagreba - HAŠK i Beograd - BSK i Jugoslavija ". Godine 1923. bio je finalista prvenstva Mostara, a 1924. akter završnice lokalnog "olimpijskog" turnira, posvećenog Olimpijskim igrama u Parizu. S uspjehom se takmičio i u prvenstvu Hercegovine.

Fudbalski JŠK je prestao s djelovanjem 1941, a njegov dalji rad zabranjen je 1945. Radali su se još neki klubovi, ali su oni bili kratkog vijeka ili "divlji".

HŠK "Zrinjski" postoji od 1922, a nastao je od prijašnjeg kluba "Velebit". Već naredne godine postaje prvak Mostara, u finalu savladavši JŠK s 1:0. I 1924. novi uspjeh i trijumf u konkurenciji lokalnih rivala. Ovog puta "zrinjevci" su bili pobjednici "olimpijskog" turnira. Do trofeja su stigli prisilivši na predaju RŠK "Velež" - 3:0. U to vrijeme ekipu HŠK "Zrinjski" sačinjavali su: Milivoj Smoljan, Vjekoslav Vrančić, Kazmir Vlaho, Živo Bebek, Rudi Janjušić, Husein Hadžimerović, Pero Golić, Mijo Miličević Muhamed Omeragić, Avgust Kučinović i Franjo Štimac.

Godine 1927/28. "zrinjevci" su igrali u prvenstvu Hercegovine, u ligi s još pet klubova s ove teritorije. Bilježe lijepe uspjehe na turnirima "Jadrana" u Mostaru 1930. (finalisti, ali odlučujuća utakmica nije završena) i u Splitu 1935, kada pobjeđuju oba protivnika - RŠK "Split" i "Dalmatinac". Osvajaju prvo mjesto i na mostarskom turniru 1938. HŠK "Zrinjski" je odigrao niz prijateljskih utakmica i s najpoznatijim klubovima u državi: sarajevskim SAŠK-om, zagrebačkim "Građanskim" i splitskim "Hajdukom".

HŠK "Zrinjski" je najvrednije natjecateljske uspjehe ostvario tijekom Drugog svjetskog rata. U dvije sezone je sudionik prvenstva Hrvatske. Godine 1941. u Hrvatskom državnom razredu, najelitnijem nadmetanju ostvaruje pravi podvig. Bio je četvrti u Ligi od devet članova, igran samo jesenji dio. Godine 1942 je također, akter prvenstva Hrvatske, ali organiziranog po skupinama, čiji su se pobjedinci borili za naslov prvaka. U tom razdoblju igrane su i prijateljske utakmice, pa i međunarodne, protiv talijanske vojske (2:0). U vremenu od 1941. do 1945. dres "zrinjevaca" nosili su Mirko Rebac Đuka, Alija Šestić, Marko Komljenović, Remzija Duranović, Slavko Džeba, Grga Brajković, Haldun Leo Hrvic, Bera Komljenović, Anto Rotim i Vice Mijan, kao i drugi. Za jedanaestoricu "svih vremena" smatra se, međutim, ova ekipa: Mirko Đuka Rebac, Mile Komljenović, Ivan Rebac (kapetan), Anto Rotim, Bera Komljenović, Remzija Duranović, Duje Vlak, Đoka Amerika Simić, Franjo Raro Novak, Mirko Buhač i Ivan Čana Šarac.

Kao predsjednici, i najčešće mecene, HŠK "Zrinjski" upamćeni su Miško Mikulić, Drago Turkalj, Blaž Blaška Slišković, Jakša Milković. Među trenerima nogometaša ovoga kluba pominju se Zlatko Stegner, Franjo Raro Novak i Ivo Čorić.

Djelatnost HŠK "Zrinjski" bila je zabranjena 1945. godine. Klub je obnovljen poslije skoro pet desetljeća, ratne 1992. I odmah je počeo s natjecanjem, a bio je i na turneji u Kariadi. Prvi predsjednik postao je Jadran Topić, trener Miroslav Kordić, a prvih dana u ekipi su igrali: Vladimir Vasilj, Mario Bušić, Ronald Hrkać, Adis Kodro, Mile Zovko, Ninoslav Kordić, Slaven Musa (kapetan), Goran Grubešić, Tihomir Skoko, Ivan Slišković, Jasmin Memić, Tihomir Bogdan, Ivo Oreč, Nermin Mrgan, Mario Ivanković i Slaven Marijanović.

Životopis "Veleža" po matičnim knjigama, počinje 26. juna 1922. godine. Rođen je, zaista, na poljani, kod Sjevernog logora. Evo njegovog prvog rukovodstva: predsjednik Anđelko Vlaho, potpredsjednik Ranko Slijepčević, prvi tajnik Borivoje Janjoš, drugi tajnik Ljubomir Basta, blagajnik Rudolf Beltram, odbornici Mihajlo Cvetković, Milan Pavić i Bogdan Tepšić, članovi Nadzornog odbora Ljubo Zrimšek i Ljubo Pavić. Za prvog kapitena tima izabran je Lazar Radić. Nakon osnivanja i odobrenja klubskih pravila, "Velež" igra prijateljske utakmice. Startovao je sa ekipom: Marko Vučijak, Ljubo Zrimšek, Savo Turanjanin, Mile Pavić, Lazar Radić, Milan Rajković, Bogdan Tepšić,

Ranko Slijepčević, Branko Turanjanin, Savo Medan i jedan još nepoznati čovjek iz Srbije, koji je u Mostaru tražio posao.

U prvim danima svog života "Velež" je odmjeravao snage s lokalnim rivalima, ali i onim iz drugih gradova. Godine 1924. finalist je "olimpijskog" turnira u Mostaru. Već u sezoni 1934/35. ubraja se među kvalitetnije bosanskohercegovačke klubove. Bivao je i privremeno zabranjivan njegov rad. Još okrutniju sudbinu doživio je 1940. Tada su "Veležova" vrata bila zapečaćena! To se dogodilo poslije utakmice s podgoričkom "Crnom Gorom", igrane na godišnjicu (1. septembra) napada hitlerovske Njemačke na Poljsku, iza čega su uslijedile demonstracije i parole poput "Dole fašizam".

Marta 1945. "Velež" je, poslije gotovo petogodišnjeg prisilnog mirovanja, obnovljen. Najprije se takmičio u Oblasnoj-Podsavnoj, zatim Republičkoj, Trećoj i Drugoj da bi, najzad 1952. postao član Prve savezne lige. Premijera u toj eliti igrana je u Mostaru protiv "Crvene zvezde", a u timu "rođenih" bili su: Žarko Barbarić, Mensud Peko Dilberović, Dane Prajo, Anton Bolfek, Hamdija Čemalović, Vlado Slišković, Muhamed Mujić, Hasan Širle Momić, Haldun Leo Hrvic i Slavko Hudarin. Među najboljim igrali su samo "jedno ljeto".

"Velež" se među prvotigaše vratio u sezoni 1955/56. I otad se u ovoj konkurenciji bio udomaćio. Igrao je sve do takmičarske 1991/92, da bi s aprilskim ratom 1992. okončao svoje učešće u tom društvu. Najveće uspjehe u prvenstvu države ostvario je u sezonama 1972/73, 1973/74. Sva tri puta bio je vicešampion. Titula prvaka bila mu je najbliža 1973/74, ali od nje ga je odvojila samo gol-razlika. Na kraju jesenje etape 1987/88. ciljnu vrpcu presjekao je prvi.

"Rođeni" su četiri puta bili finalisti KJ. Dva puta su osvojili veliki srebrni trofej. Do prvog su stigli 1981. Tada su ga, pod dirigentskom palicom asa Miloša Milutinovića, izborila trinaestorica veličanstvenih: Enver Marić (kapiten), Avdo Kalajdžić, Aleksandar Mičić (Momčilo Vukoje), Dubravko Ledić, Vladimir Matijević, Veselin Đurasović, Dragan Okuka (jedan gol), Blaž Slišković, Vahid Halilhodžić (2), Adnan Međedović, Vladimir Skočajić (Mirsad Mulahasanović). U finalu je pobijeđen sarajevski "Željezničar"- 3:2. Trebalo je da prođe pet godina da "Veležovci" ponovo ispijaju šampanjac, slaveći drugi trijumf u Kupu. Tog sunčanog maja 1986. s velikim srebrnim peharom počasnog krug su optrčali: Vukašin Petranović, Draženko Prskalo, Goran Jurić, Nenad Bijedić (2), Vladimir Matijević (kapiten), Ismet Šišić, Sead Kajtaž, Vladimir Skočajić, Predrag Jurić (1), Anel Karabeg (Vladimir Gudeli) i Semir Tuca. Njihov strateg je bio Duško Bajević, a u finalu je savladan zagrebački "Dinamo"- 3:1.

"Velež" je prvi put finalist KJ bio 1958. Akteri tog događaja bili su: Zdravko Brkljačić, Mensud Dilberović, Meho Handžić, Zdravko Rodin, Nikola Benko, Krno Radiljević (kapiten), Milan Maksimović, Franjo Džidić, Omer Oručević, Šefik Alajbegović i Milorad Lazović. Tada je čedom zapovjedao Radomir Čabrić, a protivnik bila "Crvena zvezda"- 0:4. Posljednje učešće "rođenih" u odlučujućem meču za veliki srebrni pehar bio je 1989. Tada su igrali: Vukašin Petranović, Mili Hadžić, Ismet Šišić (Ahmed Gosto), Ivica Barbarić, Veselin Đurasović, Ibro Rahimić, Zijad Repak, Zdenko Jedvaj (Damir Čerkić), Predrag Jurić, Anel Karabeg i Semir Tuca (kapiten). Predvodio ih je Žarko Barbarić, a protivnik im je bio "Partizan"- 1:6.

"Rođeni" su šest puta izlazili na zvaničnu evropsku scenu: četiri puta u Kupu UEFA i dva puta u Kupu pobjednika kupova. Najuspješnije su vojevali od jeseni 1974. do

proljeća 1975, kada su stigli do četvrtfinala Kupa UEFA. Dotle su eliminisali silan tim moskovskog "Spartaka", zatim bečki "Rapid" i oholi engleski "Derbi Kaunti", da bi s golom manjka (1:0, 0:2) stali u holandskom gradu Ešendeu protiv "Tventea". A u tom čvrstom koračanju po Starom kontinentu dres "Veleža" nosili su Slobodan Mrgan, Miomir Meter, Džemal Hadžić, Marko Čolić, Boro Primorac, Vladimir Pecelj, Jadran Topić, Vahid Halilhodžić, Duško Bajević, Franjo Vladić, Momčilo Vukoje, zatim Slavko Njeguš, Mirsad Mulahasanović, Dubravko Ledić, Marijan Kvesić, Milidrag Hodžić, Dragan Okuka, Ahmed Glavović...predvođeni sa strategom Sulejmanom Sulom Repcom. Godine 1988. "Velež" je stigao do osmine finala Kupa UEFA, s trenerom Žarkom Barbarićem.

"Velež" je bio finalist Srednjoevropskog kupa (1975) i pobjednik Balkanskog kupa (1981). Učestvovao je i u Rapan kupu (1962. i 1963). "Rođeni" su imali i nekoliko uspješnih turneja po inostranstvu. To su, prije svih, one dvije - po Srednjoj i Južnoj Americi, odnosno po Dalekom istoku i Australiji.

Godine 1989. u četvrtom jurišu (finalisti i 1969, 1977. i 1987), juniori "Veleža" osvojili su Omladinski kup Jugoslavije. Pobjednički trofej nada bio je u rukama Nenada Džidića (kapiten), Siniše Spaića, Slavena Muse, Zvonimira Matkovića, Dražena Madunovića, Sanina Pintula, Nikole Jokišića, Asmira Džafića, Nikole Jurčića, Damira Vučića, (Marina Pušića) i Armina Begića, a njihov trener bio je Salem Halilhodžić.

Mostar i "Velež" su od 1965. do 1992. bili domaćini najuglednijeg evropskog turnira u zimskom razdoblju. Za to vrijeme na djelu je viđena 31 ekipa, među kojima i 16 stranih- dvije reprezentacije i 14 klubova. Na stadionu pod Bijelim brijegom, na toj reviji, učestvovali su timovi iz Austrije, Mađarske, Češke, Rumunije, Njemačke, Švajcarske, Poljske, Irana, SSSR-a kao i s prostora bivše Jugoslavije, izuzev iz Makedonije. "Rođeni" su na svom tradicionalnom turniru bili prvi čak 15 puta.

Kada se kazuje o "Veležovim" zvijezdama i šarmerima, svakako je nezaobilazna čuvena mostarska fudbalska škola. "Rođeni" su u slavnim danima i godinama bili prepoznatljivi po svom imidžu. Lepršava, maštovita, otvorena i ofanzivna igra. Takvim poimanjem fudbalske vještine plijenili su poklonike najpopularnijeg sporta na svim stadionima tadašnje države, ali i onim evropskim i drugim. Ko se ne sjeća i ko ne pamti vелеmajstore loptanja, fudbalske boeme-šarmere Halduna Lea Hrvica, Sulejmana Repca, Muhameda Mujića, Duška Bajevića, Franju Vladića, Jadrana Topića, Momčila Vukoja, Blaža Sliškovića, Vladimira Skočajića, Vladimira Matijevića, Semira Tuca, Seada Kajtaža ... I one koji su, na njima specifičan način, čuvali mrežu mostarskog kluba-Žarka Barbarića, Gordana Irovića, Ivana Čurkovića, Envera Marića, Vukašina Petranovića...

U "Veležu" je stasao veliki broj državnih reprezentativaca, članova svih selekcija. Neki su to postali još u dresu matičnog kluba. I ovaj spisak je dugačak. U "A" reprezentaciji igrali su: Enver Marić, Boro Primorac, Džemal Hadžić, Blaž Slišković, Vladimir Matijević, Ivica Barbarić, Sead Kajtaž, Muhamed Mujić, Duško Bajević, Franjo Vladić, Vahid Halilhodžić, Predrag Jurić, Semir Tuca i Meho Kodro. A tek oni što su to doživjeli kad su otišli iz Mostara....

Početkom dvadesetih godina ovoga stoljeća u gradu se oglašio još jedan, četvrti fudbalski klub. On se u prvo vrijeme zvao "Soko". Poslije mijenja ime u "Jadran" i, na kraju, postaje "Vardar. Taj novi klub 1930. obilježava svoju petogodišnjicu i za taj mali

jubilej organizuje turnir. Slavljenik "naše najmlađe nogometno društvo", kako je pisala onovremena štampa, okupilo je na toj reviji četiri kluba. U finalu su igrali domaći "Zrinjski" i konjički "Zmaj". Ta utakmica je prekinuta kod stanja 0:0, a izgred su izazvali gledaoci. Na tom turniru još su igrali, naravno domaćin "Jadran" i "Velež". SK "Vardar" je nazvan i vojničkim klubom, jer su za njega igrala pretežno vojna lica, većinom "vazduhoplovci". Taj fudbalski kolektiv sa scene je nestao 1941. godine. Maja 1945 i SK "Vardar" je stavljen pod "led", zapravo zabranjeno je njegovo djelovanje. Međutim, u dokumentaciji Nogometnog odjeljenja Fiskulturnog odbora Bosne i Hercegovine ostali su tragovi koji govore da je bilo pokušaja o obnavljanju toga kluba. Na dnevnom redu pomenutog odjeljenja, na sjednici održanoj 24. oktobra 1945. bilo je i "molba nekolicine inicijatora za osnivanje novog Fiskulturnog društva Vardar u Mostaru". S tim u vezi zaključeno je da se "za podatke o ovom predmetu" treba obratiti Okružnom fiskulturnom odboru Mostar. Kako je slijedila dalja prepiska, to je još nepoznanica. Činjenica je, pak, da "Vardar" nije nikad više osnovan u Mostaru, zapravo nije došlo do njegove obnove. Međutim, od 1945. godine naovamo nicali su novi fudbalski klubovi. Jedni su bili kratkog vijeka, drugi su mijenjali imena. Navodimo samo nekoliko poznatijih: OSD "Snaga", "Rudar", ŽSK "Željezničar" koji se mijenja u "Lokomotivu". Ovaj potonji klub bio je dva puta drugoligaš i jednu sezonu trećeligaš, što su mu najveći doмети. Od 1950. na sceni je "Mostar", da bi zatim nestao u arhivu! Njegovo ime trideset godina kasnije uzima OSD "Neretva". Pod nazivom rijeke klub je bio prvak Hercegovačke zone i pobjednik Kupa na području Hercegovine. Kad je uzeo ime grada- "Mostar", uspješno se takmičio u Republičkoj ligi BiH. Godine 1930. u Mostaru je osnovan Muslimanski omladinski športski klub "Jedinstvo". Nastao je od ŠK "Vuk" i MOŠK. Kada je 3. septembra 1940. zabranjen rad "Veleža", veći broj njegovih fudbalera se preselio u "Jedinstvo". Ovaj klub je pretežno igrao s lokalnim rivalima. Prema nekim naznakama djelovao je do 1944. godine, a poslije svršetka drugog svjetskog rata nije obnavljan.

"Otac" košarke u BiH Milenko Radosavljević Amerikanac

IZ NJUJORKA NA KANTAREVAC

Prvi košarkaški koraci 1925.: "Lokomotiva" vozi međutim od 1962.

Mostarska, stara dobra Velika gimnazija od svog osnivanja 1893. bila je i ostala rasadnik odličnih sportista. Jer, ova ugledna srednja škola je uvijek imala profesore i nastavnike sportske zanesenjake, neke i po profesionalnom opredjeljenju. Prvi jači sportski talas gimnazijalce, ali i ostale srednjoškolce, zapljusnuo je prvih godina 20. stoljeća. To je i razumljivo, s obzirom da je gimnastika (gombanje) sve više postajala obavezan nastavni predmet. I ovamo su, istovremeno počeli stizati stručni učitelji-pedagozi tjelesnog vježbanja, ali i domaći ljudi su se opredjeljivali za taj poziv. Oni su među učenicima širili ideje sportskog pokreta, uvodili ih u tajne novih igara i disciplina.

Istina, neki sportovi među mlade Mostarce stizali su, da tako kažemo, i zaobilaznim putevima. To najbolje potvrđuje događaj iz 1925. s početka nove školske godine. Tada se, naime, među mostarskim gimnazijalcima obreo po mnogo čemu neobičan učenik. Stasit, atleski građen devetnaestogodišnjak, veoma moderno odjeven. Jezikom ljudi ovog podneblja nije se baš dobro služio, svaku riječ je izgovarao s nekakvom mješavinom. Ali, engleski jezik, to mu je jača strana. I kroz učionice i čitavu gimnazijsku zgradu, a kasnije i kroz grad, prostrujala je vijest: taj silni i naočiti momak je-Amerikanac! Zove se Milenko Radosavljević. Rođen u gradu Njujorku 1906. godine.

Djevojke počele kasnije: Košarkašice "Studenta"

On za svoje školovanje nije slučajno izabrao Mostar. Jer, to je rodni grad njegove majke, ovdje ima ujaka Ljubomira Krulja, poznatog vlasnika vinarskih podruma. I ne samo to. Milenkov otac dr. Pajo, porijeklom Vojvođanin, inače već profesor znamenitog Kolumbija univerziteta u Njujorku, prije je učiteljevao u gradu na Neretvi i postao njegov zet. Mladani Radosavljević je u Mostaru trebao maturirati (položiti viši tečajni ispit) na čuvenoj mostarskoj Gimnaziji i, istovremeno, usavršavati maternji jezik i književnost. To mu je trebalo biti "ulaznica" za studije u Beogradu. (Kada je diplomirao na Filozofskom fakultetu, kao profesor je ostao u Beogradu sve do iza drugog svjetskog rata). Međutim, prosvjetne vlasti Milenku nisu zbog razlike u nastavnom programu priznale sva svjedočanstva, nego samo ona za "niže" razrede Gimnazije. Zato je peti razred pohađao redovno, a šesti polagao privatno. Tako je bilo i sa sedmim i osmim razredom. I, na kraju, 1927. matura. Tako se u Mostaru školovao dvije godine.

Sve to, međutim, u ovoj priči možda na prvi pogled nije bitno, Ali, Milenko Radosavljević, s razlogom nazvan Amerikanac, bio je svestran i odličan sportista. On je ne samo u Mostaru, nego i u Bosni i Hercegovini posijao sjeme nove atraktivne igre zvane košarka. Ona je ovamo stigla, dakle, iz svoje postojbine Amerike, preko Okeana. Bilo je to 1925. godine. Milenko Radosavljević Amerikanac je, naravno, prvi igrač i, istovremeno, trener prvih mostarskih i bosanskohercegovačkih košarkaša. On je, u pravom smislu riječi, naš Džems Najsmi. A, ko je, opet, taj čovjek? To, naravno, nije tajna znalcima historije basketballa. Ipak... Džems Najsmi (1861-1939) je 1891. izmislio košarku. Bio je prvo nastavnik fizičkog vaspitanja na koledžu u Springfieldu-Masačusets, SAD. Svom ragbi timu tokom zimskih mjeseci htio je omogućiti trening u dvorani. I izumio je potpuno novu igru: s ubacivanjem lopte u koš! Ona se s vremenom modificirala. I u vrlo kratkom razdoblju stekla golem broj pristalica na svim stranama

Amerike. Francuska je na evropskom kontinentu prva prihvatila košarku. Za popularizaciju i širenje nove igre s ove strane Atlantika najznačajniju ulogu su, međutim, imali američki vojnici, koji su vojevali na frontovima tokom prvog svjetskog rata.

Košarka na južnoslavenske prostore stigla je, vjerovali ili ne, sa izaslanikom - Crvenog krsta Viljemom Vilendom. On je, naime, taj novi sport prikazao na tečajevima za učitelje gimnastike u osnovnim i srednjim školama, sokolske kadrove i skaute, u Beogradu 1923. A, zatim se u Mostaru, prvom mjestu u Bosni i Hercegovini, počelo s ubacivanjem lopte u koš. Za to je najzaslužniji, naravno, Amerikanac "naše gore list", Milenko Radosavljević, rođeni Njujorčanin. To je, zaista, historijski događaj. Zbio se 1925, ili možda 1924. Koje godine nije bitno, najvažnije je da u BiH nije nigdje prije Mostara. U tim godinama "razilaze" se dvojica svjedoka i aktera te košarkaške premijere. Mostarskog "Najsmi" ovako je opisao jedan od njegovih školskih kolega, dr. Fazlija Alikalfić, inače univerzitetski profesor.

-Milenko je bio skroman i jednostavan. Ali, za sve nas u razredu ličio je na viteza iz "obećane zemlje", Amerike. Visok, atletski građen, živahan. Ostao je posebno upamćen kao sportista.

-Radosavljević je bio odličan košarkaš-tvrdio je, njegov školski i maturski kolega, prof. dr. Hajrudin Čurić, jedan od najboljih poznavalaca prošlosti sporta u BiH.

I prof. dr. Fazlija Alikalfić i prof. dr. Hajrudin Čurić u jednome, onom najbitnijem, u potpunosti se slažu: Milenko Radosavljević Amerikanac posijao je košarkaško sjeme na tlu Bosne i Hercegovine, i to u prvoj brazdi mostarskoj, među gimnazijalcima. Dvojica cijenjenih i uglednih profesora i doktora nauka nisu, međutim, jednoglasni o godini kada je počelo ubacivanje lopte u koš. Po prof. dr. Alikalfiću to je 1924, a prema mišljenju prof. dr. Čurića to je 1925. godine. Ta, svakako, nenamjerna mimoilaženja, nastojali smo raščistiti, taj za historiju sporta bitan događaj rekonstruisati. "Svjedok" je bila "Spomenica - 75 godina Gimnazije u Mostaru", izdata 1968. Tu tačno piše da je Milenko Radosavljević -"otac" bosanskohercegovačke košarke -maturirao, tj. položio ispit zrelosti u školskoj 1926/27. godini. U toj generaciji svršenih maturanata bio je i Hajrudin Čurić. Tek naredne godine na "ispit zrelosti" izašao je Fazlija Alikalfić.

A, ko su bili prvi bosanskohercegovački košarkaši, naravno mostarski gimnazijalci? Trojica su manje-više poznata, jer je riječ o znamenitim sportistima. To su, svakako, Milenko Radosavljević Amerikanac, Hajrudin Čurić i Dušan Mučibabić, ova dvojica posljednjih su čuveni sokolski vježbači tih godina. Ali, ko su bili ostali igrači? Osim te slavne trojke, u generaciji maturanata, onih što su položili ispit zrelosti na kraju školske 1926/27. godine bili su i Vitko Bukvić, Alija Hadžić, Borivoj Knežić, Vasilije Spremo, Gojko Bogdanović, Mario Kerčelić, Slobodan Tošović, Ćazim Nožić, Žarko Pecelj i Šimun Šunjić (riječ je samo o muškarcima). Godinu mladi maturanti bili su Ljubomir Kešelji, Abdurahman Nametak, Fazlija Alikalfić, Fuad Slipičević i Ivan Marić. Nekoliko njih bili su visoki, za košarku kao rođeni. I može se smatrati da su svi pomenuti igrali košarku već "premijerne godine", ali i oni golobradi đaci svih viših razreda Gimnazije.

gdje je bilo prvo igralište košarke?

- Na velikom dvorištu iza gimnazijske zgrade, gdje smo imali časove gimnastike. Tu smo podigli skromne stupove s koševima. Na tom igralištu smo trenirali, zapravo vježbali i igrali. To su bile utakmice između razreda, ili učenika koji bi se tu okupili-

pričao je prof. dr Fazlija Alikalfić. Za postavljanje koševa i ostalo prethodno smo pribavili dozvolu direktora Gimnazije.

Prvi učitelj-trener mostarskih košarkaša bio je, naravno, Milenko Radosavljević Amerikanac. On je gimnazijske kolege upoznao sa pravilima, tehnikom i taktikom igre: hvatanje, dodavanje i vođenje lopte, dribling, ubacivanje lopte u koš, zadaci u fazi odbrane i u fazi napada itd. Gimnazijalci su s oduševljenjem i zanosom savladivali "abecedu" novog, njima do tada nepoznatog sporta. I trudili su se da što bolje nauče vještinu igranja košarke. Novi sport je postepeno osvajao i učenike ostalih srednjih škola u gradu na Neretvi, nalazio je pristalice i među "Sokolima". Nije čudo što su se "Sokoli", tako reći, odmah uhvatili u ovo kolo. Jer, eto, među gimnazijalcima je bilo njih dosta, a najzapaženiji i najkvalitetniji bili su upravo Hajrudin Čurić i Dušan Mučibabić, inače odlični vježbači-gimnastičari.

Poslije položenog višeg tečajnog ispita tj. završene "velike mature", generacija 1926/27, raspršila se, tako reći, na sve strane, većina na studije. Njihovim odlaskom nova sportska igra ispod obruča u Mostaru sve više je zamirala, i odlazila u zaborav. Na žalost. Jer, u to vrijeme nije bilo organizovanog zvaničnog kluba, niti sekcije za košarku.

"Košarka...nema svojih tradicija u našoj ...Republici, iako se tu i tamo igrala još u predratnoj Jugoslaviji...još uvijek nije... utrla put svome razvitku kod nas, i tome ima više razloga. Jedan... jeste i taj, što košarka nije tako jednostavna igra, da bi se ...uz najosnovnije poznavanje pravila već mogla sa većim uspjehom igrati. Za takmičenje u košarci potrebna je temeljitost i istrajnost u pripremi, poznavanje i ovladavanje prilično složenom tehnikom kretanja ove sportske igre". To su riječi prof. Bogdana Maksimovića, tadašnjeg sekretara Komiteta na fiskulturu Vlade NRBiH, u uvodnim napomenama za priručnik pod naslovom "Treniranje košarke", Svjetlost Sarajevo, 1949. "Vjerujemo da će ova knjiga pomoći brzom omasovljenju košarke u Bosni i Hercegovini, kao i podizanju kvaliteta ove sportske igre." Autor ovog malog priručnika je Čeh Miroslav Houšek, s češkog ga je preveo Bogomir Ružička a pripremio Bogdan Maksimović, znameniti sportski poslenici.

Košarka je u BiH, a isto tako i u Mostaru, uhvatila korijene pedesetih godina. U gradu na Neretvi igrala se već 1951. Dakle, poslije skoro četvrtjekovne pauze. Ovamo su je donijeli studenti i učesnici radnih akcija. Prvo se lopta ubacivala u improvizirani koš na terenu DTV "Partizan", A, onda je te godine stvoreno Sportsko društvo "Mladost". Ono je imalo i košarkašku sekciju. Atraktivna igra ponovo osvaja Mostarce. I ovog puta prednjače gimnazijalci.

"Mladost" je, uz ostalo, bila učesnik juniorskog prvenstva BiH u košarci 1954. Igralo se u Rogatici. Na tom takmičenju postigli smo uspjeh vrijedan pažnje. Bili smo treći-tih dana sjeća se svestrani sportista Zdravko Ivković, koji je bio akter tog republičkog šampionata. Taj prvi značajniji uspjeh ostvarili su Duško Masten, Slavko Cindrić, Ferdinand Feđa Radovan, Zdravko Ivković, Zvonko Tolj, Mithat Blagajac i drugi. Međutim, dres košarkaša "Mladosti" u različitim razdobljima oblačili su još neki mladići. Primjerice, 1952. i 1953. to je bio Nikola Nikica Smoljan; košarku je igrao i Mehmed Mahić itd.

A, zatim nova velika "provalija". Košarka je, na žalost, ponovo otišla u arhivu. Treće rađanje u Mostaru doživljava tek na početku šezdesetih godina. KK "Lokomotiva"

je krenula od dubrovačkih zidina. Tu, u gradu pod Srđom, imala je premijernu utakmicu uopšte, prvu u gostima, i rezultat nije bitan, samo se pamti da je bio poraz, što se i očekivalo od neiskusnog tima. Bilo je to maja 1962. U prvoj petorki-a igrača na tom putovanju i više nije bilo- nastupili su Milenko Bela Belović (1939), Veljko Mićević (1942), Sule Šarić (1938), Vidosav Bato Ivelja (1941) i "pojačanje" Blago Vego iz Čapljine. Njihov vođa, tehniko, trener...bio je Nazif Čik Taslaman (1942). Protivnik "lokosima" bila je iskusna ekipa dubrovačkog "Juga".

Ta prva petorka Mostaraca, s idejnim vođom Taslamanom, bili su ista "raja", sa sastajalištem na čošku kod "Zdravljaka", na raskršću ulica Mostarskog bataljona i Adema Buća (ulaz u Cernicu). Tu su spontano, dok su "kibicovali" gradske ljepojke i "zavodnike", kovali plan o osnivanju košarkaškog kluba. I utočište ostvarenja svoje zamisli našli su pod krovom "Lokomotive". I na promociju u Dubrovnik, kao članovi željezničkog sportskog kolektiva, putovali su besplatno. Naravno, popularnim "ćirom". Munjevitio se gradom pronijela vijest o premijernoj utakmici košarkaša. I počeli su pristizati novi mladići i golobradi dječaci, zainteresovani za igru pod obručima. A Kantarevac im je sve više postajao omiljeno sastajalište. Tako se među Mostarce ponovo vratila atraktivna igra. Za to su zaslužni oni što su odigrali prvu utakmicu u dresu "Lokomotive" u Dubrovniku, proljeća 1962. Od te godine košarka u gradu na Neretvi doživljava procvat. Najdublju brazdu kao igrač, trener i ko zna sve šta, ostavio je Slobodan Bobo Dabić. A, prvi koji je po Starom kontinentu pronio glas o mostarskoj košarci i njenim talentovanim igračima bio je Dragiša Vučinović Vučko. On se, još kao član "lokosa", s juniorskog prvenstva Evrope 1966. vratio u rodni grad sa srebrenom medaljom. Bilo je to, uzgred rečeno, prvo mostarsko kontinentalno sportsko odličje visokog sjaja. Najpoznatiji košarkaš ovog grada je, naravno, Dražen Dalipagić. On je ovjenčan svjetskom slavom. Na Zemlji nema trofeja a da nije u njegovoj prebogatoj riznici. "Lokomotiva" je iznjedrila još nekoliko poznatijih košarkaša. Neki su se provjeravali ili afirmisali u klubovima s imidžom: "Ciboni", "Partizanu", "Bosni", "Željezničaru", "Crvenoj zvezdi"... Drugi su, pak, ostajali vjerni matičnom dresu. Evo samo jednog broja igrača "basketa" sa Kantarevca, osim onih već ranije pominjanih: Franjo Arapović, Bruno Soče, Stevo Vukasović, Goran Banjanin, Dragan Lukenda, Boro Džaković, Teufik Tofa Bajgorić, Saša Dalipagić, Nebojša Vučinić, Zvonko Buntić, Veselin Aleksić, Veso Đonlez, Zlatko Cura Omanović, Goran Gačić, Semir Manjgo... treneri Neđa Prljeta, Mladan Vučinić, Momo Pudar i drugi. Oni naistaknutiji košarkaši osvajali su medalje na olimpijskim, mediteranskim i balkanskim igrama, na svjetskim, evropskim i državnim šampionatima, u evropskim klupskim kupovima.

Međutim, mostarski košarkaši, u stvari "Lokomotiva", u takmičarskom smislu naviše su se vinuli do Druge savezne lige, prvi put 1971, predvođeni s Draženom Dalipagićem. Za taj stupanj nadmetanja još jednom su ovjerili vizu, ali nedostatak osnovnih uslova ih je ostavio u Republičkoj ligi BiH. "Lokosi" su bili i seniorski prvaci Republike. Njihovi juniori su bili vicešampioni BiH, a šesti u državi.

Tim "Mladih krila" bio je kadetski prvak Republike. Sedamdesetih godina na sceni se pojavila i "Neretva". Kasnije su nicali i nastajali drugi klubovi. Sada egzistiraju "Lokomotiva" i novajlija HŠK "Zrinjski" od jeseni 1992.

"Lokosi" su bili stvorili i žensku ekipu, njom je vježbao Nedo Prljeta. Ali, nije se otišlo daleko, taj djevojački kolektiv nije se ustalio, niti je ostavio nasljednice. Tek 1987.

osnovan je samostalni ženski košarkaški klub "Student". Ova ekipa, pod stručnim vođstvom Zvonimira Đonte Buntića, stigla je do drugoligaškog praga. Za tim "studentkinja" u Republičkoj ligi BiH igrane su među ostalima : Dugandžić, Đuliman, Buhovac, Dugalić, Berberović, Škegro, Planinić, Marić, Sulić i Milošević.

Košarku od 1968. igraju stalno učenici osnovnih i srednjih škola, u okviru Malih olimpijskih igara, ali i drugih takmičenja. Taj sport je sve više osvajao i studente, kao i druge mlade Mostarce, muškarce i žene, dječake i djevojčice.

Narodni sportovi

TRADICIJE JOŠ ŽIVE

Lovom i ribolovom, kao i obradom zemlje-južnoslovenski narodi su se bavili još u svojoj prapostojbini. I, naravno, u tim aktivnostima oni su bacali koplje, odapinjali strijele, ali i trčali, hrvali se, plivali gdje su bile rijeke, jezera i druge veće vodene površine. Vjerski i drugi obredi obilježavani su i različitim igrama. Po dolasku u svoja nova prebivališta, oni mijenjaju svoje navike i običaje, naročito se to događa pod uticajem savremenijih političkih sistema i kultura. U tom vremenu su se cijenili i poštovali naročito tjelesna snaga, okretnost, spretnost i vještina rukovanja oružjem. O tome svjedoče stećci (nadgrobni bogumilski spomenici), stare hronike i narodna tradicija. I u mostarskom kraju ima dosta srednjovjekovnih stećaka na kojima su prikazane različite igre i vještina rukovanja oružjem. Tu se mogu vidjeti mač, koplje, luk, strijela, buzdovan. I lov, kolo, konjanici, dvoboji viteza s mačevima i kopljima itd.

I do naših dana sačuvali su se neki tzv. narodni sportovi. Pojedini korijene imaju, izgleda, još iz vremena Ilira, a neki su nastali pod uticajem Rimljana. Pojedini su doneseni iz stare postojbine Slavena. Dosta ih je rođeno u srednjem vijeku, ili su stigli s Turcima. Još dok su se ovamo doseljavali Sloveni su imali oružje: lukove, strijele, koplja, pa mačeve, palice, topuze i buzdovane.

Gradonačelnik Mostara (1935-1939) **Husein Čišić** (1878-1956) zabilježio je stari običaj ljudi ovog kraja iz 19. stoljeća. Oni su se, u toplim ljetnim danima, okupljali na obalama Neretve. Omiljena zabava bila im je gađanje "nišana". To H. Čišić ovako opisuje: "Jaje bi na suprotnu obalu Neretve postavili na zgodno mjesto i ko bi ga pogodio, smatrali su ga nišandžijom. To se praktikovalo na više mjesta uz Neretvu, počev od Muradije u Gornjoj Carini pa do Spahića kamenica u Donjoj mahali...Našeg barjaktara (o. p: misli se na Kerima Dvisca) put je vodio na Halebinovac, i kad god bi se zatekao u Mostaru nije propuštao zgodu da se nađe tamo. Ne zato da se natječe u gađanju, nego tek onako da ubije dosadu posmatrajući kako se taj omiljeni sport među mostarskom omladinom razvija ... I on (o. p: pomenuti Dvizac, već tada imadaše 80 godina) učestvuje u natjecanju ... A kad puška planu, namalo vidješe da je jajeta nestalo... "Bio je to pogodak".

A sredinom 17. stoljeća, prema Huseinu Čišiću, "Mostar se uvijek odlikovao dobrim konjima, jer je svaki imućan Mostarac nastojao da ima dobra konja. Po dobru konju i dobru oružju sticalo se pravo uvažavanje među građanima". Te činjenice upućuju na zaključak da su se još u ta davna vremena organizovala i takmičenja u konjičkim trkama i streljaštvu.

U selima oko Mostara, ali i u samom gradu do pojave savremene "kraljice sportova", od pamtivjeka su omiljena narodna atletska nadmetanja. Bacanje kamena s ramena je, svakako, najraširenija disciplina. Ta "sprava", tj. kamen je različite težine i oblika. Baca se na četiri načina: s mjesta, iz poskoka, s kratkim ili s dužim zaletom. Isto tako, kamen se ponegdje baca s nogu, klečeći, sjedeći, ispod ruke, između nogu

itd. Takmičenje može trajati duže vrijeme, zavisno kad će biti odlučeno ko je pobjednik. Bacač što je kamen hitnuo najdalje uvijek čeka dok ga drugi ne prebaci, pa tek tada baca toliko puta koliko može opet da premaši trenutno vodećeg. Popularan je i skok udalj- s mjesta i iz zaleta. U ovom podneblju je, takođe, rasprostranjena vrsta skoka udalj- skok iz priskoka ili dvoskoka. Te bacačke i skakačke discipline su omiljene naročito među čobanima. Ali, takmičenje se često organizuje prilikom svadbenih i drugih svečanosti. U programu narodnih nadmetanja je, naravno, i trčanje, na stazama različitih dužina. Trči se i bosonog ili u čarapama. Pobjednika čekaju prigodni darovi. Organizuju se i takmičenja u drugim narodnim sportovima i disciplinama.

Različita trčanja, među kojima i ona u vrećama-džakovima i danas su omiljena, pogotovo kod djece. Skakanje na mijeh je, takođe, popularna disciplina. Među turskim vojnicima a i među lokalnim stanovništvom tokom vladavine Osmanskog carstva utemeljena su nadmetanja u penjanju na stub namazan lojem ili uljem. Ona su i danas veoma popularna. Stub je visok od tri do deset metara, a širok od 20 do 50 cm. Na vrhu stuba se stavlja dar. Takmičar samo snagom svojim mišica i vještinom može stići do cilja. Rijetki su oni koji se uspiju popeti po klizavom stubu i tako dohvatiti nagradu.

U Mostaru su bile rasprostranjene još neke tradicionalne narodne igre: klis, palja, orah, topuzgrad, pilav, rog, ploha, kapula itd. Klizanje na ledu, obično niz padine, niz strme gradske ulice, takođe imaju tradiciju. Ali, ta takmičenja su nezvanična. I rijetka su, s obzirom da su zime blage i s malo snježnih oborina. Popularno je i natezanje konopca.

Neretva i njene obale tokom ljeta su bile i ostale poprišta različitih nadmetanja. Neka su odavno tradicionalna, pojedina su zamirala ili su se rađala nova. Naročito je atraktivno i zanimljivo biranje komandanta odnosno admirala plaže Bunur. Ono je utemeljeno 1927. godine, a ima mišljenja da je ono započelo znatno ranije. Taj izbor se vrši prema specifičnim pravilima i propozicijama. Specijalni žiri od tri do pet članova ocjenjuje kandidate i na kraju, odlučuje ko će toga ljeta, te godine ponijeti taj laskavi naslov, vrlo uvažavan među svim Mostarcima.

Za komandanta plaže Bunur se kandiduju obično najbolji i najhrabriji plivači i skakači. Oni su izloženi vrlo teškim, naporim i izazovnim ispitima. Ima ih ponekad i četrnaest. Svaki traži vještinu, snagu, hrabrost, brzinu i ustrajnost, ne samo u plivačkim nego i u skakačkim disciplinama. Kandidat za komandanta plaže (odnosno admirala) treba biti, zaista, svestran plivač. Jer, u programu su zastupljeni svi stilovi: prsni, leđni, kraul (slobodni), leptir (delfin), ali i "turski".

Plivajući takmičar se trudi da ga matica vode što manje zanese, dok savlađuje i "kovitlace", "izvore", "pure" i slično. S jedne na drugu obalu Neretve pliva se i svezanih ruku, ali i svezanih nogu. Isto tako, preko rijeke se prenose različiti predmeti, obično odjeća i obuća. Zastupljeno je i ronjenje: ko će duže ostati pod površinom vode. To je jedna disciplina. Druga je ko će za kraće vrijeme s dna rijeke izvaditi što više pijeska. Skokovi u vodu su, takođe, obavezni. Prvi se izvode sa pećina - stijena zvanih "Pećica", "Baščina" i "Jasenica". Ocjenjuju se različite finese skoka i njegov konačan utisak, i kad se "leti" na glavu i na noge. Drugi skokovi su "smiješni", to su oni što kod gledalaca izazivaju smijeh. "Spavanje na vodi" - to je plutanje na površini rijeke bez pokreta ruku i nogu. I tu se vrednuje koliko će se dugo ostati u takvom položaju. Takođe, kandidat se - stojeći na pećini "Crnice" - mora boriti s dva "protivnika" s vodom da ga odatle ne

odnese i s "napadačem" - kupaćem koji ga s toga mjesta nastoji odgurnuti. I u toj disciplini presudno je koliko se vremena uspijeva pružati otpor. I prilaženje teško pristupačnim mjestima na obali je u programu biranja komandanta plaže. Najprivlačnija i najvažnija disciplina je, nesumljivo, "spašavanje utopljenika". Ulogu "davljenika" glumi jedan od kupaca. Kad je riječ o tome, treba reći da se ne pamti kada se neki čovjek, dijete ili odrasli utopio u Neretvi duž plaže Bunur. Nekad je program izbora komandanta odnosno admirala drukčiji. O toj neobičnoj manifestaciji 1968. godine snimljen je dokumentarni film pod naslovom "Admiral". Rađen je po scenariju dvojice autora, publiciste i novinara Šefika Pašića iz Mostara i Sarajlije Mehe Fehimović, "filmadžije".

Ima, međutim, naznaka da je izbor komandanta plaže u Mostaru ima još dužu tradiciju. Pretpostavlja se da ona seže u 16. stoljeće. O čemu je, zapravo, riječ? Godine 1570. otvorena je Karadžozbegova medresa, uz istoimenu džamiju. Njeni đaci (softe) su, na susjednom kupalištu na Neretvi, birali svoga rokovodioca - komandanta. On se, kako se smatra, brinuo o obuci neplivača, spašavanju eventualnih utopljenika i uopšte održavanju discipline tokom kupanja u Neretvi.

Rijeka i njene obale su, uostalom uvijek bile i ostale izazov ne samo za mlade Mostarce. Tako su oni izmišljali i usvajali različite igre na vodi i njenim plažama. "Kolona" je svojevremeno daljinsko, maratonsko plivanje niz Neretvu. Sa startom ispod Sjevernog logora ili od Čarinskog pijeska, a s ciljem kod Starog mosta ili Čekrka.

Plovidba na "šlaufima" (unutrašnja automobilska guma) niz Neretvu je, takođe, bila omiljena. Ona se pojavila još prije Drugog svjetskog rata, ali je rasprostranjenija otkad je rijeka postala hladnija izgradnjom uzvodnih hidroelektrana od pedesetih godina na ovamo. "Prozivka" i "tranguza" su dvije specifične skakačke discipline, takođe naslonjene na Neretvu.

U velikom bogatstvu narodnih sportova i igara značajno mjesto ima i hrvanje. Ono je i danas omiljeno, naročito među kršnim seoskim mladićima. Hrvanje u kosti - to je način hrvanja koji se posebno njeguje. Dva borca - takmičara se uhvate oko pojasa a borba počinje tek kada su obojica sastavila ruke. Negdje je dozvoljeno saplitanje, ali je saplitanje koljenom i niže od koljena zabranjeno dok se stegno može upotrebljavati. Sve akcije se izvode u uspravnom položaju. Poražen je onaj koji padne na tle (zemlju). Pobjednik smije pasti zajedno sa suparnikom ali samo na njega. Ako obojica hrvača padnu na stranu, ne proglašava se pobjednik, niti oni mogu nastaviti borbu na tlu. Takav položaj traži nastavak nadmetanja iz stojećeg stava. I meč traje dok se dobije pobjednik.

IZMEĐU LONDONA I BARCELONE

Ova, 1996. godina je - olimpijska! U Atlanti, država Džordžija, Amerika, održavaju se 26. olimpijske igre. One će biti u znaku obilježavanja stogodišnjice Prvih olimpijskih igara modernog doba. Ili, kako to neki vole reći: stoljeće od obnavljanja Olimpijade. I, naravno, to će biti prilika za podsjećanje ne samo na Ol od 1896. u Atini do 1996. u Atlanti, nego i na antičke olimpijske igre.

I to je bio motiv da, i u ovoj knjižici, malo više prostora posvetimo "olimpijcima" Mostarcima, onim po rođenju i onim što su oblačili dres klubova iz grada na Neretvi.

Olimpijske ideje su odavno pogodno tle našle i u ovom podneblju. One su najprije pretvarane u stvarnost u sokolstvu, koje je do 1919. godine bilo stožer svekolikog organizovanog sportskog života na ovim prostorima.

Međutim, tek poslije svršetka Drugog svjetskog rata, počeli su se takmičiti na olimpijskim igrama i sportisti stasali u Mostaru.

Olimpijske igre u Londonu 1948. imaju izuzetan značaj za Mostarce i njihov sport. Jer, tamo se prvi put predstavio jedan sportist iznjedren u njihovoj sredini. Bio je to fudbaler Miroslav Brozović. On je loptačku karijeru počeo u rodnom gradu. Tada je igrao za državnu reprezentaciju. I osvojio prvu medalju za Mostar. Zato ona ima posebnu specifičnu težinu i vrijednost.

I poslije su fudbaleri iz Mostara bili najčešći ambasadori na olimpijskim igrama. Ali, samo još dvojica - Muhamed Mujić i Krunoslav Radiljević - vratila su se kući s odličijima. Oni su ponovili uspjeh Brozovića, medalje su bile srebrne. Stekli su ih u Melburnu 1956.

Godine 1976, na Olimpijskim igrama u Montrealu, na tu srebrnu nisku isti takav biser nanizao je košarkaš Dražen Dalipagić. Četiri godine kasnije, u Moskvi, to su učinile rukometašice Jasna Merdan i Vesna Radović. Dražen Dalipagić u Moskvi 1980. i Jasna Merdan Kolar u Los Angelesu 1984. svoju i mostarsku riznicu olimpijskih dragulja upotpunili su onim najblištavijim, zlatnim. Košarkaš Franjo Arapović se u Barceloni 1992. "posrebrio".

Na olimpijska borilišta izlazilo je još osam mostarskih asova. Godine 1976. u Montrealu su se takmičili atletičar Danijel Temim i rukometaš Zvonko Serdarušić. Zatim četru fudbalera predvodi Ivica Ćurković (Tokio 1964), a slijede ga Vladimir Matijević (Moskva 1980), Boro Primorac (1980), Ivica Barbarić (Seul 1988), Predrag Jurić (1988) i Semir Tuće (1988).

Još dvojica mostarskih sportista su obogatila kolekciju olimpijskih trofeja. Sportista - invalid Ante Pehar to je izborio na takmičenjima. Međutim, kad je riječ o skakaču sa Starog mosta u Neretvu Emiru Baliću, treba reći da je njemu specijalno olimpijsko znamenje dodijelio predsjednik MOK Huan Antonio Samarani i to za doprinos u širenju olimpijske ideje.

A, ovo je, na određen način, mali, simboličan "spomenik" mostarskom "olimpizmu".

OD SLIPČIĆA DO ZVIJEZDA

Imao je petnaest godina kada se sa Slipčića "spustio" u grad da bi tu pohađao srednju školu, u EMŠC. Po visini i težini znatno je odskakao ne samo od svojih vršnjaka nego i starijih dječaka, koraćao je pomalo nezgrapno, upravo zbog tih osobina. Zato je malo ko vjerovao da će od tog golobradog gorostasa izrasti neki solidniji igrač košarke. Međutim, oni koji su **Franju ARAPOVIĆA** (Slipčići, Mostar 1965) doveli u "Lokomotivu" imali su sasvim suprotno mišljenje.

Mlađani Njofra bio je vrijedan, uporan i disciplinovan učenik. Na Kantarevcu i u sportskoj dvorani Bijeli brijeg savlađivao je početno gradivo iz atraktivne i omiljene igre pod obručima. Trener Mlađan Vučinić i Jovo Kurilić vjerovali su u njegove mogućnosti, dobro procijenivši Arapovićeve afinitete preme tom sportu.

U prvo vrijeme igrao je, naravno, u mladim kategorijama. Prvo je nosio dres kadetske ekipe, s kojom je aktier prvenstva Bosne i Hercegovine. Stručno vođstvo "lokosa" željelo je da ga što prije ubaci u veću vatru. I taj gorostas od dječaka našao se ubrzo među dvanaesticom prvotimaca. Sve dužu minutažu dobivao je u prvoj petorki. To se dogodilo već u proljeće 1980. kada je bio petnaestogodišnjak. Sa starijim i iskusnijim Čilićem, Manigom, Bubalom, Bovanom, Šakotom, Lasićem, Volarićem, Mitranićem, Crnogorcem, Andrićem i Omanovićem, Franjo Arapović je vojevao u Prvoj republičkoj ligi BiH, u konkurenciji dvanaest klubova. I tako je u Mostaru savladao "abecedu" košarkaške igre, naučio osnovne elemente njene tehnike i taktike.

Klubovima iz većih i jačih košarkaških centara lokalni "obavještajci" počeli su slati "dimne signale" da je na pomolu još jedno, novo mostarsko "košarkaško čudo". I da bi taj mlađani gorostas mogao dostignuti neke svoje slavne prethodnike. Te poruke najbolje je "dešifrovao" košarkaški mag svjetskog imidža i nekadašnji savezni selektor Mirko Novosel. On, se, tako reći, odmah zaputio, tragom tih upzorenja, u grad na Neretvi. I pošto je "snimio" Malog, visokog i snažnog Mostarca nije se ni trenu dvoumio. Sa sobom ga je odveo u Zagreb, da ga ne bi pretekli klubovi iz Splita, Sarajeva ili Beograda. Franjo Arapović se našao u redovima čuvene "Cibone".

"Cibosi" su riskirali, ali se poslije pokazalo da im se to višestruko isplatilo. Jer, snažni dječak sa Slipčića bio je "materijal" od kojega se stvarao budući košarkaški as, reprezentativac. I što je najbitnije, Zagrepčani su odvažan potez povukli u pravo vrijeme, dok je Njofra još bio kadet, pa je bilo još dosta vremena da nastavi učenje i usavršavanje među mladim uzrastima. A iza sebe je već imao jednogodišnju mostarsku praksu.

Arapović je bio više nego sretan što se našao u slavlom klubu, što će trenirati, i uskoro zaigrati u ekipi "cibosa", sastavljenoj od samih velemajestora košarkaške igre, predvođenih maestrom Draženom Petrovićem. Mladi Mostarac je u takvom okruženju sve brže napredovao. Stasao je ne samo u standardnog prvotimca, u igrača prve petorke "Cibone", nego i u državnog reprezentativca. Sve je brže preskakao iz jedne u drugu selekciju kluba i nekadašnje Jugoslavije.

Do 1994. bio je fudbaler s najviše utakmica za reprezentaciju Hrvatske (1940-1945) - 17, s jednim golom. Toliko puta (17), od 1940. do 1948. godine, nastupio je u državnoj "A" selekciji.

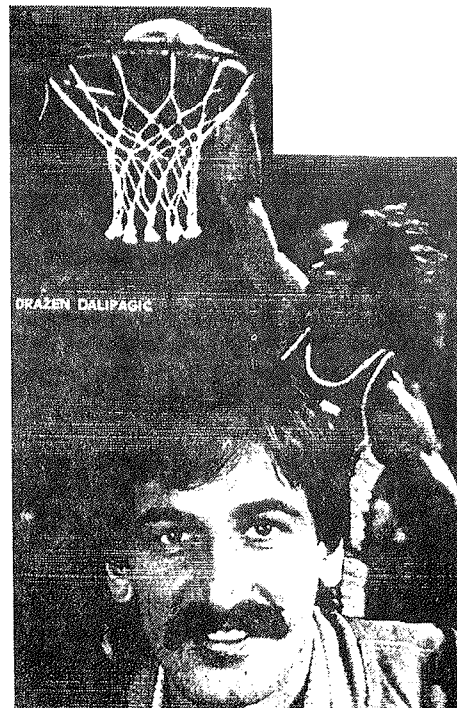
Kada je podvukao crtu ispod igračke karijere, zbrojio je više od hiljadu utakmica! Loptanju je, međutim, ostao vjeran do kraja radnog vijeka. Bio je cijenjen i tražen trener. I u tome je premijeru imao u rodnoj Bosni i Hercegovini. Tačnije, u njenom glavnom gradu.

Bio je kormilar "Sarajeva" u njegovom pohodu na šampionski tron 1966/67. I kada je taj klub, zahvaljujući tom podvigu - prvom što je ostvarila jedna bosanskohercegovačka fudbalska ekipa, stigao do osmine finala Kupa evropskih prvaka. I poslije žestoke i divovske borbe momci u bordo dresovima eliminisani su od silnog ostrvskog "Manchester Junajteda" (0:0, 1:2).

Miroslav Brozović je na Koševu proveo ukupno gotovo petnaest godina. Trenirao je i tim lokalnog rivala "Željezničara", zatim banjalučki "Borac", dubrovački "GOŠK" i dobojsku "Slogu". I svuda je utisnuo svoj pečat, ne samo kao stručnjak, nego i kao čovjek dobre duše i srca.

Dražen Dalipagić Praja

RODILA MAJKA KOŠARKAŠA

Sve moguće medalje: Košarkaš Dražen Dalipagić, najtrofejniji mostarac

Bio je talentovan i perspektivan fudbaler. Igrao je rukomet. Solidno. Opredijelio se za košarku. I nije pogriješio. A, da nije bio košarkaš, bio bi vjerovatno sportski as u nekoj drugoj igri.

-U to vrijeme bio sam "sezonski" sportista. Ljeti sam trčao za fudbalom, a zimi igrao košarku. Ponašao sam se kao barometar! Ta moja lutanja dosadila su prvo košarkaškim trenerima, pa su me jednog dana doslovno - otjerali. Imao sam 16 godina i žarku želju da se bavim kojim sportom: golf, rukomet ili polo-svejedno!

Te riječi **Dražen DALIPAGIĆ Praja** (Mostar, 1951) zabilježio je u svojoj is-povijesti pretočenoj u knjigu pod naslovom "Ispod koša", što je uobličio s jednim uglednim novinarskim perom.

Kao dječak otkriven je na turniru mahalskih fudbalskih ekipa. I uvršten među pionire "Veleža". Reći će:

-Bio sam, naravno, presretan. Pa, zar nije san svakog dječaka kraj Neretve da obuče dres "rođenih"!

I četiri godine igrao je kao centarhalf u mlađim kategorijama "Veleža". Dobio je nadimak "Prajo", po "petici" ovoga kluba, nekadašnjem prvotimcu.

Na radnoj akciji u Zagrebu, sa svojom brigadom, na prvenstvu naselja osvaja prvo mjesto u košarci. A, on biva njen najbolji igrač. Tada je čvrsto odlučio da se ozbiljno prikloni samo tom atraktivnom sportu. I po povratku u Mostar, pokucao je na vrata "Lokomotive". Ali, tu su ga hladno dočekali riječima: "Nisi nam potreban!" I već je izgubio svaku nadu da će igrati košarku. Ipak, još se lomio kom će se sportskom carstvu -privoljeti. I 1967. obreo se u tek osnovanom rukometnom klubu "Tehničar", zajedno s kasnije proslavljenim asom Zvonkom Serdarušićem. Kada se "tehničari" nisu kvalifikovali za Republičku ligu, oni su se ubrzo raspršili poput mjehura od sapunice. I Dražen se ponovo našao na sportskoj raskrsnici. Srećom, ne za dugo.

Godinu dana stariji brat Saša, već vrstan kašarkaš "Lokomotive", jednog dana ga je doveo na popularni Kantarevac, rekavši mu:

-Treniraj neobavezno. Nije bitno hoće li te registrovatil!

I tako je počeo. Tog običnog dana dok je nešto nesigurnije gađao prema košu, omekšalo je srce trenera Slobodana Bobe Dabića. Pozvao ga je sebi i dao mu-plavi dres mostarskog kluba.

I tako, kad je već prevalio osamnaestu godinu, Praja je se ozbiljnije počeo baviti košarkom. A ona je za njega postala sport koji život znači.

S visinom od 192 cm bio je centar, drugi ili treći. U Republičkoj ligi BiH postizao je u prosjeku dvadesetak koševa. Kada je prekomandovan na krilo, počeo je da sipa koševke kao iz rukava. Bilo ih je po 40! Zatim je s matičnim klubom vojevao u Drugoj saveznoj ligi.

-Tek tada sam osjetio svu draž pravog takmičarskog zanosa-pričao je Dražen Dalipagić.

I tu, među drugoligašima, ispunjavao je uobičajenu "normu" koševa. Uzduž i poprijeko države počele su se ispredati različite priče o "mostarskom košarkaškom čudu"! Iz Sarajeva, Zagreba, Splita, Beograda na njegovu i klupsku adresu stizali su sve privlačniji i izazovniji pozivi. A, on je, nekako stidljivo, odgovarao:

-Radije bih u "Zvezdu"! Tamo mi je zemljak Vučinić, pa bih se pored njega lakše snašao.

Vučko ga je, međutim, preporučio "Partizanu", smatrajući da u tada odličnom timu "crveno-bijelih" ne bi imao mjesta. I 1971. obukao je dres "crno-bijelih" boja.

Strpljivo, uporno i marljivo je vježbao svoj ulaz sa produženim prvim korakom i desnim poluhorokom. S "nebeskim" skokom i snažnim ulazom bio je nerješiva zagonetka svojim čuvarima. U oktobru 1971. pred Beograđanima je imao prvoligašku premijeru. Reporter "Sporta", s utakmice "Partizan" - "Lokomotiva" (Zagreb) 82 : 73, Praju je ovako vidio: "Bilo je to veće mladog Mostarca Dražena Dalipagića, koji je ...debitovao na najbolji način. Dojučerašnji junior mora da postane as, jer ima sve ono što se u sportu ne uči: nerv, smisao, tanani osjećaj kad šta treba učiniti a da to bude najbolje urađeno..."

I taj novinar u svojim predviđanjima bio je tačan. Praja nije iznevjerio očekivanja. Razvio se u košarkaša svjetske klase. Savezni selektor Mirko Novosel o njemu je govorio: "U stanju je da igra sve u ekipi, i da snažnim skokovima i preciznim šutevima riješi utakmicu".

I, naravno, državna reprezentacija je bila nezamisliva bez stasitog "brkajlije" iz Mostara. U onoj najboljoj nanizao je više od 200 utakmica i nekoliko hiljada koševa!

Njegova niska sve vrednijih trofeja bivala je sve veća i veća. Het-trik na prvenstvima Evrope. Tri zlatne medalje: Barcelona 1973, Beograd 1975. i Lijež 1977. I poslije trećeg uzastopnog veličanstvenog trijumfa, onog u belgijskom gradu, Dražen Dalipagić je proglašen za najboljeg košarkaša Starog kontinenta. Tako je odlučio specijalni žiri od šezdesetak trenera i novinara iz cijele Evrope, a u organizaciji Italijanskog košarkaškog lista "Dijaganti del basket". Oni su Praji poklonili 410 bodova. U triju najboljih još su bili legendarni Krešimir Ćosić (296) i Miki Berković (208).

Olimpijski debi Dalipagić je imao na Igrama u Montrealu 1976. I ovjenčao se srebrenom kolajnom. Izborna je u finalu s košarkaškim čarobnjacima iz Amerike. I na najvažnijim takmičenjima redaju se uspjesi i trofeji, sve jedan drugoga sustižu. Svjetsko prvenstvo 1978. u Manili: zlatna, osvojena poslije serije neprekinutih pobjeda i one u super

- finalu protiv Sovjeta. Četri godine ranije, u San Huanu, Portoriko- na SP bronzano odličje. O slavljinama i tugovanjima od Montreala do Manile Praja se ispovijedao:

-Naša najveća pobjeda bila je put od "pakla do raja". Bilo je to na Olimpijadi u Montrealu, kada smo osvojili srebrnu medalju.

I, evo, objašnjenja za taj trnovit put do zvijezda. U prvih 20 minuta Italijani, koji su bili potcijenjeni stekli su prednost od 16 poena. A, zatim....:

-Šta smo uradili u drugom poluvremenu? Sve što smo htjeli. To mi je do superfinala u Manili bila najdraža utakmica i pobjeda.

A u Manili, na SP, nove počasti i najveća priznanja Draženu Dalipagiću. Proglašen je za najboljeg igrača amatera košarkaša svijeta. Od mogućih 200 glasova osvojio je 174. Legendarni vođa sovjetske "zbornaje komande" Aleksandar Gomeljski, uprkos što su njegovi izabranici potučeni do nogu, nije mogao otčutati: "Taj Dalipagić je sigurno najbolji igrač na svijetu, ne samo među amaterima!"

Sjećamo se te godine, 1971, kada je poznati stručnjak i dugogodišnji selektor reprezentacije Ranko Žeravica stigao u Mostar i dogovorio se s "Lokomotivom" o Prajinom transferu u "Partizan". Glavni čin toga izveden je u salonu hotela "Bristol", i u prisutnosti sportskih novinara. O tome je Žeravica kasnije pričao:

-Tako tragajući, naišao sam na mladića koji je sjajnim fizičkim predispozicijama dosta obećavao. Ali, ni u snu nisam mogao da pretpostavim da će se taj nepoznati Dražen Dalipagić brzo pretvoriti u Praju-danas sigurno najboljeg košarkaša na svijetu. Prevazišao je sva moja očekivanja, zadržavši svoje ljudske kvalitete, koje ga još više ističu.

Čime je sve Praja "obilježio" košarku? U igru je unio nešto od američkih profesionalaca: skok, čvrstinu, stabilnost, moć koncentracije. To je bila jednodušna ocjena svih eminentnih stručnjaka.

A te svoje vrline i sposobnosti potvrdio je, ko zna po koji put, i na Olimpijskim igrama u Moskvi 1980. Tada je na njegovim grudima zasijala zlatna medalja. U svojoj blistavoj karijeri u svoju krcatu riznicu "deponovao" je još mnoštvo odličja visokog sjaja i rejtinga. Među njima su četiri zlatna Balkana, i jedno Mediterana, kao i titula državnog prvaka sa "Partizanom".

-Osvojio sam sve što se u košarci moglo osvojiti!

Svemirski skakač i snajperist svjetskog imidža, u danima svojih najvećih uzleta bio je, naravno, na meti i američkih profi-klubova. Najzagrijaniji je bio "Boston Seltik". Tamo je uspješno preskočio stroge testove. I trebao je biti prvi Evropljanin u dresu bostonskih profesionalaca. Njega, međutim, NBA liga nije toliko privlačila. Opredijelio se za Italiju, zemlju s najačom ligom. I tamo je nekoliko sezona oduševljavao ljubitelje košarke. Čak i u poznijim danima igračke karijere, do početka devedesetih godina.

Ali, ostalo je nešto što ga - boli. O tome je još poodavno rekao: "Čekam da mi sin Davorin poraste pa da mi kaže: "Dobro, dobro tata, bio si proglašen za najboljeg košarkaša svijeta. Ali, nikada nisi zaigrao kao centarhalf prvog tima Veleža!"

Međutim, Davorin može svima reći: "Moj tata je najtrofejniji Mostarac -sportist, i ne samo Mostarac, svih vremena, s nizom svjetskih, olimpijskih, evropskih, mediteranskih i inih zlatnih medalja!"

ZLATO IZ LOS ANĐELES

Jedino žensko BH zlato: Rukometašica Jasna Merdan-Kolar najbolja sportistkinja svih vremena

Djevojčica, visoka i vitka poput jablane. Imala je tek četrnaest godina. Tada je prvi put istrčala na rukometni teren, u dresu ŽRK "Lokomotiva", imala je premijeru u prvom timu. Bila je najmlađa. I zato je još igrala i u juniorskoj "sedmorki", ali je mogla da se takmiči i za pionirke. Kalila se u prvenstvenim susretima, u Jedinствenoj republičkoj ligi BiH. Provjeravala na juniorskim šampionatima, na nizu turnira. I najavljivala da će se razviti u vrhunsku rukometašicu sa gromovitim udarcem.

Trinaest godina, od 1964, "Lokomotiva" se uspinjala, jurila, zastajkivala na "malim stanicama". A, zatim, u sezoni 1976/77. protutnjala je nezadrživo kroz drugoligaški cilj i kvalifikacije da bi, najzad, stigla u Prvu saveznu ligu. U toj ekspresnoj vožnji "Lokomotivu" je predvodila kao već iskusni "strojovođa" **Jasna MERDAN** (Mostar, 1956), naravno s kapitenskom trakom. Ona je tih juniorskih dana, 1977, s ushićenjem govorila:

-To je najradosniji trenutak za nas.

Vjerovati nismo mogle, ali kad je sudija posljednjim zviždukom označio kraj, kada smo jedna drugoj poletjele u zagrljaj, sve nam je bilo jasno. Nakon trećeg juriša postale smo članice najelitnijeg društva.

Bila je izuzetno cijenjena od svojih klupskih drugarica, ne samo kao rukometni velemaistor i kapiten, nego i kao čovjek najplemenitijeg kova. To se najbolje mogao uvjeriti onaj ko bi bio u neposrednoj blizini "lokosica", kada su vodile najžešće i najznačajnije bitke. To pamte i sportski novinari-izvještači. Primjerice: u čehoslovačkom (tada) gradu Partizanske, 15. januara 1984, "Lokomotiva" je na parket dvorane, u uzvratnoj utakmici četvrt-finala Kupa IHF, izašla s prednošću od šest golova (-27:21). I s nadom u dalje koraćanje po Evropi. I prvih četvrt sata igre nagovještavao je da je to moguće. Do 15. minuta održavana je rezultatska ravnoteža -poslijenja 5:5. A, onda sudija iz Mađarske Pap i Kiš počinju otvoreno iskazivati svoju naklonost prema ekipi domaćina "Iskri". Imaju drukčije aršine u dosuđivanju sedmeraca (10:5 u korist Čehoslovačkinja), prekršaja u napadu, isključenja (4:22 minuta!) i grupici mostarskih novinara, nemoćno sležući ramenima i šireći ruke. I na taj način nijemo komentarišući

ono što se događa na parketu. Rukometašice "Iskre" su, naravno, iskoristile darežljivost arbitara i pobijedile "po mjeri" za proboj u polufinale Kupa IHF. A tuga i suze u očima djevojaka iz Mostara. I na ručku stravična tišina, "lokosice" i ne pomišljaju na jelo, boli ih nepravda. Iza stola prva ustaje Jasna, a za njom i sve rukometašice. I u autobusu do Mostara sve je -nijemo.

I kad se suočavala sa problemima -vječitim pratiocima sporta, Jasna "lokosice" nije htjela ostaviti na cjedilu. Primjer prvi: u njenom vremenu "Lokomotiva" je, u sedam sezona, vodila 154 prvoligaške bitke. Ona je izostala samo iz-jedne! I to poslije hirurškog zahvata na nozi. Željela je, ipak, igrati, ali tek nakon ubjeđivanja vodstva i suigračica ostala je na -klupi! Primjer drugi: takmičarske 1983/84. godine "Lokosice" su imale realne šanse da igraju u finalu i, možda, osvoje Kup. Na putu do toga cilja u Mostaru im se ispriječila "Budućnost". Kako je Jasni umrla majka, dogovoreno je sa vođstvom Podgoričanki da se taj meč odloži. Ali, trener Vinko Kandija je prekršio džentlmenski sporazum. I Jasna nije mogla pomoći svojim drugaricama, i pored žarke želje. "Budućnost" je, uz greške sudije, tijesno pobijedila (10:9) i poslije osvojila trofej Kupa!

Jasna Merdan je maestralno dirigovala orkestrom "lokosica" na prvoligaškoj sceni punih sedam sezona, do kraja 1983/84. I baš tada su, iako treće, po automatizmu ovjerile vizu za Kup evropskih šampiona. Ali, ona ih u tom pohodu nije predvodila. Godinu dana prije, 1982/83, s "Lokomotivom" je osvojila vicešampionski oreol, na kraju jesenje etape i lidersku poziciju. Ali tada nisu bile prvakinje, Mostarke jesu bile najefikasnije sa 555 golova. Autor više od polovine -264, bila je Jasna. Ona je s matičnim klubom dva puta stigla i do polufinala Kupa.

I u godini, 1984, kada se opraštala od svojih "lokosica", njena zvijezda je zasijala punim sjajem. Bilo je to na Olimpijskim igrama u Los Angelesu 1984. Tamo je bila junak, "četnaestica" koja je zadivila i oduševila sve uživo i TV gledaoce širom zemaljske kugle. U Los Angelesu je dobila sve epitete koje jedna sportistkinja može da stekne: najbolja igračica, prva snajperistkinja s apsolutnim olimpijskim rekordom (48) i rekordom postignutih golova na jednoj utakmici (17 protiv domaćina SAD). Trener američkih rukometašica Klement Heplijer o Jasni je izjavio: "Kada imate takvu rukometašicu u timu, kao da imate trenera na terenu. Ona je, svakako, najbolja rukometašica na svijetu".

Zbog gracioznosti nazvana je "gazela", a zbog izuzetne efikasnosti i "mašina za golove". Sve laskavi epiteti i komplimenti.

A, ona je -neka i to uđe u historiju- prva bosanskohercegovačka sportistkinja, iz jednog kluba naše Republike, na čijim je grudima zablistala najsajnija medalja.

-Losanđeleski podvig je najveće odličje. To je, zaista, vrhunac moje karijere- tvrdila je u danima najvećeg slavlja, ali i poslije.

Na Olimpijskim igrama u Moskvi 1980. osvojila je srebrno odličje. Sa Svjetskog prvenstva u Mađarskoj dvije godine poslije vratila se s bronzanim. Još dok je nosila dres matičnog kluba, uz to, u svoju već bogatu galeriju znamenja i laskavih naslova uvrstila je još nekoliko. Uz, ostalo, dva zlata i jedno srebro sa prvenstva Balkana. Bila je prva snajperistkinja Evrope i za to dobila vrijedan trofej. I četiri sezone naefikasnija prvoligaška igračica: sa više od hiljadu golova. U jednoj takmičarskoj godini tukla je, takođe, rafalno kao iz-mitraljeza. I to rekordno: 267 pogodaka. Vlasnica je još jednog

ligaškog rekorda: 22 gola na jednoj utakmici. U "Lokomotivi" je, očigledno, bila na terenu "alfa i omega": kapiten, dirigent igre i realizator. I u svemu uzor.

Takvu ulogu je preuzela i na novoj adresi, u bečkoj "Hipobanci". Ono što nije ostvarila s "lokosicama", jeste u žutoj majici austrijskih "bankarki". S njima je više puta ispijala šampanjac za trijumfe u nacionalnom prvenstvu i Kupu. Sa "Hipobankom" je tri puta slavila titulu klupskog šampiona Evrope. S Jasnom je taj klub, dakle, otpočeo vladavinom u ženskom rukometu na Starom kontinentu.

Jasna Merdan Kolar je među rijetkim sportistkinjama što su bile reprezentativke dvije države. Boje "A" selekcije nekadašnje Jugoslavije branila je čak 84 puta. A 419 puta je zatresala protivničke mreže svojim razornim šutom. Gotovo takav bilans ostvarila je i u reprezentaciji Austrije. Uspješna i na "B" svjetskim prvenstvima 1985. 1987. i 1989. godine. Uvijek među najzapaženijima, i igrom i efikasnošću.

Kada se ljeta 1984. vratila sa Olimpijade u Los Angelesu, Mostar joj je, s razlogom, priredio veličanstven doček. A ona je, između ostalog, rekla:

- Ponosna sam što sam građanin ovog grada!

I Mostar može i te kako biti ponosan što je iznjedrio takvu "zlatnu" sportistkinju. Najtrofejniju svih vremena.

Muhamed Mujić

ZA ANTOLOGIJU

*Sjajntija od srebra: Fudbaler
Muhamed Mujić sa medaljom
iz Melburna.*

Njegova zvijezda još uvijek sija u fudbalskom sazrijevanju. Teško će je, bar na ovim prostranstvima, iko zasjeniti, bez obzira što je objesio kopačke o klin još u proljeće 1968, dakle prije dvadeset osam godina.

Fudbalski koraci **Muhameda Hamića MUJIĆA** (Mostar, 1933) bili su stvarno od sedam milja. Stasao je u podmlatku "rođenih" 1948. Samo dvije godine kasnije postao je prvotimac. "Vatreno krštenje" doživio je protiv Bokelja u Kotoru, u Trećoj saveznoj ligi.

"Velež" je prvi put uskočio u prvoligaško jato 1952/53. U timu, koji je za to izaborio vizu, bio je i ovaj, tada devetnaestogodišnjak.

Po opštem mišljenju, najbriljantniju partiju u crvenom dresu pružio je u okršaju sa "Dinamom". To je bilo u jesenjoj rundi prvenstva 1955/56. Tada su "rođeni", na stadionu pod Bijelim brijegom, izrešetalili mrežu zagrebačkih "modrih" - 6:1. Nerješiva zagonetka za odbranu "Dinama" bio je Mujić. Njegovih pet "projektila" završilo je iza leđa golmana Majerovića. O tome postoji i jedna anegdota koja je "sačuvana" i u Almanahu, posvećenom 50. godišnjici "Veleža":

-Onaj Mujić je tako "vrtio" Crnkovića da se i meni počelo vrtjeti u glavi- poslije utakmice žalio se Majerović. -Poslije četvrtog gola, kad bi oni pošli u napad,

meni se prividalo da najmanje tri Mujića idu prema mom голу.

Taj 18. novembar 1955. "Dinamovci" su stvarno dobro upamtili. Mostarski rezultat, u stvari debakl zagrebačkih "modrih" bio je - senzacija, ali samo za one koji nisu vidjeli ovaj meč.

Deset godina kasnije Muhamed Mujić je bio autor gola za Riplijevo "Vjerovali ili ne". "Velež" je, na stadionu pod Bijelim brijegom, odmjeravao snage sa "Hajdukom". Golman Splićana Vukčević je prilikom degažiranja pogodio Mujića u glavu, okrenutog leđima prema голу "bilih", na udaljenosti od oko 20 metara. I, na opšte iznenađenje, lopta je kao bumerang pronašla put do cilja, "rođeni" su pobijedili (2:1), a nokautirani strijelac, onesviješćen prebačen je u bolnicu.

Dres sa državnim grbom obukao je na turneji po Indoneziji (1956), upravo protiv selekcije te azijske zemlje. Ovo nije čudilo one koji su se uvjerali u njegov talenat i kvalitet. Jedino je to moglo da iznenadi one koji do tada nisu imali prilike da ga vide na djelu, pogotovo što je riječ bila o igraču iz "provincijskog" tima.

Boje najbolje državne selekcije (1956-1962) branio je 33 puta, a u listu strijelaca upisao se 18 puta. Za mladu reprezentaciju odigrao je sedam utakmica i postigao 12 golova, a za "B" tim pet mečeva sa dva pogotka. Ove brojke bile bi, vjerovatno, veće da nije često otkazivao selektorima, pretežno zbog povreda. Primjerice, bio je na listi sigurnih putnika za Svjetsko prvenstvo u Švedskoj 1958, ali je na vlastiti zahtjev ostao kod kuće! Ali, ono što je propustio tada, ostvario je četiri godine kasnije. Igrao je na SP u Čileu, kada je državni tim osvojio visoko četvrto mjesto, poslije nedostignuto.

Najbolju partiju u "A" reprezentaciji pružio je u meču sa Austrijom, na bečkom Prateru, septembra 1958. Neuobičajeno u međudržavnim susretima, jedan je tim vodio sa 3:0 već poslije 18 minuta igre. Za to vrijeme domaćini su, naime, stekli toliku prednost. Gosti su bili na pragu katastrofe. Međutim, brzo su se otrijeznili od šoka, zaigrali kao preporođeni. U nastavku su Austrijanci nadmašeni u svim elementima fudbalske vještine. I, naravno, golovi nisu izostali. Izjednačujući, treći pogodak postigao je Mujić. Tako reći siguran poraz na Prateru, pretvoren je u trijumf od 4:3! Junak tog dramatičnog i uzbudljivog okršaja u Beču bio je, po opštem mišljenju, Muhamed Mujić. Njegova briljantna igra bila je za antologiju.

Koliko je bio cijenjen i poštovan ne samo kao fudbaler ekstra-klase, svjedoči činjenica da je dvije godine bio kapiten reprezentacije. S njom je bio na Olimpijadi u Australiji 1956, odakle se vratio sa srebrnom medaljom, inače prvim odličjem sa Ol koje se našlo na prsimu jednog sportiste člana mostarskog kluba.

-Ne mogu prežaliti što nam je, tako reći iz ruku, izmaklo olimpijsko zlato u Melburnu 1956. Tada smo finalni meč izgubili sa Sovjetskim Savežom stvarno nesretno- 0:1!

Njegov reprezentativni rekord u broju postignutih golova vezan je upravo za Olimpijske igre u Australiji. Tada je Mujić mrežu selekcije SAD pogodio četiri puta, a krajnji ishod je glasio 9:1.

U dresu "rođenih" učestvovao je u 214 prvoligaških bitaka i postigao 69 pogodaka. Takmičarske 1955/56. sezone, sa još dvojicom reprezentativaca, dijelio je prvo mjesto na listi najboljih prvoligaških strijelaca. Tada je protivničke mreže zatresao 21 put. To je još nedostignuti klupski rekord "Veleža".

Jedno vrijeme s uspjehom je igrao u francuskom prvoligašu "Bordou". Tamo je krenuo 1962, kao prvi fudbaler "rođenih" u inostranstvu "na privremenom radu". Zatim je od 1964. do 1965. svoje loptačke majstorije iskazivao u dresu zagrebačkog "Dinamama". Poslije toga ponovo se otisnuo preko granice, ovog puta u Belgiju, 1966. Svoje znanje i umijeće pokazivao je u ekipi "Beringena". Na kraju se vratio među svoje "rođene", gdje je 1968. završio sjajnu igračku karijeru. U matičnom klubu bio je i direktor, "tehniko" i šef stručnog štaba u dva navrata (1976/77. i 1982/83).

Bio je igrač velikih mogućnosti. Zato nije čudo što je s uspjehom igrao na svim mjestima u napadačkoj petorki, najčešće u triju. Bio je prefinjeni tehničar, igrao je maštovito i lepršavo, bio je u pravom smislu riječi fudbalski šarmer. Imao je ulogu graditelja igre, ali krasila ga je i prodornost, pa je bio i odličan golgeter. A nadasve bio je džentlmen u kopačkama.

Krunoslav Krno Radiljević

TROFEJ NA DOHVAT

*Uspomena iz Australije:
Fudbaler Krunoslav
Radiljević se "posrebrio"
1956.*

Stari! Ko je to? Vremešnjim ljubiteljima najvažnije sporedne stvari na svijetu nije teško odgonetnuti ko se krije iza tog nadima. Odmah će reći: **Kruno Krunoslav RADILJEVIĆ** (Mostar 1931-1990). Najčešće u dresu s brojem šest. S dinamitom u ljevici. Vrijedan kao krtica. Prava radilica. Djelovao je po čitavom terenu. Stizao uvijek gdje je najpotrebnije. Matirao je protivničke čuvar mreže kad su to oni najmanje očekivali. Bio je akter 228 prvoligaških bitaka, sve naravno u "Veležovoj" četi, jedinju u karijeri. I 24 "čista" pogotka na tom frontu.

Kao i većina tadašnjih dječaka, loptu je počeo da pika na poljančetu, 1947. Sa svojim vršnjacima s nestrpljenjem je čekao kada će zaigrati u prvom timu "Veleža". To se dogodilo 1949, protiv tesličkog "Proleteru", u Republičkoj ligi BiH. To je dobro upamtio i ovako opisao:

-Bio sam obhrvan tremom, onom koja sputava debitanta. Noge teške kao olovo. Sav u grču. A htio sam da pokažem sve što znam i mogu. Ali, najvažnije je bilo da je naš tim pobijedio -2:0!

I dalje je igrao u juniorskoj ekipi. Učio, savlađivao fudbalsko gradivo. Slušao savjete Čemalovića, Lehnara, Hrvica i Glazera. To mu se višestruko isplatilo. U najboljoj jedanaestorici

"rođenih" ustao se pogotovo od 1955, kada se "Velež" vratio među prvoligaše.

-U matičnom i svom jedinom klubu doživio sam najljepše fudbalske trenutke-kazivao je Radiljević.

Stari je, kao kapiten, predvodio "rođene" u njihovom prvom finalu KJ 1958. O tome je pričao:

-U pohodu smo pobijedili "Šarajevo", beogradski "Radnički", "Split" i u polufinalu silni "Hajduk" ubjedljivo -3:0! U odlučujućoj utakmici, iz tima su, međutim, izostali reprezentativac Mujić i Slišković, jer su otišli u vojsku. Podmladena ekipa se, ipak, časno i hrabro držala pun sat, do kada su mreže mirovale. Na kraju nismo odoljeli (0:4) snažnoj i kvalitetnoj "Crvenoj zvezdi". Ali, što smo mi propustili, ostvarili su naši nasljednici 1981. i 1986. godine.

U "B" selekciji igrao je 11 puta. Bio je "olimpijac" u Australiji 1956:

-Osvojili smo srebrnu medalju. A ne bi bilo nezasluženo da smo se kući vratili i sa onom najsajnijom, zlatnom - tvrdio je. - Sovjeti su gol odluke (1:0) postigli tek u 80. minutu. Strijelac je bio u čistoj ofsajd poziciji, na samo dva metra od našeg golmana. Uzaludno se protestovalo kod sudije. A, od tog događaja prošla su, evo, već četiri desetljeća.

IZDANAK MOSTARSKJE ŠKOLE

ŽRK "Lokomotiva" je uvijek bila gnijezdo odličnih rukometnih golmana i -reprezentativki. U toj plejadi svoje mjesto ima i **Vesna RADOVIĆ** (Beograd 1954).

Ona je "abecedu" ove dinamične igre naučila na Kantarevcu, gdje su izdikalili mnogi kasniji mostarski asovi u igrama s rukama. S nepunih petnaest godina stala je na vrata prve ekipe "lokosica". S njima je učestvovala u bitkama za bodove, u Jedinствenoj republičkoj ligi Bosne i Hercegovine. Branila je i u juniorskom timu. S djevojkama u zelenim dresovima radovala se pobjedama i na turnirima, ali isto tako s njima je tugovala u porazima.

Ta naizgled krhka djevojčica sve je više iskazivala svoje sklonosti za rukomet i čuvanje gola. I već 1972. godine našla se u najboljem i najjačem klubu u tadašnjoj državi, u beogradskom "Radničkom". U tom okruženju još brže je napredovala, pod nadzorom poznatog stručnjaka Vinka Kandije. I tu doživljava punu afirmaciju. I stasa u reprezentativku.

S timom sa Crvenog krsta ostvaruje najljepše snove iz vremena kada je prvi put uzela rukometnu loptu, kada je prvi put odbranila udarce upućene na njena vrata. Više puta je uvis podizala trofeje namijenjene prvaku države i pobjedniku Kupa. I ne samo to. S "Radničkim" je nekoliko puta slavila i trijumf u Kupu evropskih šampiona.

I kada je opet promijenila sredinu, kada je preselila u Austriju, nastavila je s bogatom žetvom trofeja visokog rejtinga. Ovog puta u dresu bečke "Hipobanke". S njom je neprikosnoveni vladar u austrijskom prvenstvu i Kupu. I sa "bankarkama" osvaja pehar klupskog prvaka Starog kontinenta.

Imala je dva pasoša i dva državljanstva. Prvo je igrala (64 utakmice) za reprezentaciju nekadašnje Jugoslavije. S njom je akter na svjetskim prvenstvima 1975. i 1978. oba puta peto mjesto. U dresu iste selekcije, na Olimpijskim igrama u Moskvi 1980. osvaja srebrno odličje. Samo godinu dana prije postaje vlasnik dvije zlatne medalje. Stekla ih je na Mediteranskim igrama u Splitu i Balkanskom prvenstvu.

Zatim je igrala pod zastavom Austrije. I na tri svjetska prvenstva "B": 1985, 1987. i 1989. godine.

Vesna Radović je, očito, sakupila pregršt znamenja visoke vrijednosti. I na taj način je pokazala da je Mostar rasadnik vrhunskih sportista, posebno rukometašica. I da ima svoju specifičnu školu ne samo odličnih golmana.

LEGENDARNA "LASTA"

Za širenje olimpijske ideje: Artur Takač uručio je Emiru Baliću posebno priznanje predsjednika MOK H. A. Samarana

vorio Balić. - Prijatno sam bio iznenađen i obradovan ovim priznanjem gospodina Samarana. To je vrlo draga nagrada. Nije priznanje samo meni nego i svim skakačima i onima koji čuvaju ovu viševjekovnu mostarsku tradiciju.

Predsjednik MOK Samarana hrabrom i legendarnom letaču sa Starog mosta, tog čudesnog svoda nad Neretvom, divio se gledajući isječke iz filmova "Dječak i most" i "Admiral".

Na festivalu dokumentaraca u Londonu, filmu "Dječak i most", u kojem glumi Balić, dobio je nagradu za kameru. To djelo je nedavno dobilo posebno mjesto u Olimpijskom muzeju u Lozani, gdje se i posjetiocima prikazuje.

U svojoj bogatoj riznici trofeja i nagrada, onih sportskih, Emir Balić ima dvije počasne spomen - zlatne medalje. Jedna ga podsjeća na Evropsko prvenstvo u plivanju u Splitu, a druga na Univerzijadu u Zagrebu. Godine 1986. dobio je i Povelju Evropske plivačke federacije (LEN). Tu su i zlatne plakete SOFKJ i lista "Sport", kao i Plaketa grada Mostara.

Emir BALIĆ (Mostar 1935) nije "olimpijac", ali mu je ipak predsjednik Međunarodnog olimpijskog komiteta Huan Antonio Samaran 1987. godine dodijelio specijalno priznanje "Zlatni olimpijski krugovi na postolju". Takvu odluku prvi čovjek MOK-a (CIO) donio je jer je smatrao da ovaj Mostarac ima izuzetne zasluge u popularisanju sporta, širenju i razvijanju olimpijske ideje. Lični savjetnik gosp. Samarana, Artur Takač, uručio je Baliću taj nesvakidašnji trofej, na svečanosti 12. marta 1987, u reprezentativnoj vili "Neretva".

-Pehari i slični trofeji su najljepše nagrade. Oni su za mene najtrajnija uspomena - tih dana je go-

Emir Balić je šampion specifičnog mostarskog sporta, utemeljenog prema zapisima srednjovjekovnog putopisca Evlije Čelebije, još prije više od četiri stoljeća. Riječ je o skokovima sa Starog mosta u Neretvu, s visine i od preko 25 metara. Zvanična takmičenja u atraktivnoj i jedinstvenoj disciplini imaju, istina, kraću tradiciju, dugu oko pet desetljeća.

U teškoj disciplini, u skokovima na glavu, Balić je trijumfovao 13 puta. Prvi je lansirao specifičan stil, let kroz vazduh od kamene ograde mosta do uronjenja u rijeku-poput ptice, nazvan "lasta".

Emir je letio duže od 40 godina. Za to vrijeme sa Starog mosta skočio je više od 1.000 puta. Teško mu je kategorički reći da je tome kazao-zbogom! Kada će se, zapravo povući kao skakač.

Istina, prije desetak godina oprostio se od učešća u zvaničnim takmičenjima sa Starog mosta. Za to ima objašnjenje:

-Želio sam da se i mlađi skakači iskažu i osvajaju pobjedničke trofeje.

Je li 1994, ipak, završio skakaču karijeru? Legendarni letač sa Starog mosta, pola u šali pola u zbilji, odgovara:

-Skakaću dok god za to budem sposoban!

Jedno je sasvim sigurno: po broju trofeja osvojenih u skokovima sa Starog mosta, Emir Balić za dugo neće biti nadmašen. Ostala mu je neostvorena želja da skače sa hridina Akapulka u Meksiku i dubrovačkog Lovrijenca. Reći ću:

-Samo još u Akapulku "leti" se kao u Mostaru.

A, on je skakao i u Dubrovniku, Đakovici, Banjaluci, Zvorniku i drugdje.

Godine 1990. bio je selektor državne reprezentacije. Ona se takmičila u visinskim skokovima u vodu pod nazivom "Kup del Mondo", što je nezvanično svjetsko prvenstvo u ovom specifičnom sportu. Od 1994, je na kormilu reprezentacije BiH. Angažovao se oko učlanjenja BiH u FEDEMAR, međunarodnu organizaciju za sportove na vodi što nisu u olimpijskom programu. I aktivan je u klubu skakača "Mostari".

Malo je poznato: Emir se 1959. bavio i "plemenitom vještinom". Na prvenstvu BiH u Tuzli, sa dvije pobjede, stigao je do polufinala. Boksovao je, u srednjoj kategoriji kao član "Veleža", u republičkoj reprezentaciji protiv izabranika Hrvatske u Sarajevu. Bio je i -padobranac.

Ring i skokovi iz aviona su, svakako, samo za hrabre. Isto onako što su i letovi sa Starog mosta i ostalih čuprija.

I još ovo: u Predsjedništvu je Sportskog saveza i koordinaciji EUAM.

Ante Pehar

SAMOUKI ŠAMPION

Najbolji na svijetu: Ante Pehar
sportist - invalid

Počeo je s golbalom (igra sa zvučnom loptom), kao takmičar iz Mostara, na Sportskim igrama slijepih BiH 1979. Slijedeće godine "preselio" se među atletičare. Prvi uspjesi i značajniji rezultati, ostvareni na prvenstvu invalida hercegovačke regije u Trebinju, ohrabрили su ga i zavolio je "kraljicu sportova". Ona mu je "ljubav" uzvratila punom mjerom. To potvrđuju uspjesi ravni podvigu koje je postigao u samo tri sezone, od 1983.

Mogućnosti i vrijednosti **Ante PEHAR** (Paoča, Čitluk 1959) najavio je u bugarskom gradu Varna na evropskom prvenstvu. Postao je vicešampion u skoku udalj i troskoku.

Na Olimpijskim igrama u Njujorku 1984. zablistao je punim sjajem. Trijumfovao je u skoku udalj (6,41) i troskoku (13,54). U ovim disciplinama ne samo što je osvojio zlatne medalje, nego je postavio i svjetske i, ujedno, olimpijske rekorde. Oni su za atletičare u kategoriji invalida "B2"

S podvizima je nastavio i 1985. godine. Na šampionatu Evrope u Rimu bio je bez premca u svojim disciplinama: dalj 6,42 i troskok 13,85 metara. Bili su to novi svjetski rekordi. I, naravno, još dva zlatna odličja. Tu takmičarsku godinu završio je uspjesima na Balkanskim igrama u Sofiji. Tu se okitio s tri medalje: dvije zlatne - u skoku udalj 6,50 metara i troskoku 13,19, i jedna srebrna-skok uvis 1,65. U dalju je ponovo pomjerio granicu vlastitog najboljeg rezultata u svijetu, i to za osam centimetara.

Ante Pehar i 1987. na Svjetskom prvenstvu sportista-invalida u Moskvi je nastavio, u svom stilu. U "tradicionalnim" disciplinama osvaja zlatne medalje i ruši svjetske rekorde - u skoku udalj 6,53 i troskoku 14,06. Česte povrede i bolest spriječile su ga da ostane u samom vrhu. Na Olimpijadi u Seulu 1988. zamalo mu je umakla medalja, bio je četvrti u skoku udalj. On je, naravno, bio višestruki prvak i rekorder države BiH. I reprezentativac.

I 1985. je akter evropskog prvenstva u španskom gradu Valencija, kao jedini hrvatski reprezentativac. U troskoku je osvojio bronzanu medalju, a u skoku udalj ostao je praznih ruku. Takmičio se, naravno, u kategoriji invalida "B2".

I to je dokaz da je Ante veoma vrijedan i ambiciozan. Sve je podredio atletici. On ima običaj reći:

-Sport, u stvari atletika, vratio me u istinski život. Svu radost s njim sam doživio.

Svojevrsni šampion i "olimpijac" je "samouki" atletičar. Tek od 1984. ima svog trenera. Od tada vježba pod nadzorom profesora fizičkog vaspitanja Drage Lončara, nekadašnjeg juniorskog državnog reprezentativca u troskoku i bacanju koplja.

GALERIJA NEOSTVARENIH ŽELJA

Ivica BARBARIĆ (Čitluk 1962). -Kada je u ljeto 1989. preselio u Španiju, "Burgos" je bio drugoligaš. A, već u narednoj sezoni stekao je status prvoligaša. Prvobitno je bio "zapeo" za oko slavnim "Manchester junajtedu", ali visina obeštećenja je spriječila njegov odlazak na Ostrvo.

S "rođenim" je krčio put do finala Kupa Jugoslavije 1986, ali je zbog operacije meniskusa izostao iz odlučujuće bitke. Tri godine kasnije Ivica Barbarić je bio u "Veležovoj" posadi koja je doplovila do finala toga najmasovnijeg fudbalskog takmičenja. Ne može da prežali što sa "rođenima" nije stigao i do šampionskog trona:

-Tri godine zaredom vrtjeli smo se oko samog prvoligaškog vrha. A, bar jedanput je trebalo da budemo prvaci, ali smo najviše dosegli vicešampionsku titulu.

Samo jedanput igrao je u "A" reprezentaciji, 1988. Iste godine bio je akter Olimpijskih igara u Seulu.

Ivan ĆURKOVIĆ (Mostar 1944). - Mostar je oduvijek imao odlične i pouzdane fudbalske golmane. Iz te plejade među najpoznatijim je Ivan Ivica Ćurković. Četrnaestogodišnji dječak 1958. stao je na gol juniora "Veleža". Već 1960. na svoj šesnaesti rođendan, potpisao je prvi ugovor, pa je tada bio najmlađi profesionalac u zemlji.

Nije dugo čekao da postane standardni prvotimac. To se dogodilo u sezoni 1960/61. Prvoligašku premijeru imao je protiv "Crvene zvezde". Svoju četvorogodišnju obavezu odradio je na najbolji mogući način. Branio je fenomenalno. Bio je ne samo jedan od stubova odbrane, nego i čitavog tima. U tom razdoblju "rođeni" su igrali klasični "bunker", jer su se grčevito borili za goli prvoligaški život, s izuzetkom 1962/63, kada su bili četvrti. "Veležovu" mrežu čuvao je na 222 utakmice od kojih oko polovine prvoligaških. Od 1964. do 1972. igrao u beogradskom "Partizanu" (bio i prvak). "A" reprezentativac (1963-1970) bio je 19 puta. Igrao i u omladinskoj (4), amaterskoj (4) i mladoj (2) selekciji. Akter olimpijskih igara u Tokiju 1964.

Najljepše fudbalske dane, ali i one van igrališta, doživio je u Francuskoj. Vrhunac karijere 1976. Sa "Sent Etjenom" finalista KES. I u odlučujućoj utakmici sa minhenskim "Bajernom" mrežu je čuvao kao da ima "hiljadu ruku". U razdoblju Ćuretovog četvorogodišnjeg gazdovanja i "Sent Etjen" je bio vladar francuskim fudbalom: tri puta šampion i isto toliko puta pobjednik Kupa. Bio je i kapiten tima, u kojem je okončao igračku karijeru 1980/81. U Francuskoj je bio i ostao ne samo visoko cijenjena i omiljena sportska ličnost, nego i kao čovjek posebnog kova. Bio je čak savjetnik stručnog štaba reprezentacije "Galskog pijetla" na SP u Španiji 1982. Dobitnik je "Zlatne značke", visokog priznanja za zasluge u francuskom sportu.

Predrag JURIĆ (Čitluk 1961). - "Velež" je sedamdesetih godina imao "atomsku navalu" sastavljenu od reprezentativaca. Ali, imao je i osamdesetih, čak još ubojitiju, s klupskim prvoligaškim rekordom golova u jednoj sezoni-67. Njen prvi snajperist bio je Predrag Jurić. On je sa 19 pogodaka u jednom prvenstvu treći strijelac "rođenih" svih vremena. Tresao je mreže i u drugim bitkama. Naročito mu je drag gol iz finala Kupa 1986, kada je pobijeđen "Dinamo"-3:1. Taj pogodak jedan reporter je ovako opisao: "Sjajan centaršut Skočajića sa desnog krila, Predrag Jurić je loptu umirio, obišao Lulića, izbio pred Stojića i gol je neminovnost lopta se zarila u lijevi gornji ugao Dinamove mreže. To je 3 : 1, to je drugi Veležov trijumf u Kupu."

- Nijedna prethodna generacija "Veleža", u jednoj takmičarskoj godini, nije postigla koliko naša-riječi su P. Jurića.- Postala je pobjednik Kupa i bila treća u prvenstvu. To je, zaista, veliki uspjeh. Međutim, da smo ozbiljnije shvatili ukazanu priliku mogli smo biti i prvaci. Ne samo jednom. Eto, u 1986/87. bili su na korak do trona, ali smo se na kraju morali zadovoljiti vicešampionskim zvanjem.

Vrata "A" reprezentacije (1987-1989) otvorila su mu se samo dva puta. Bio je i "olimpijac", u Seulu 1988. Počeo je u Čitluku, nastavio u dubrovačkom GOŠK-u i zagrebačkom "Dinamu", da bi zablistao u "Veležu". A ispod Bijelog brijega odlepršao je u Španiju, a karijeru je nastavio u Hrvatskoj.

Vladimir MATIJEVIĆ (Mostar 1957). - Najtrofeniji "Veležov" igrač i mostarski fudbaler. Jer, u svojim rukama je držao četiri pobjednička pehara. Dva puta je slavio osvajanje Kupa, zatim Balkanskog kupa i međunarodnog juniorskog turnira "Kvarner-ska rivijera" (1974). A to su i trofeji sa tradicionalnog mostarskog turnira u zimskom razdoblju.

Godine 1975, prvi put je osjetio miris prvoligaškog baruta. Bilo je to protiv OFK "Beograda" (1 : 2) pod Bijelim brijegom. Na terenu je ostao samo tri minute, povreda ga je izbacila iz stroja. Slučajnošću, maja 1987. jedna teža, sa "Hajdukom" (0 : 1), na istom stadionu, označila je kraj njegove igračke karijere. A tada je, kao kapiten, predvodio "rođene" prema samom vrhu prvoligaške piramide. Da mu se ta fatalna povreda nije dogodila, možda bi se s njima ispeo i na Olimp.

Punih 12 sezona vojevao je na prvoligaškom frontu. Stasao je u "libera" kalibra kakvog bi poželio svaki vrhinski tim, u onog reprezentativnog formata. Bio je pouzdan, ali i kreativan. Iskazao je i realizatorske sposobnosti: 31 pogodak u 273 prvoligaške bitke. I njegovoj generaciji, tako reći za dlaku, izmakao je šampionski oreol. Najbliži im je bio 1986/87, kada su bili viceprvaci. "A" reprezentativac (1980-1984) tri puta. Igrao na Olimpijskim igrama u Moskvi 1980, na korak do medalje-četvrti.

Boro PRIMORAC (Mostar 1954). - On je "najreprezentativniji reprezentativac - fudbaler. Igrao u pet državnih selekcija: omladinska (12 puta), mlada (sedam i 1 gol), mediteransko-olimpijska (15 puta i šest golova) i "A" 14 puta (1975-1980). Bio akter Olimpijskih igara u Moskvi 1980.

-Za uspomenu ostaju trijumfi u Kupu Evrope za mlade 1978, druga finalna utakmica igrana u mom rodnom gradu, i na Mediteranskim igrama u Splitu 1979. - kazao je B.Primorac.

Izdanak "Veležove" škole.Igrač plemenitog kova. Centarhalf visokog rejtinga. S vremena na vrijeme oblačio dres s brojem "6". S "rođenim" učestvovao u 133 prvoligaške bitke, i na više pogodio protivničke mreže. Svojevremeno je pričao:

-Imali smo, zaista, tim snova. Od svih prethodnih generacija naša je bila najbliža šampionskom tronu. Od njega nas je, u sezoni 1973/74, dijelio samo mali korak, odlučivala je gol razlika!

S "Veležom" je dva puta zaredom pohodio u Evropu. To se ne zaboravlja. U osmini finala Kupa UEFA visoka prepreka zvana silni i oholi engleski "Derbi Kaunti" na revanš u Mostar dolazi sa, naizgled, nedostižnom prednošću- 3 : 1. Ali, "rođeni" su vjerovali u svoje snage i mogućnosti. U toj drugoj utakmici, pod Bijelim brijegom, upravo Boro Primorac je "otvorio" vrata "ovnova". Iako najmlađi, bio je najhrabriji. Majstorski je realizovao penal - 1 : 0. To je bio nagovještaj slavlja i veličanstvene fudbalske predstave, a zatim nezaboravne fešte. "Velež" je pobijedio sa 4 : 1. Boro je u toj nezadrživoj seriji, protiv bečkog "Rapida" ukrotio austrijskog reprezentativnog centarfora Krankla, dobitnika "Srebrne lopte" - drugog strijelca klupskih prvenstava Starog kontinenta.

Primorac je 1977. preselio u "Hajduk" (titula prvaka države). Kada je napustio Split, od 1983. igrao je u Francuskoj, gdje je u "Kanu" počeo i trenersku karijeru. Vježbao je fudbalere i u drugim zemljama, trenutno je u Japanu.

Zvonko SERDARUŠIĆ (Mostar 1951). - U sport je zakoračio preko fudbala. Bio je u generaciji nada "rođenih". Kao dak igrao je rukomet za ekipu Medicinske škole. Nije mogao da promakne oku profesora Džemala Burića i obreo se u "Tehničaru", timu EMŠC. Bilo je to 1967. Kada ovaj mladi klub nije uspio da preseli u Republičku ligu, s nekim svojim drugarima 1969. prešao je u "Velež", u kojem je ostao tri godine.

U želji za dokazivanjem i bržom afirmacijom, iz rodnog grada Zvonko Noka preselio je u Sarajevo, u tada prvoligašku "Bosnu", 1972. Dres sarajevskih studenata nosio je samo jednu polusezonu, da bi već 1973. pristupio slavnijem klubu bjelovarskom "Partizanu". I već na prvom iskoraku iz Mostara postao je reprezentativac - 61 put sa 122 gola. Igrao je na montrealskoj Olimpijadi 1976:

- Na tim igrama imali smo peh. Neočekivano smo izgubili od SR Njemačke, i to s jednim golom razlike, pa smo osvojili tek peto mjesto. Bio je to naš jedini poraz. Mi smo, naprotiv, pobijedili sovjetsku reprezentaciju sa 20 : 18, ali je ona ipak osvojila zlatnu medalju.

Serdarušić ipak u svom vlasništvu ima vrijednijih trofeja. Na Svjetskom prvenstvu u Njemačkoj, u Haleu 1974, osvojio je bronzano odličje. U kolekciji ima i dva zlatna: sa Mediteranskih igara i Svjetskog kupa u Švedskoj. S bjelovarskim "Partizanom" je dva puta slavio titulu državnog prvaka i jednom pobjednika Kupa. Godine 1980. obreo se u Njemačkoj. Prvu sezonu je proveo u Kilu, gdje je - ko zna koji put - iskazivao svoje vrhunske igrачke kvalitete. Iz ovog grada, iz njegovog prvoligaša, preselio se u onog novajliju u eliti, u Berlin, gdje je igrao tri "oproštajne" sezone. Već prve sezone u Prvoj

ligi s Berlincima je treći i polufinalista Kupa IHF. Godine 1983. bio je i trener njihovog drugog tima, inače drugoligaša.

Proslavljeni internacionalac, poslije 12 godina, vratio se u Mostar i u svoj "Velež" kao trener. Ali, po potrebi je i igrao. Kasnije je bio učitelj rukometaša iz Metkovića. Danas je uspješan prvi čovjek stručnog štaba "Kila", jednog od najboljih Bunedesligaša, naravno u Njemačkoj.

Daniel TEMIM (Mostar 1955). - Visinom podsjeća na košarkaša. Imao je smisla i za igru pod obručima. Ali, 1968. zauvijek ga je "osvojila" atletika. I disciplina skok uvis. Tu je, zaista, imao meteorski uspon, i to pod nadzorom profesora fizičkog vaspitanja Mustafe Isovića.

Godine 1973. za Daniela je bila prelomna. I beričetna. Te sezone preletio je letvicu podignutu na 211 cm. U skoku uvis obara i juniorski državni rekord. Šampion je BiH za juniore i seniore. Na juniorskom prvenstvu Balkana osvaja bronzanu medalju. Istovremeno je i juniorski i seniorski reprezentativac države. Nastupa i na polufinalu Kupa Evrope. Pobjeđuje na mnogim, pa i međunarodnim takmičenjima. Sve to ostvaruje kao član AK "Velež".

Od 1974. je u beogradskom "Partizanu". I nastavlja s podvizima i trijumfima. Te sezone na Balkanskim atletskim igrama u Sofiji sve je iznenadio i zadivio fantastičnim rezultatom. Preletio je visinu od 220 cm. Devetnaestogodišnjak sa obale Neretve tako osvaja zlatnu medalju i postavlja novi državni rekord. Taj dolet ga čak rangira na dvije evropske tablice : na juniorskoj je - prvi, a na seniorskoj deseti. Akter je evropskog prvenstva u Rimu i Olimpijskih igara u Montrealu 1976.

Godine 1981. vinuo se do novog državnog rekorda- 226 cm. Taj rezultat je ostvario u Kupu evropskih šampiona, kada je pojačao "Crvenu zvezdu". Kasnije se posvetio trenerskom pozivu, naravno radeći sa atletičarima.

Semir TUCE (Mostar 1964). - Otkriven je, gdje bi drugo, na tradicionalnom turniru mahalskih ekipa 1975. Njegov raskošan talenat odmah su zapazili Haldun Leo Hrvić i Omer Oručević, pod čijim je nadzorom Semir Tuce stasao i učio među najmlađim "rođenim". I preskakao je klupske selekcije. U maju 1982. juniori "Veleža" trijumfovali su na turniru nada Evrope, u francuskom gradiću Romenvilu. On je bio prvo ime tog cijenjenog takmičenja. Tog proljeća je doživio prvoligaški debi, na lijevom krilu. Njegov brzi uzlet donekle je usporila teža povreda noge. U ovom razdoblju igrao je u omladinskoj, mladoj, olimpijskoj i "A" reprezentaciji (1986-1989), u ovoj posljednjoj sedam puta s dva postignuta gola.

Jedno ugledno novinarsko pero, Slavoljub Vujović o Semiru Tuci napisao je i ovo: "Zbilja na koga liči? Trk možda Skoblarov, ali Skoblar je bio mnogo žešći, ovaj Tuceov ima nekakvu mekoću crnačkih pokreta. Centaršut ala Džajić, ali ipak nekako drugačiji, ta lopta od njegove glave do nečije glave ide nekako kao ona djetinja loptica od strugotine, na gumice, kao da hoće da se vrati poslije. Možda da taj dribling ima nešto Repčevog, ali taj šut...Na koga liči, pa jednostavno, najbliže je istini ono što on kaže: to

vam je Semir Tuće, njega sad drugi mogu da kopiraju. On je, izgleda, jednostavno takav rođen, tako obdaren da je postao jedan od neponovljivih..."

Bio je u reprezentaciji koja je osvojila vizu za Olimpijske igre u Los Angelesu 1984. Ali, ostao je kod kuće? Zašto? To zna jedino tadašnji selektor. Igrao je, međutim, na narednoj Olimpijadi u Seulu, četiri godine kasnije.

Reći će da mu je neostvarena želja titula državnog prvaka u dresu "Veleža". Sa svojom generacijom, kojoj je bio i kapiten (jedan od najmlađih u istoriji kluba), bio je jednom vicešampion, a dva puta treći, jednom jesenji prvak. S njom je 1986. osvojio Kup, a tri godine poslije u istom takmičenju bio finalist. Od 1989. svoje loptačko umijeće iskazuje u Švajcarskoj, u timu "Lucerna". Igrao je i u državnoj reprezentaciji BiH i bio njen prvi kapiten.

LEKSIKON LIČNOSTI MOSTARSKOG SPORTA

A

ALAJBEGOVIĆ, Čazim (Mostar, 1946), kajakaš "Neretve" od 1953. do 1974. Najmlađi učesnik juniorskog prvenstva BiH na divljim vodama 1961, u K-1 spust i slalom. Višestruki juniorski i seniorski prvak BiH- pojedinačno i ekipno. Godine 1968. šampion države- sveukupno ekipno i seniorska štafeta 3 x K-1. Bio kandidat za Ol u Minhenu 1972. Ostvario više međunarodnih uspjeha. Bio trener kajakaša i sekretar društva "Neretva".

ALAJBEGOVIĆ, Damir (Mostar 1939-?). Gimnastičar DTV "Partizan". Bokser "Lokomotive": prvak BiH u perolakov kategoriji 1952.

ALAJBEGOVIĆ, Esad (Mostar 1950), kajakaš "Neretve" od 1965. Višestruki prvak BiH. Godine 1968. državni šampion-sveukupno ekipno, vicešampion u K-1 spust i treći u K-1 slalom. Osvajao prva mjesta i na međunarodnim takmičenjima na divljim vodama. Sa svojom braćom zaslužan za izgradnju Doma brodaru "Neretva" 1968. Bio predsjednik i trener društva.

ALAJBEGOVIĆ, Malik (Mostar, 1941-1993), kajakaš "Neretve" od 1957. Naredne godine na PJ prvo mjesto-sveukupno ekipno. Bio vicešampion države. Višestruki prvak BiH u spustu i slalomu. Bio predsjednik i trener "Neretve".

ALAJBEGOVIĆ, Šefik (Mostar 1938). Za "rođene" odigrao 170 prvoligaških utakmica. Godine 1958. igrao u prvom "Veležovom" finalu KJ. Bio savezni fudbalski sudija i funkcioner u sudijskoj organizaciji.

ALAJBEGOVIĆ, Tahir (Mostar 1944). Kajakaš "Neretve" od 1960. do 1964. Osvojio naslov prvaka BiH. U više mandata bio predsjednik tog društva.

ANDRIĆ, Nedeljko Neđa (Mostar 1936), rukometaš od 1953. Igrao u "Izviđaču", "Mostaru" i "Veležu", koji je bio drugoligaš i pred vratima Prve savezne lige. Na oko 700 utakmica postigao više od 3.500 golova, na jednom meču čak 27! Kraće vrijeme trener RK "Mostar". Bio u upravi rukometaša i fudbalera "Veleža", a biran i u druge sportske forume.

ARAOVIĆ, Vlatka (Mostar 1972), strijelac družine "Soko". Na PJ za mlađe juniorke 1987. i 1988. osvojila po dvije zlatne medalje- pojedinačne i ekipne. Državna rekorderka u svojoj kategoriji.

ARAS, Željko (Mostar 1951), atletičar. Počeo u "Veležu", nastavio u "Partizanu" i "Sarajevu". Na PJ u trčanju na 100 m bronzana medalja i u štafeti 4x100 m srebrna. Državni reprezentativac. Bio trener mlađih atletičara "Veleža".

ATLIĆ, Mile (Ub 1930), stonoteniski poslenik. Jedan od osnivača Gradske stonoteniske lige Mostara 1953. Sa "Izborom" ekipni vicešampion BiH. Vodio stonotenisku školu u OŠ "Braća Šimić". Međunarodni stonoteniski sudija. Arbitar na SP u Sarajevu i EP u Novom Sadu.

B

BAJALO, Anton, Ante (?-1924). Bio vođa u društvu "Hrvatski sokol" od 1905. do 1908. Među prvim mostarskim biciklistima.

BAJAT, Zijad, Zijo (Mostar 1928), kuglanje. U KK "Velež" vršio različite dužnosti i uspješan takmičar. Međunarodni kuglaški sudija. Arbitar na SP u Budimpešti.

BAJEVIĆ, Duško (Mostar 1948), fudbaler "Veleža" od 1963. Za trinaest i po godina 568 mečeva i 468 golova: prvoligaške 322 utakmice i 169 pogodaka, drugi snajperist u državi "svih vremena". Sa 20 golova dijelio prvo mjesto na listi najefikasnijih igrača Lige. Prvoligaški rekorder: na dvije utakmice po pet pogodaka. S "rođenima" dva puta vicešampion, pobjednik Balkanskog kupa, četvrtfinalist Kupa UEFA. Četiri sezone igrao u atinskom AEK-u: 76 prvenstvenih golova i prvi strijelac Grčke sa 25 pogodaka. "A" reprezentativac (1970-1977) 37 puta sa 31 golom, u mladoj selekciji sedam mečeva i tri pogotka. Na "Mini mundijalu" u Brazilu (1972) prvi strijelac-13. Učesnik SP u Njemačkoj 1974. Bio šef stručnog štaba "rođenih" (osvojio Kup 1986. i vicešampion 1986/87) i tehnički rukovodilac. Sada trener AEK-a, s kojim je osvajao i prvenstvo i Kup Grčke, i kao igrač i kao strateg.

BAJGORIĆ, Husein (Mostar ?-?). Predsjednik FK "Velež", kada je bilo hamletovski "biti ili ne biti" prvoligaš, 1967/68. U Odboru za obilježavanje 60-godišnjice tog kluba.

BAJGORIĆ, Sanja (Mostar 1968). Igrala rukomet u "Lokomotivi" i u drugim klubovima iz BiH i Hrvatske. Omladinska državna reprezentativka, Učesnica SP juniorki u Danskoj 1987. - peto mjesto.

BAJGORIĆ, Teofik, Tofa (Mostar 1945-1992). Košarkaš "Lokomotive" iz prvih i drugoligaških dana. Bio trener juniora i prvog tima "lokosa", zatim "Neretve", Mladih krila", "Đure Salaja" i jablaničke "Turbine". Vodio Školu košarke u Mostaru.

BALIĆ, Ibrahim (Mostar 1924-1989). Igrao fudbal od 1938. do 1957. Počeo u podmlatku "Veleža", da bi kasnije nastupao za ekipe iz Beograda, Bele Crkve, Sremske Mitrovice, Sunje i Ilirske Bistrice. Bavio se atletikom i rukometom. U Mostaru angažovan u AK "Velež" i ŽRK "Lokomotiva", u masovnim oblicima fizičke kulture i rekreacije. Bio fudbalski i međunarodni atletski sudija.

BARBARIĆ, Žarko (Mostar 1932), "Veležov" nogometaš od 1948. do 1966. Branio na 106 prvoligaških utakmica. Kandidat za državnu reprezentaciju. Nekoliko godina radio u fabrici golmana "rođenih". Dugogodišnji član a zatim i šef stručnog štaba matičnog kluba (1988/89). Pod njegovim vođstvom "Velež" bio finalista KJ i stigao do osmine-finala Kupa UEFA. Trener nekoliko hercegovačkih klubova, sada širokobriješke "Mladosti-Dubint".

BARIŠIĆ, Branko (Vrpolje, Posušje 1934),. Igrao rukomet u zagrebačkoj "Optici" (1951-1955), sarajevskoj "Slozi" i reprezentaciji BiH (1958). Republički rukometni sudac (1956). Među osnivačima ŽRK "Lokomotiva" 1964. Bavio se atletikom, kuglanjem, košarkom, nogometom i stonim tenisom. U Mostaru jedan od utemeljivača boćanja po međunarodnim pravilima 1984. i BK "Mostar" 1986. Bio prvi predsjednik Boćanskog odbora odnosno saveza Mostara. Natjecatelj u boćanju: s ekipom "Mostara" pet puta finalist KJ, četvrti u Drugoj saveznoj ligi, prvak BiH i južne skupine Hrvatske lige. Reprezentativac Federacije BiH na EP i Kupu nacija u Zagrebu 1994. Savezni boćarski sudija.

BAŠIĆ, Filip. Višestruki prvak Mostara u šahu. Bio angažovan u plivačkom sportu. Imao zvanje saveznog plivačkog suca.

BEHMEN, Mehmed (Mostar 1946), plivač "Veleža" od 1958. do 1964. Stalno u prvoj trojki najboljih delfinaša (200 m) i kralaša (400 i 1500, te štafeta 4x200 m) Od 1965. do 1972. solidan džudo borac "Hercegovca" u teškoj kategoriji. Bio predsjednik Univerziteta SOFK Mostara (1975-1991), predsjednik karate kluba "Student" i u Predsjedništvu OK "Student".

BEK, Viktor (Veleputna-Bukovina 1878-Grac 1918). Jedan od najstarijih stručnih učitelja gombanja (gimnastike) u BiH. Prvo radio u sarajevskom a zatim u mostarskom društvu "Hrvatski sokol" U gradu na Neretvi od 1903. bio predsjednik "Prvog hercegovačkog koturaško-gombalačkog društva", preteče "Hrvatskog sokola". Ovdje je namjeravao osnovati mačevalački i teniski klub. U sarajevskoj i mostarskoj Gimnaziji dao veliki doprinos osavremenjavanju nastave gimnastike i uvođenju novih sportova-nogomet, atletika, skijanje, sankanje, klizanje na ledu i izleti u prirodu.

BELOVIĆ, Milenko, Bela (Mostar 1939). Košarkaš "Lokomotive". U grupi entuzijasta osnivača ovog kluba, aprila 1962. Igrao u prvoj petorki i na premijernoj utakmici "lokosa" u Dubrovniku, narednog mjeseca, sa "Jugom".

BERNADIĆ, Mladen, Kula (Mostar 1942). Rukometaš od 1958. Počeo u "Partizanu", nastavio u "Izviđaču" i "Veležu", da bi 1962. bio među osnivačima RK "Lokomotiva". Ta dva posljednja kluba su se 1965. fuzionisala u "Velež". Tri godine najbolji strijelac RL BiH, u vrijeme najvećih uspjeha mostarskih rukometaša. Kasnije igrao u "Aluminiju" i "Gračaru".

BIJEDIĆ, Adil. Funkcioner FK "Velež" od 1951. do 1963. Predsjednik tog kluba od 1959. do 1963. Bio i potpredsjednik.

BIJEDIĆ, Nenad, Čeca (Mostar 1959). Fudbaler "Veleža", junak finala KJ 1986, kada su "rođeni" drugi put trijumfovali u tom takmičenju. S juniorima igrao u finalu Omladinskog kupa 1977. Bio direktor matičnog kluba. U međuvremenu igrao u turskom prvoligašu "Bursa". Danas trener u Turskoj.

BILIĆ, Alica (Mostar 1932). Gotovo dvije decenije funkcioner FK "Velež". Sedamdesetih godina i od 1994. do 1996. predsjednik ovog kluba. Biran u različite fudbalske i sportske organe. Igrao fudbal u beogradskom "Radničkom" i "Sarajevu". Bio i sportski padobranac.

BJELICA, Zubac, Zlata (Mostar 1964), rukometašica. Sa 14 godina postala prvotimka "Lokomotive". Branila u vrijeme najvećih dometa ovoga kluba u PJ i evropskim kupovima. Na juniorskom PJ osvajala medalje. Na SP juniorki u Kanadi 1981. stekla srebrno odličje. Državna reprezentativka. Igrala za hrvatskog prvoligaša "Medit-eran - osiguranje" Ploče, a sada u RK "Mostar".

BJELOGRLIĆ, Mladen, atletičar "Veleža". Godine 1960. juniorski prvak države u bacanju kugle, 14,44 m.

BLAGAJAC, Mithat (Mostar 1936), gimnastičar vježbač DTV "Partizan". Bio je prvak BiH i državni "B" reprezentativac. Igrao rukomet u "Partizanu, a košarku u "Mladosti". U Beogradu se posvetio komponovanju sletskih i drugih vježbi. Autor je i više tekstova o gimnastici i sportskoj rekreaciji. Ovaj prof. droktor fizičke kulture je 1987. na Trećem kongresu pedagoga eks Jugoslavije u Novom Sadu bio uvodničar, a to izlaganje pobudilo je najveću pažnju.

BLAŽEVIĆ, Bruno (Mostar 1930). Više od 20 godina bio funkcioner ŽRK "Lokomotiva". Aktivan u kuglaškom i drugim klubovima pod imenom "Rudar".

BLAŽEVIĆ, Šinkovec, Dajana (Mostar 1959). Rukomet igrala u "Lokomotivi", "Galebu" i još nekim klubovima. Na SP juniorki u Bukureštu 1977. osvojila zlatnu medalju. Državna reprezentativka šest puta sa osam golova. Na juniorskim PJ od 1976. do 1978. bila najefikasnija, a jednom i najbolja igračica.

BLAŽEVIĆ, Lovro Godine 1913. bio starješina društva "Hrvatski sokol".

BOBAN, Petar (Mostar 1936). Jedan od utemeljivača ŽRK "Lokomotiva", 1964. Višegodišnji funkcioner tog ženskog sportskog kolektiva. Organizator niza različitih turnira i drugih natjecanja.

BOJANIĆ, Milenko (Mostar 1936). Gimnastičar-višebojac, član Gimnastičkog društva od 1950. Bavio se atletikom i rukometom. Bio trener, predsjednik i "tehniko" RK "Velež". Jedan od pokretača niza akcija u sportu, među kojima je i organizovanje Hercegovačkih sportskih igara od 1962. Bio na različitim dužnostima u odborima, fondovima i savezima za sport i fizičku kulturu.

BOJANIĆ, Stevan, Stevo (Mostar 1923), pedagog fizičkog vaspitanja. U sportu od 1937. Kao član beogradske "Jugoslavije" omladinski prvak grada u skoku s motkom i vicešampion na 400 m. U RSD "Polet" igrao stoni tenis i tenis. Poslije drugog svjetskog rata fiskulturni referent. Od 1951. podsticao osnivanje mnogih društava i četa za tjelesno vaspitanje širom Hercegovine. Organizovao razna takmičenja, sletove, igre, seminare. U Mostar donio (mali) rukomet i za nastavnike organizovao seminar o ovoj igri. Bio trener rukometaša "Partizana" (prvi u BiH) i "Izviđača". Gimnastičar- višebojac. Njegovi učenici iz "Partizana" više puta prvaci države u višeboju-prvi i treći razred. S uspjehom vodio višebojce Širokog Brijega, Bradine i Vazduhoplovne gimnazije Mostar. Bio predsjednik i sportski direktor DTV "Partizan". Gimnastički savezni sudija. Autor i kreator više sletskih i drugih vježbi, jedna izvođena i na "Gimnastradi" u Zagrebu 1957.

BOLFEK, Anton, Toni (Zagreb 1922). Od 1948. do 1960. nogometaš "Veleža". Karijeru počeo u zagrebačkom HAŠK-u 1935. Bio trener četiri bosanskohercegovačka nogometna kluba, zagrebačke "Lokomotive" i rukometašica mostarske "Lokomotive". Igrao stoni tenis, bio u ekipi "Izbora" viceprvaka BiH.

BRADVICA, Ivo. Bio predsjednik Predsjedništva SOFK općine Mostar. Na tu dužnost je izabran kao aktivni sportaš, što je bila rijetkost. U to vrijeme bio je nogometaš mostarske "Lokomotive". Nalazio se i na listi pet ravnopravno najboljih sportaša Mostara.

BUBAŠ, Ivan. Nogometaš zanesenjak i pobornik amaterizma. Predsjednik FK "Velež" 1948. i 1949. Član Odbora za proslavu 60-godišnjice "rođenih".

BUHA, Slavko. Atletičar "Veleža". Godine 1959. juniorski šampion države u bacanju kladiva, 51,59 m.

BUNTIĆ, Zvonimir, Đonta (Mostar 1948), košarkaš "Lokomotive" iz njenih prvih dana i drugoligaških uzleta (1971. i 1974/75). Igrao do 1980. Bio kapetan i šef stručnog štaba "lokosa". Viši sportski trener i savezni košarkaši sudac. Jedan od utemeljivača i prvi trener ŽKK "Student", prvaka BiH i pretendenta za Drugu saveznu ligu. Među osnivačima i sada trener HKK "Zrinjski" (1992). Bio selektor studenata Univerziteta "Džemal Bijedić" i trener čapljinskog KK "Borac". Igrao rukomet u "Tehničaru" a kuglao u "Veležu" s kojim je sudjelovao i na PJ.

BURIĆ, Džemal (Mostar 1929), profesor fizičkog vaspitanja. Igrao rukomet u zagrebačkom "Vihoru". Godine 1951. taj sport, s grupom zanesenjaka, presadio na mostarsku zemlju. Najprije je organizovao seminar, a zatim demonstracije ove igre. S uspjehom vodio nekoliko mostarskih rukometnih ekipa: "Partizan" (prvak BiH u konkurenciji DTV), "Mladost" (drugoligaš), "Lokomotiva" (među njenim osnivačima 1962), "Velež" i "Tehničar". Stvorio više rukometnih asova, od kojih je najpoznatiji višestruki reprezentativac Zvonko Serdarušić.

C

CAPUDER, Petar (Mostar 1939-?). Bio igrač i trener u nekoliko mostarskih odbojkaških klubova. Imao zvanje saveznog odbojkaškog suca.

CINDRIĆ, Slavko. Igrao rukomet i košarku. I jedno i drugo u ekipi "Mladosti". S mostarskim košarkašima na juniorskom prvenstvu BiH 1954. osvojio treće mjesto. Godinu dana kasnije u tom sportu karijeru nastavio u sarajevskoj "Bosni".

Č

ČABRIĆ, Ratomir (Varvarin 1918). U dva maha (1955-59. i 1960/61) trener fudbalera "Veleža" (bili finalisti Kupa Jugoslavije 1958). Od 1932. igrač beogradskog BASK-a, zatim SK "Jugoslavije" i "Metalca". Po jedanaest nastupio u "A" i "B" reprezentaciji države. Trenirao više klubova.

ČATRNIJA, Ibrahim. Biciklistički poslenik. Organizator trka "kontraša", što su bili u modi šezdesetih godina. Veoma zaslužan što je Mostar 1968. bio domaćin, i to prvi put, učesnicima međunarodne biciklističke trke "Kroz Jugoslaviju".

ČATRNIJA, Šemsudin, Šene (Mostar). Više godina bio predsjednik društva kajakaša i BD "Neretva". Ono je, za njegovo vrijeme, bilo i državni prvak (sveukupni) i nekoliko puta šampion BiH na divljim vodama.

ČERNJEVSKI, Zoran, (Mostar 1937-1995). Tridesetak godina neprestano u plivačkom sportu, u PK "Velež" i Školi plivanja. Vršio različite dužnosti, među kojima i trenersku. Bio savezni plivački sudac.

ČOLIĆ, Marko (Čapljina 1945). Od 1968. do 1976. nogometaš "Veleža" (dvije vicešampionske krune i četvrtfinale Kupa UEFA). Za "rodene" odigrao 223 prvoligaške utakmice, sa 27 golova. Od 1977. do 1992. trener u ovom klubu (osvojena dva trofeja Kupa). Igračku karijeru počeo u čaljinjskom "Borcu", a kratko bio u zagrebačkom "Dinamu".

ČOLIĆ, Petar, Zmaj (Mostar 1895-1941). Bio prednjak u mostarskom Sokolskom društvu. Kao nastavnik gimnastike utjecao na utemeljenje i razvoj nekoliko sportova. Imao zvanje sportskog suca.

ČOLOVIĆ, Dragan (Mostar 1958). Igrao rukomet u "Veležu" i šabačkoj "Metaloplastici". Omladinski i "A" reprezentativac države (jedan puta).

ČULJAK, Vid (Klobuk, Ljubuški 1934). Dugogodišnji sportski funkcioner. Bio predsjednik DTV "Partizan" i Predsjedništva FK "Velež". Igrao odbojku i šah.

ČUTURIĆ, Zdravko. Jedan od prvih karatista "Mostara" (1968). Nastavio u sarajevskoj "Bosni". Državni reprezentativac. Na EP 1974. zlatna medalja, na EP 1975. brončana i na MI 1975. srebrna medalja (sve ekipno).

C

ČEHAJIĆ, Afan (Mostar 1973). Karatista "Studenata". Kadetski šampion države u poluteškoj kategoriji, 1989.

ČEMALLOVIĆ, Hamdija, Zeko (Mostar 1927), fudbaler od 1945. do 1958. Igrao u timu KNOJ-a (1945) Sarajevo, mostarskoj OSD "Snaga" (1946) i "Veležu" (od 1946). S "rođenim" vojevao od Republičke do Prve savezne lige, a u međuvremenu i u kvalifikacijama za viši stepen takmičenja. Stotinjak prvoligaških utakmica i više golova. Reprezentativac BiH. Bio, uz ostalo, predsjednik Komisije za omladinski fudbal "Veleža".

ČEMALLOVIĆ, Sadi (Mostar 1932). Bio funkcioner više mostarskih sportskih organizacija i prvi čovjek Udruženja fudbalskih prvoligaša. Predsjednik FK "Velež".

ČERIMAGIĆ, Tehvida (Čapljina 1936). Od 1952. član Aero kluba Mostar. Reprezentativka u sportskom padobranstvu. Prva na PJ i "Jadranskom kupu" 1957. Tri puta treća u državi, između 1956. i 1960. Svjetska rekorderka: u pojedinačnom skoku na cilj bez zadržke danju sa 1500 m, rastojanje 5,45 m (1957) i po broju (25) skokova u jednom danu. Godine 1955. osvojila srebrnu C i zlatnu padobransku značku.

ČIŠIĆ, Kerim (Mostar). Igrao odbojku u "Veležu" (1950), "Mladosti" i konjičkom "Prenju" odnosno "Partizanu", saveznom ligašu. Bio funkcioner u OK "Hepok" i "Student".

ČIŠIĆ, Muhamed (Mostar). Prvi predsjednik obnovljenog RŠK/FK "Velež", 1945.

ČORIĆ, Ivo (Mostar 1899 -). Nogometna legenda Mostara. Prvi put piknuo loptu 1910, na gimnazijskom dvorištu. Igrao prvo u nekoliko "divljih" klubova. Od 1919. do 1931. nastupao za JŠK, a zatim "Velež" u kojem je istodobno bio i trener. Od 1943. do 1945. vježbao tim HŠK "Zrinjski", a od 1945. do 1951. volonterski trener "rođenih". Biran i u upravu "Veleža". Punih 55 godina sudio na nogometnim utakmicama.

ČUPINA, Suad (Mostar). Stvorio snažan i kvalitetan karate klub "Student", 1981. Kao trener doveo ga među prvoligaše gdje je bio i treći. Dva puta s uspjehom "studenti" akteri evropskog kupa. Juniorke prvakinje države. Nekoliko njegovih učenika bilo prvaci reprezentativci Jugoslavije. Takmičar karate-borac sarajevske "Bosne", prvaka države. Reprezentativac. Na EP 1976. zlatna medalja (ekipno) i na SP 1977. četvrti (ekipno). Danas je selektor reprezentacije BiH.

ČURIĆ, prof. dr. Hajrudin (Bjelaj kod Bos. Petrovca 1908-). Sportom se počeo baviti u Mostaru. Gimnastičar vježbač "Jugoslovenskog sokola". Od 1921. do 1934. osvajao trofeje i pobjeđivao u Mostaru, Sarajevu, Dubrovniku, Travniku. Najveći uspjeh: na takmičenju u okviru Svesokolskog sleta u Pragu 1926. bio najbolji među Jugoslovenima i tako postao državni prvak. Kasnije vježbač u Ljubljani i Beogradu. U Sokolskom društvu Beograd II bio vođa naraštajaca. U Mostaru 1925. bio među onima koji su prvi igrali košarku u BiH. Prije i poslije Drugog svjetskog rata vršio različite funkcije i organizovao više raznih priredbi. Jedan od prvih odbojkaških sudija u BiH. Godine 1969. izabran za dopisnog člana Međunarodnog udruženja historičara fizičke kulture i sporta pri UNESCO-u. Stručne i naučne radove objavljivao u raznim časopisima, listovima i publikacijama. Jedan od najboljih bosanskohercegovačkih znalaca sportske prošlosti ovog podneblja.

D

DABIĆ, Ilija (Mostar). Igrao fudbal u "Veležu". Predsjednik tog kluba od 1929. do 1931. I poslije biran u upravu. Bio član Počasnog odbora za 50.godišnjicu "rođenih".

DABIĆ, Slobodan, Boba (Mostar 1943). Iz prve generacije košarkaša "Lokomotive", 1962. Za dvanaest godina odigrao oko 300 utakmica i postigao više od 600 koševa. S "Ilokosima" se takmičio i igrao u različitim stepenima, sve do Druge savezne lige. Bio kapiten i trener prvog tima.

DALIPAGIĆ, Saša (Mostar 1950). Igrao košarku u "Lokomotivi", u timu koji je bio dva puta drugoligaš. Vrlo efikasan. Trener i košarkaški sudija.

DELALIĆ, Dino (Mostar 1972). Tenis počeo igrati u "Mostaru" kao sedmogodišnjak. Već od 1980. učestvovao na vikend turnirima u BiH za igrače između 12 i 18 godina. I na svih šest je finalista. Drugi je i na republičkom masters turniru u Mostaru 1984. Juniorski reprezentativac BiH. Akter međunarodnih juniorskih turnira u Umagu i Supetru (dva puta prvi). Pobjednik takmičenja studenata medicine iz čitave države u Ohridu 1990. S "Mostarom" osvojio prvo mjesto u kvalifikacijama za Drugu saveznu ligu. Već nekoliko godina igra u Njemačkoj, gdje je sada istovremeno i trener u klubu "Trestau" kod Nirnerga.

DELALIĆ, Džabir (Ljubuški 1939). Međunarodi rukometni sudija od 1969, s pištaljkom od 1958. Vodio 1468 utakmica, od kojih 610 saveznih. Na prvoligaškoj sceni od 1964. do 1989. Sedam puta arbitar u finalu KJ i finala plej-ofa za prvaka države. Uknjižio 259 međunarodnih utakmica: 23 u evro-kupovima, na SP juniora 1979, 1983. i 1987, SP "B" i "C", Svjetski kup 1971, finale kupova Tunisa i Afrike 1974. itd. Sada kontrolor suđenja na listama EHF i IHF, te nadzornik suđenja u obje Prve hrvatske lige. Bio u Predsjedništvu RS RSJ i Predsjedništvu RS BiH, kao i predsjednik Zajednice RS RSBiH. Aktivan u mostarskim rukometnim klubovima. Igrao rukomet i stoni tenis.

DELFIN, Slavko (Murter 1909). Autor projekta plivačkog olimpijskog bazena u Mostaru, 1958. Poznati je tvorac velikog broja arhitektonskih rješenja za različite sportske objekte. Član Komisije Međunarodne unije arhitekata (UIA) za objekte sporta i rekreacije.

DEMIROVIĆ, Mensur (Mostar 1933). Nastavnik jedrilicarstva i motornog letenja. Počeo kao padobranac 1949, a proslavio se kao sportski pilot. Tri puta prvak BiH u motornom letenju. U istoj disciplini vicešampion države 1970. Rekorder bivše Jugoslavije u broju letova (16.600) u karijeri, sa 3.360 sati na avionu i jedrilici.

DEMIROVIĆ, Zijad Šosi (Mostar 1941). Kajakaš "Neretve". Jedan od rijetkih što je bio u ekipi dvostrukom sveukupnom prvaku države, 1958. i 1968, na divljim vodama. Na PJ u spustu, s Čazimom Alajbegovićem i Ibrahimom Aganovićem, osvojio prvo mjesto i titulu vicešampiona u slalomu K-1. Više puta juniorski i seniorski prvak BiH. Ostvario nekoliko međunarodnih uspjeha u karijeri od 1957. do 1968. Od 1969. sportski autonomni ronilac i osnivač ronilačke sekcije, od 1982. Društvo za podvodne sportove. I danas prvi čovjek i vođa ronilaca Mostara i reprezentacije BiH. Bio predsjednik BD "Neretva". Kao inženjer arhitekture autor je projekata za više izgrađenih i započetih sportskih objekata. Među njima su stadion za hokej (i ostale sportove na ledu) u slovačkom gradu Trenčinu, sportski centri-objekti u Obrovcu-Hrvatska i dr. Tu je i Privredno-sportski centar u Mostaru.

DERVIŠEVIĆ, Ismet (Podgorica 1923). Gotovo pet decenija u mostarskom sportu. Bio sekretar bokserskog kluba "Velež" i DTV "Partizan" (10 godina), kao i član uprave FK "Lokomotiva". U FK "Velež" tridesetak godina: prvo u Omladinskoj komisiji (1965), a od 1969. do 1992. tehnički sekretar kluba. Pedantan hroničar historije "rođenih". Autor (1995) reprezentativne izložbe o životopisu FK "Velež" od 1945. do 1991, prve postavke ove vrste u gradu.

DIZDAREVIĆ, Amela (Mostar 1968). Rukomet igrala u "Galebu" i "Lokomotivi", a zatim u splitskoj "Dalmi" i zagrebačkoj "Lokomotivi". Omladinska državna reprezentativka. Učesnica SP juniorki u Danskoj 1987.-peto mjesto.

DIZDAREVIĆ, Hasan. Kao inž. arh. jedan od dvojice autora projekta stadiona malih sportskih igara Kantarevac, 1963. Bio funkcioner nekoliko klubova, među kojima je i FK "Velež".

DOBROVIĆ, Mihać Lepa (Jablanica 1905-Sarajevo 1976). Vježbačica u mostarskom Sokolskom društvu. Od 1926. načelnica u Sokolskom društvu Čapljina. Od 1937. do 1941. iste dužnosti vršila u Ključu i Banja Luci. Nakon Drugog svjetskog rata aktivna u sportskom životu BiH, u kojem je provela pola vijeka.

DODIG, Kokanović, Sonja (Gradnići, Čitluk 1939). Od 1953. do 1962. gimnastičarka u Gimnastičkom društvu odnosno DTV "Partizan" Mostar. Prvakinja BiH u višeboju, najbolja u Republici na gredi i u parteru. Reprezentativka BiH. Sudionica nekoliko međurepubličkih susreta gimnastičarki. Bila prednjak i vođa sportske rekreacije za odrasle osobe.

DRAČIĆ, Gerardo. Od 1907. do 1911. bio zamjenik vođe, vođa i učitelj gimnastike u "Hrvatskom sokolu". Njegov i aktivan vježbač.

DRAGNIĆ, Mensur. U mostarskom sportu, a posebno u atletici ostavio duboku brazdu. Bio predsjednik AK "Velež", a i funkcioner ASBiH i drugih sportskih asocijacija.

DRAGOJE, Inga (Mostar 1962). Plivačica "Veleža". Početkom sedamdesetih godina trostruka pionirska državna prvakinja, a isto toliko puta i kao mlada juniorka. Pobjednica trke na međunarodnom mitingu u Đenovi 1973. Na omladinskom prvenstvu Balkana osvojila bronzanu medalju. Državna reprezentativka. Plivala prsnim i delfin stilom.

DURANOVIĆ, Asim. Predsjednik RŠK/FK "Velež" od 1945. do 1946.godine.

DVIZAC, Haris. Strijelac SD "NH Rifat Frenjo". Bio juniorski prvak države u gađanju vazдушnom puškom.

DŽ

DŽAJO, Enver (Mostar 1933). U streljaštvu od 1951. Takmičar i instruktor u nekoliko družina. Savezni majstor-strijelac (1963). Bio vicešampion BiH u gađanju MK puškom. U toj disciplini solidan i na P.J.

DŽEBA, Drago (Mostar 1929). Jedan od najboljih mostarskih stolnotenisača šezdesetih godina. Savezni stolnoteniski sudac. Vodio mečeve na SP u Sarajevu.

DŽEBA, Slavko, Slavina (Mostar 1917). Nogometaš HŠK "Zrinjski" od 1934. do 1943. Zatim igrao za sarajevski SAŠK. Godine 1945. oblačio dres "Veleža", a od naredne godine OSD "Snaga". Igrao i za "Lokomotivu" i metkovićku "Naronu"- "Neretvu". Bio republički nogometni sudac i funkcioner sudačke organizacije.

DŽEBA, Željko (Mostar 1943). Profesor tjelesnog odgoja. Njegov diplomski rad "Tradicija skokova s mosta i biranje komandanta plaže", na Visokoj školi za fizičku kulturu u Sarajevu, ocijenjen "desetkom". Kao sedmogodišnjak počeo vježbati gimnastiku u DTV "Partizan". U višeboju bio treći u državi a drugi u BiH. U klubovima "Velež" bio atletičar, plivač i nogometaš. Najduže u rukometu, i to kao trener. Vodio rukometašice "Lokomotive" (juniorke prvakinje države 1975) i "Galeba", rukometaše "Mladih krila", "Gračara" i danas HŠK "Zrinjski". Sudac na natjecanju u visinskim skokovima sa Starog mosta. Priprema priručnik za trenere za rad s rukometašima uzrasta od 12 do 14 godina.

DŽIDIĆ, Angelina (Mostar 1951). Rukometašica "Lokomotive" od 1964. do 1972. Bila među najboljim ženskim golmanima u državi. U mladoj i juniorskoj reprezentaciji države igrala 25 puta, a sjedila na klupi za rezerve u "A" selekciji. Branila boje BiH. Među prve dvije bosanskohercegovačke rukometašice koje su oblačile dres državne reprezentacije.

DŽIDIĆ, Franjo (Mostar 1939). Nogometnu karijeru počeo u "Veležu". Igrao u finalu KJ 1958. Dres "rođenih" u prvoligaškom društvu nosio 125 puta. Igrao i u čapljinskom "Borcu". Šest sezona pekao zanat trenera u matičnom klubu. Isto toliko godina bio šef stručnog štaba drugoligaša "Leotara" Trebinje i "Iskre" Bugojno, da bi to 1990. postao u "Veležu". Trenirao je više hercegovačkih i hrvatskih klubova. Danas vodi "Cim".

DŽUDŽA, Nedim, (Mostar 1934-1994). Kao inženjer arhitekture jedan od dvojice projektanata stadiona malih sportskih igara Kantarevac, 1963. Bio aktivan u nekim sportskim organizacijama.

Đ

DIKIĆ, Osman (Mostar 1879-1912). Poznati pisac je jedan od najzaslužnijih za osnivanje jednog od prvih muslimanskih sokolskih društava u Bosni i Hercegovini. Ono je utemeljeno u Mostaru 1909. godine pod imenom "Muslimanski soko".

DONKO, Himzo (Čapljina 1952). U mostarskom rukometu aktivan već više od jedne decenije, od 1985. Stalno angažovan u ŽRK "Galeb". Predsjednik ovog kluba je od 1992. Uz to, sada je koordinator ženske rukometne reprezentacije BiH, član Predsjedništva RSBiH i potpredsjednik Sportskog saveza opštine Mostar. Od 1967. do 1974. prošao kroz sve selekcije fudbalskog kluba "Borac" Čapljina.

DUKIĆ, Esad (Gradačac 1940). Streljaštvom se počeo baviti 1953. u Gradskoj družini Mostara. Državni reprezentativac od 1962. do 1970. Četvorostruki prvak države u gađanju MK puškom slobodnog izbora. Na PE u Bukureštu 1965. pojedinačno osvojio bronzanu medalju.

DURASOVIĆ, Veselin (Mostar 1957). Na prvoligaškoj fudbalskoj sceni, u dresu "Veleža", od 1975. do 1990. Za to vrijeme odigrao 303 utakmice za bodove i postigao dva gola. Dva puta igrao u finalu KJ-1981. "rođeni" pobjednici i 1989, a učestvovao i u pohodu na drugi trofej 1986. u tom takmičenju (zbog povrede izostao iz odlučujućeg meča). Kad je igrao "rođeni" su bili i vicešampioni, a bio je u juniorskom timu osvajaču pobjedničkog pehara međunarodnog turnira "Kvarnerska rivijera" 1977.

E

EMINAGIĆ, Adil (Mostar 1937-1991), profesor fizičkog vaspitanja. Najdublji trag ostavio u atletici. U AK "Velež" bio takmičar, trener i funkcioner, a uz to i savezni sudija. Posebno radio na stvaranju budućih vrsnih atletičara. Bavio se gimnastikom i drugim sportovima.

EMINAGIĆ, Refik (Mostar 1941), kao liječnik specijalista bio angažovan u više mostarskih sportskih organizacija. Pobornik otvaranja ambulate sportske medicine. Bio načelnik Stanice Gorske službe spašavanja PSD "Prenj". Bavio se atletikom i rukometom.

F

FERENC, Marinko (Mostar 1961). Plivačku karijeru počeo u "Veležu", a nastavio u beogradskom "Partizanu". Takmičio se u prsnom stilu. Bio prvak BiH i jedan od najboljih u državi u svojoj disciplini. Reprezentativac.

FINK, Jadranko (Mostar 1952-1993). Skakač u vodu. Višestruki pobjednik u "letovima" sa Starog mosta na glavu i na noge. Nastupio za državnu reprezentaciju 1990. u "Kupu del Mondo", nezvaničnom svjetskom prvenstvu u visinskim skokovima.

G

GAŠI, Sokolj. Bokser. "Mostara". Omladinski prvak države 1988. u svojoj kategoriji. Bio u prvoligašu "Metalcu" iz Valjeva. Vratio se u "Mostar". Blistao na "Zlatnoj rukavici Hrvatske" u Splitu 1991.

GIGIĆ, Ešref, Giga (Mostar 1936). U DTV "Partizan": gimnastičar višebojac, trener-instruktor, sekretar, organizator.

GLAVOVIĆ, Muhamed, Rom (Mostar 1943). U "Veležu" 1958. počeo igrati fudbal. Odradio 162 prvoligaške utakmice. Nosio dres tuzlanske "Slobode", "Prištine" i niškog "Radničkog". Jedna nezvanična utakmica u "A" državnoj reprezentaciji. Fudbalski sudija.

GLIBIĆ, Ivanka (Mostar 1955), rukometašica "Lokomotive". Branila u mladoj državnoj reprezentaciji tri puta. Bila kandidatkinja za učešće na SP u Moskvi i OL u Montrealu 1976. Na dva juniorska PJ proglašena za najboljeg golmana.

GOVEDARICA, Žarko (Mostar 1927-Krško 1988). Utemeljivač organizovane plivačke aktivnosti u Mostaru. Pobjednik u svojoj disciplini na "Danu sportova na vodi" u Pločama 1946. U Zagrebu plivač i funkcioner "Mladosti". Na njegovu inicijativu Mostar je 1952. dobio plivački klub "Velež". Ne samo pobornik izgradnje nego i najistaknutiji akcijaš na podizanju olimpijskog plivačkog bazena, a zalagao se i za građenje natkrivenog bazena. Utemeljio jedinstvenu školu plivanja 1964. Pod njegovim stručnim vodstvom PK "Velež" je četvrt vijeka bio najbolji plivački kolektiv u BiH. Takmičio se i u Drugoj saveznoj ligi i bio na pragu Prve lige. Stvorio više generacija odličnih plivača i reprezentativaca. Od 1979. do smrti bio trener PK "Celulozar" iz Krškog, Slovenija.

GREBENC, Dika (Trebinje 1933), pedagog fizičkog vaspitanja. Bila odlična gimnastičarka. Vršila dužnost sportskog direktora-načelnika DTV "Partizan" Mostar. Organizator sportske rekreacije odraslih, naročito žena. Autor više sletskih, ritmičkih i

drugih vježbi izvođenih na raznim sportskim i sličnim manifestacijama. Jedna je izvedena na "Gimnaestradi" u Berlinu 1975.

GRÜNER, Houška, Lida (Mostar 1898-1950), nastavnica ritmike i muzike. Od 1928. do 1941. vodila Školu ritmike za predškolsku djecu u Mostaru. Bila načelnica Sokolske župe Mostar, a djelovala i u drugim mjestima Hercegovine. Autor i prevodilac više stručnih tekstova iz oblasti fizičke kulture, posebno ritmike. Tvorac mnogih ritmičkih, sletskih i drugih sastava. Od 1945. u Sarajevu nastavnica ritmike i muzike.

GUŠANAC, Sulejman (Mostar 1922). Fudbaler "Veleža" od 1935. do 1951. Igrao u MOŠK "Jedinstvo". Bio sekretar RSD "Velež" 1948. i član uprave istoimenog fudbalskog kluba.

GVERO, Stevo (Mostar 1930). Šahista od 1949. Prvokategorik. Prvak Mostara. Učesnik više turnira. U ŠK "Mostar" obavljao različite dužnosti. Republički šahovski sudija.

H

HADROVIĆ, Meha (Mostar ??). Atletika je bila njegovo sportsko opredjeljenje. U AK "Velež" počeo kao srednjepругaš 1950. Kasnije u klubu obavljao različite dužnosti. Savezni atletski sudija. Bio arbitar na BAI u Sarajevu.

HADŽAJLIĆ, Asim (Mostar 1931-1992), sportski novinar od 1948. Urednik u "Slobodi" i na Radio Mostaru. Saradivao u "Sportskim novostima", "SN reviji", "Oslobodenju", drugim listovima i publikacijama. Aktivan funkcioner i saradnik više sportskih organizacija, saveza i udruženja, naročito u priređivanju sportskih manifestacija.

HADŽIABDIĆ, Džemal (Mostar 1953). Prvotimac FK "Velež" od 1971. do 1980. (dva puta vicešampion i četvrtfinalist Kupa UEFA). S 408 bitaka od kojih 217 prvoligaških. U velškom "Svonsiju", engleskom prvoligašu (1980-1983) ukupno 114 mečeva-87 prvenstvenih sa dva gola. Državni reprezentativac 21 put (1974-79). Igrao u Kupu evropskih nacija. Prvi predsjednik Savjeta fudbalera profesionalaca Prve savezne lige. Bio trener "Lokomotive" i član stručnog štaba "rođenih". Sada vodi fudbalere u Kataru.

HADŽIĆ, Šaćir (Mostar ??). U društvu "Hrvatski sokol" od 1912. prednjak. To je bio i poslije Prvog svjetskog rata, kada je ta organizacija djelovala do zabrane 1929. Prednjak je bio i u "Junaku", nasljedniku "HS". Bio dobar gimnastičar i atletičar.

HADŽIOSMANOVIĆ, Ibrahim, Bata (Mostar 1936). Pedesetih godina stonoteniški prvak BiH, a s ekipom "Izbor" vicešampion. Predsjednik FK "Velež" od 1968. do 1971. To je bio i u PK "Velež", RK "Velež" i u SOFK-i. U sportu obavljao i druge funkcije.

HADŽOVIĆ, Mustafa (Trebinje 1934). Član Aero kluba. U sportskom vazduhoplovstvu od 1949. Te godine počeo kao padobranac, a proslavio se kao aviomodelar. Na SP aeromodelara u Čehoslovačkoj 1957. osvojio bronzane medalje (klasa jedrilica A-2) u pojedinačnoj i ekipnoj konkurenciji. Na osnovu toga stekao najviše zvanje "zaslužni sportist Jugoslavije". Višestruki prvak BiH i države. Pobjednik međunarodnog "Soko-kupa" 1962. Učesnik je evropskih i svjetskih prvenstava bilo kao takmičar ili trener-selektor. Kao poznati i cijenjeni instruktor do sada je osposobio više od hiljadu mladih aeromodelara. Međunarodni sudija aviomodelarstva.

HADŽOVIĆ, Samir (Mostar 1970). Aviomodelar. U sportskom vazduhoplovstvu BiH i eks Jugoslavije sa 14 godina bio najmlađi reprezentativac svih vremena. Na

Svjetskom kupu u Budimpešti 1984, u klasi modela F1-B, osvojio bronzanu medalju, a Svjetskom kupu 1988. u generalnom plasmanu bio peti. Na takmičenjima u Livnu i Mostaru za SK bio pobjednik. Takav podvig je ostvario i na međunarodnim takmičenjima u Zagrebu, Celju, Mostaru i Livnu. Učesnik EP i SP. Na tri PJ za seniore osvojio zlatnu medalju. Trostruki omladinski i dvostruki seniorski prvak BiH.

HAFIGOVIĆ, Zlatko, član Aero kluba Mostar. Sportski pilot motornih aviona. Državni reprezentativac u vazduhoplovnom jedriličarstvu. Učesnik SP.

HALILHODŽIĆ, Salem (Jablanica 1942). Počeo igrati fudbal u jablaničkoj "Turbinu". U "Veležu" (1964-1973) odigrao 197 prvoligaških utakmica i postigao 66 golova (bio u vicešampionskom timu). Igrao u Njemačkoj, "Prosen". Trener u Omladinskoj školi "rođenih", s njihovim nadama 1989. osvojio trofej Omladinskog KJ i 1987. finalist OKJ. Bio šef stručnog štaba "Veleža" i "Turbine".

HALILHODŽIĆ, Vahid (Jablanica 1952). U FK "Velež" od 1969. do 1981. Za to vrijeme imao 206 prvoligaških bitaka i 103 pogotka. U međuvremenu kratko igrao u metkovićkoj "Neretvi". Pet sezona u "Nantu" i jedna u "Pari Sen Žermenu": 180 prvenstvenih utakmica i 101 gol. Dva puta najbolji strijelac Francuske, a s 28 pogodaka (1984/85) osvojio "bronzanu kopačku" Evrope. S "Veležom" vicešampion i pobjednik KJ (1981), s "Nantom" prvak Francuske (1982/83), s mladom reprezentacijom osvojio Kup Evrope 1978. "A", reprezentativac (1976-85) 16 puta, s osam golova, mlada selekcija 12 utakmica i 13 pogodaka. Bio "tehniko" "Veleža" 1990. Igrao na SP u Španiji 1982.

HAMOVIĆ, Jovo. Od 1948, s kraćim prekidima, deset godina predsjednik FK "Velež". Na tu funkciju do 1964. biran četiri puta.

HAMZIĆ, Refik (Mostar 1931-1991). Igrao fudbal u Prozoru. Bio je predsjednik Predsjedništva SOFK Mostar i bokferskog kluba "Velež". Takvu dužnost obavljao u Sekciji sportskih novinara Hercegovine. Različite funkcije vršio u još nekoliko sportskih organizacija. Kao novinar tekstove o sportu objavljivao u "Borni", "Večernjim novostima", "Sportskim novostima", "Vjesniku", "Večernjem listu" i nekim publikacijama sportskog sadržaja.

HANDAĆ, Halil (Mostar). Profesor fizičkog vaspitanja. Bio vrstan gimnastičar DTV "Partizan", bokser "Lokomotive", atletičar "Veleža", među prvim mostarskim rukometašima u "Partizanu". Sudija u nekoliko sportova. Bio angažovan u više sportskih kolektiva i asocijacija. Naročito je radio na širenju sportskog pokreta među studentima Univerziteta "Džemal Bijedić".

HANDŽAR, Šefkija (Mostar 1930). Dugogodišnji planinar, funkcioner i predsjednik PSD "Prenj". Bio i na čelu ŽRK "Lokomotiva", u vrijeme najvećih dometa kluba i prvog učešća u Kupu IHF, 1983/84.

HEBIB, Sabahudin (Mostar 1960). Bio član AK "NH Ljubo Brešan". Na PJ u vazduhoplovnom modelarstvu 1989, u svojoj klasi, osvojio titulu prvaka. Državni reprezentativac. Učesnik SP u Zrenjaninu 1989.

HIGL, Bernard (Srpski Miletić 1908-Helbron, Njemačka 1982). Trener nogometaša "Veleža" u premijernoj prvoligaškoj sezoni, 1952/53. Igrao u rodnom mjestu i zagrebačkom "Građanskom" (1931-40) - dva puta državni prvak. "A" reprezentativac 24 puta (1934-39). Trenirao nekoliko klubova, među kojima i zagrebački "Dinamo" (pobjednik KJ) i "B" reperzentaciju.

HRVIĆ, Haldun, Leo (Mostar 1921-1993). Fudbaler "Veleža" od 1935. do 1956. U međuvremenu (1941-44) igrao u HŠK "Zrinjski". Ukupno oko 800 utakmica i skoro 1000 golova. Bio je trener svih selekcija "rođenih", i prvog tima (1961-65. i kratko 1968/69). Vršio i dužnosti: tehnički rukovodilac, generalni sekretar kluba i rukovodilac Omladinske škole (11 godina). Utemeljivač ljetnog turnira mahalskih ekipa. Selektor reprezentacije Libije (1969-71).

HUDEĆ, Janoš. Džudista "Hercegovca". Na prvenstvima države i BiH, kao i drugim takmičenjima postizao zapažene rezultate. Džudo sudija. Bio sekretar kluba.

IBRULJ, Ekrem (Mostar 1924). Igrao fudbal u OSD "Snaga" od osnivanja 1946. do fuzije tog kluba s "Veležom". Od 1953. do 1972. fudbalski sudija, republičkog ranga. Zatim 20 godina kontrolor na utakmicama. Angažovan u sudijskoj organizaciji Mostara i Hercegovine.

IDRIZI, Enver (Skoplje 1966). Kao karatista mostarskog "Studenta" krajem osamdesetih godina prvak države i reprezentativac. Na EP u Podgorici bronžana medalja (ekipno), a učestvovao i na EP u Glazgovu. Sa "studentima" dva puta u evropskom kupu i u vrhu prvoligaške piramide. Počeo je u školskom "Vardaru". Iz Mostara otišao u zagrebački "Tempo", gdje je i reprezentativac Hrvatske. Zlatno odličje na EP u Helsinkiju, vicešampion svijeta. Nosilac pojasa "peti dan". Najviše naučio od trenera mostarskog "Studenta" Suada Čupine.

ISOVIĆ, Mustafa (Mostar 1943), profesor fizičkog vaspitanja. Atletičar "Veleža" od 1958. Višestruki juniorski i seniorski prvak BiH u sprintu, skoku uvis i petoboju, republički reprezentativac. Godine 1962. juniorski prvak države u petoboju i kandidat za EP. Kao takmičar, predvodeći tim mostarskih "visaša", ekipno drugi na PJ u toj disciplini. Bio gimnastičar, član DTV "Partizan". U višeboju prvak države. Karateom se počeo baviti u sarajevskoj "Bosni", a 1968. zajedno sa Salkom Čurićem i Zdravkom Čuturićem osnovao KK "Mostar". Bio među najboljim karate borcima u BiH. Trener u dva kluba: u AK "Velež" stvorio više odličnih skakača uvis i sprintera (najpoznatiji Daniel i Amra Temim, Željko Aras) i u KK "Mostar", gdje je iznjedrio nekoliko vrhunskih karatista.

IVANIŠEVIĆ, Mladen (Mostar 1939). Počeo u AK Mostar. Sportski padobranac. U toj konkurenciji 1960. omladinski prvak i seniorski vicešampion države. Bio reprezentativac nekadašnje Jugoslavije u padobranstvu. Odličan pilot.

IVANKOVIĆ, Mile (Mostar 1941). Profesor tjelesnog odgoja. Svestrani sportist. Bio vrstan gimnastičar DTV "Partizan". Trenirao gimnastičare, plivače i odbojkaše. Vodio ekipe "Mladih krila" u različitim sportovima i odbojkaše prvoligaša "Ljubinja". Savezni odbojkaški sudija.

IVANOVIĆ, dr Pero. Jedan od osnivača i prvi predsjednik SGD "Obilić", 1903. godine.

IVKOVIĆ, Zdravko (Mostar 1937). Godine 1951. počeo kao odbojkaš domaće "Mladosti", i to kao prvotimac. Ova ekipa se nešto kasnije kvalifikovala za Prvu saveznu ligu, ali je ona ukinuta izmjenom sistema takmičenja. Godine 1954. je u košarkaškom timu "Mladosti" koja je na juniorskom prvenstvu BiH u Rogatici osvojila treće mjesto! Od 1955. igrao je odbojku, košarku i rukomet u sarajevskoj "Bosni". Od 1960. do 1970.

opredijelio se samo za rukomet. U tom vremenu nastupa za mostraske klubove (mijenjali i imena): "Mladost", "Partizan", "Izviđač" i na kraju, "Velež". S "izviđačima" u drugoligaškom društvu (1961/62), a s "veležovcima" pred vratima najelitnijeg društva. U "Veležu" bio i "tehniko" i trener i funkcioner.

J

JAMNICKI, dr Ante. Višegodišnji sportski aktivist. Bio prvi predsjednik Oblasnog fiskulturnog odbora za Hercegovinu, 1945.

JAMNICKI, Leo. Godine 1903. bio potpredsjednik Koturaško-gombalačkog (Biciklističko-gimnastičkog) društva "Sokol", iz kojeg je nastao "Hrvatski sokol".

JANJIĆ, Rade (Mostar 1940). Fudbal počeo igrati u "Lokomotivi". Nosio dres i čapljinskog "Borca", livanjskog "Troglava" i širokobriješke-lištičke "Mladosti". Trener fudbalera čapljinskog "Borca" i domaće "Lokomotive", kada je bila i trećeligaš. Bio sekretar opštinskog SOFK Mostara.

JARAK, Blagajac, Stojka (Mostar 1936). Odlična gimnastičarka, u DTV "Partizan". Najbolja višebojka u BiH. Članica državne "B" reprezentacije i kandidat za "A" selekciju. U Beogradu se naročito posvetila stvaranju sletskih i drugih vježbi, izvođenih na mnogim priredbama u zemlji i inostranstvu.

JARAK, Zorica (Mostar 1973), strijelac SD "NH Rifat Frenjo". Na PJ 1989. za mlađe juniorke osvojila dvije zlatne medalje: pojedinačno i ekipno. Karijeru nastavila u Hrvatskoj.

JELOVAC, Jusuf, Jabo (Mostar 1947-1993). Od 1966 džudista "Hercegovca". Višestruki prvak BiH u teškoj kategoriji. Postizao uspjehe i na međunarodnim takmičenjima, među kojima je "Kup Jadrana" u Splitu. Nosilac smeđeg pojasa. Bio trener "Mladih krila" (treći u Saveznoj ligi-Jug a nade šampioni BiH) i "Hercegovca".

JERKIĆ, Ivo. Predsjednik FK "Velež" u 1951. i 1952. Član Odbora za obilježavanje 60-godišnjice tog sportskog kolektiva.

JORGA, dr Ilija (Beograd 1940). Glavni nastavnik prvog seminara o karateu u Mostaru 1968, čime je ovaj borilački sport stekao "pravo građanstva" u ovom podneblju. Bio, uz ostalo, savezni kapiten reprezentacije, osvajač zlatnih i drugih odličja na nekoliko EP i ostalih međunarodnih nadmetanja. Višestruki državni prvak u borbama i katama.

JOVIČIĆ, Milan (Sarajevo 1938). U šahu od sedme godine. Bio pionirski i omladinski prvak Sarajeva. Prvo član ŠK "Sarajevo", pa beogradskog "Partizana" i od 1970. "Mostara". Na osnovu usjeha na otvorenom prvenstvu države (1970) ostao majstorski kandidat, duže vrijeme jedini u ovom podneblju. Bio prvak grada na Neretvi 1975. Stalno igrao na prvoj tabli ŠK "Mostar", u danima drugoligaškog staža od 1985. U simultankama odmjeravao snage sa svjetskim prvacima Fišerom, Botvnikom, Karpovom, Kasparovom i Taljom, kao i velemajstorima Keresom, Štajnom, Gligorićem i dr. Remizirao sa Botvnikom (1) i Gligorićem (2).

JURIĆ, Goran (Mostar 1963) Nogometnu karijeru počeo u "Veležu" (1986. osvajač KJ i vicešampion). Od 1987. u "Crvenoj zvezi". Karijeru zatim nastavio u Španiji, pa u Hrvatskoj. Četiri puta državni reprezentativac (1988-89).

JUSIĆ, Jusuf. Profesor fizičkog vaspitanja. Anagažovao se u organizovanju različitih sportskih priredbi. Posebnu pažnju posvećivao masovnijem uključivanju učenika u sportski pokret.

K

KAJTAZ, Sead (Mostar 1963). Fudbalsku karijeru počeo u "Veležu". Iz generacije što je od 1986. do 1989. podarila "rođenima" više nego ijedna prethodna i kasnija (trijumf u KJ, vicešampionsko postolje i dva treća mjesta, finale KJ). Bio u timu što je ovjerio vizu za OI u Los Angelesu 1984, ali nije putovao u Ameriku. Dres "A" reprezentacije (1988) oblačio jedanput.

KALAJDŽIĆ, Avdo (Mostar 1959). Dres "rođenih" u prvoligaškim bitkama oblačio 253 puta. To je ostvario tokom jedne decenije, od 1977. U timu "Veleža" osvajaču KJ 1981. i BK iste godine. Kao junior igrao u finalu Omladinskog kupa 1977. Nastupao za mladu i mediteransko-olimpijsku reprezentaciju. Igrao u Turskoj, a već nekoliko sezona u Hrvatskoj, pa se vratio u "Velež".

KANDIJA, Ivo (Trogir 1936). Trener rukometašica "Lokomotive" tri sezone, od Druge do Prve savezne lige 1977. S juniorkama ovog kluba 1975. prvak države. Iste godine "Ilokosice" su sveukupne pobjednice međunarodnog "Partile kupa" u Švedskoj itd. Ponovo je, kratko, radio s mostarskim rukometašicama, a najduže s onima u Trogiru.

KAPIĆ, Dina (Mostar 1944). Plivačica "Veleža" od 1959. do 1965. Specijalnost kraul stil, ali se takmičila i u leđnom i drugim. Bila omladinska državna rekorderka na 800 m kraul (1963). Na međunarodnom mitingu u Mostaru 1960, koji je okupio i plivače Japana učesnike OI u Rimu, nastupila za državnu reprezentaciju. Solidne rezultate ostvarivala i na 200 i 400 m kraul. Bila trener u PK "Velež" i Školi plivanja, tako stvarajući nove prvake i rekorde BiH.

KARA, Mehmed Meho (Mostar 1946). Rukomet zavolio još u osnovnoj školi, kalio se u "Veležu". U Sarajevu igrao za "Partizan" i pet sezona za prvoligašku "Bosnu". Kada je vojevao za "studente" iz glavnog grada BiH istovremeno je vježbao tim "Veleža". Bio trener zlatne generacije ŽRK "Lokomotiva", učesnice Kupa IHF i Kupa evropskih šampiona. Trenersku karijeru je nastavio u Kataru.

KARABEG, Nermica (Mostar 1963). Rukometašica "Lokomotive" od 1976. S 15 godina na prvoligaškoj sceni. Druga snajperistkinja "Ilokosica" svih vremena. Nekoliko sezona igrala za juniorski i prvi tim. Učesnica šest omladinskih prvenstava države. Bila u najuspješnijoj generaciji "Lokomotive" (jesenje prvakinja, vicešampionke države, treće, učesnice Kupa IHF i Kupa evropskih prvakinja). Uporedo igrala u "A" (4 puta - 5 golova) i omladinskoj državnoj reprezentaciji (oko 20 puta). Na BP juniorki srebrno a seniorki bronzano odličje. Bila kandidatkinja za učeće na SP juniorki u Francuskoj 1983, ali zbog teže povrede izostala. Sada igra u RK "Mostar".

KAZAZIĆ, Hivzija (Mostar 1947), Planinar-alpinist, član PSD "Prenj". Godine 1975, s "parnjakom", osvojio "krov Evrope" - Mont Blan, visok 4867 m.

KELER, Dragutin, Bio predsjednik "Prvog hercegovačkog koturaškog društva" 1903. godine. Ta organizacija se smatra korijenom hrvatskog sokolstva u BiH.

KERMC, Stane st. Ostavio dubok trag u mostarskom sportu. Odgojio više istaknutih gimnastičara. Bio načelnik-sportski direktor DTV "Partizan".

KEŠELJ, Ljubo. Predsjednik FK "Velež" u 1962. i 1963. godini.

KLJAKO, Ismet Predsjednik FK "Velež" od 1973, u vrijeme vicešampionskih uzleta "rođenih".

KNEZOVIĆ, Ljubomir (Mostar 1924-1977). Nogomet počeo igrati u HŠK "Zrinjski" 1941. Zatim je nosio dres OSD "Snaga", 1946. Karijeru nastavio u "Veležu", s kojim je preko Republičke i Treće savezne lige stigao među drugoligaše 1951. Na kraju je branio boje "Lokomotive". Deset godina je bio predsjednik tog kluba. Biran i u Predsjedništvo SOFK Mostara, a bio i u rukovodstvu FS Hercegovine i dr.

KNEZOVIĆ, Marinko, (Proložac kod Imotskog 1895-Mostar 1961). Nogometni zanesenjak. Bio predsjednik RŠK/FK "Velež" od 1934. sve do njegove zabrane 1940. Poslije drugog svjetskog rata, marta 1945, bio među onima koji su obnovili rad tog kluba. Bio je u upravi "rođenih".

KNEZOVIĆ, Mile (Mostar 1940). Viši nogometni i rukometni trener. Igrao nogomet u "Lokomotivi" i rukomet u "Izviđaču". Bio trener nogometaša "Lokomotive" (drugoligaš 1969), "Neretve" (jedan od njenih osnivača 1973-dva puta prvak Hercegovačke zone i pobjednik Kupa na području FSH) i "Mostara" (Republička liga BiH). Selektor ekipe "Mostarske kiše" (mali nogomet - nezvanični prvak države) i gradske reprezentacije u malom nogometu (pobjednik na više turnira). Anagažovan u organizaciji različitih sportskih priredbi u Mostaru. Vježbao rukometašice "Lokomotive". Bio predsjednik nogometnih trenera Hercegovine, član Predsjedništva FSBiH i profesionalni tajnik općinske SOFK-e (1972-74). Od 1992. tajnik ŠSO, a sada je i koordinator za šport pri EUAM.

KOKAKOV, Olga (Sremska Mitrovica 1917). Kao novinarka gorljivo propagirala planinarski sport. Dugogodišnji planinar i funkcioner PSD "Prenj". Igrala odbojku i košarku, a bavila se i plivanjem.

KODRO, Meho (Mostar 1967). Od 1986/87. do 1991. na prvoligaškoj sceni, u dresu "rođenih". Za to vrijeme odigrao 129 utakmica i postigao 51 gol. Karijeru nastavio u Španiji, u "Real Sosiedadu" iz San Sebastijana (četiri sezone sa 73 pogotka, u jednoj 25). Sada igra u slavnoj "Barceloni". Za "A" državnu reprezentaciju (1990) odigrao jedan meč, a nastupao i za omladinsku selekciju. Danas je kapiten državnog tima BiH.

KOJIĆ, Bahrudin, Bufo (Mostar 1941). Plivač "Veleža" između pedesetih i šezdesetih godina. Republički prvak i rekorder u kraul stilu. S istim uspjehom se takmičio u disciplinama od 100 do 1500 m.

KOBLE, dr Ivan. U društvu "Hrvatski sokol" 1910. i 1911. prednjak i zamjenik starješine.

KOMLJENOVIC, Bera (Mostar 1915-?). Od 1933. do 1944. stub HŠK "Zrinjski". Smatra se najboljim nogometašem tog kluba svih vremena. Ostao vjeran matičnom timu, mada je 1935. bio pozvan u zagrebački "Građanski".

KORDIĆ, Miroslav (Šurmanci 1942). Od 1958. do 1973. nogometaš "Veleža", sa 188 prvoligaških utakmica. Akter prvog vicešampionskog slavlja, 1972/73. i dva treća mjesta. Karijeru nastavio u metkovićkoj "Neretvi" 1973. Od 1974. trener: kadeta "rođenih" (prvaci BiH), "Mladosti" u Š.Brijeg, "Lokomotive", "Turbine" Jablanica, "Sloge" Ljubuški, "Brotinja" Čitluk, a 1992 postao prvi kormilar obnovljenog HŠK "Zrinjski".

KOSJERINA, Neđo. Višegodišnji funkcioner i liječnik FK "Velež".

KOSJERINA, Slavko. Od 1946. do septembra 1947. predsjednik RSD "Velež".

KOSOVIC, Aziz (Mostar 1901-1981). Između prvog i drugog svjetskog rata vježbao u Sokolskom društvu. Od 1945. gimnastičar Gimnastičkog društva, odnosno DTV "Partizan". Aktivan učesnik na "Spartakijadi" u Pragu i "Gimnaestradi" u Zagrebu 1957. Bio je trener, načelnik, sportski direktor i prvi počasni doživotni predsjednik DTV "Partizan". Organizator mnogih masovnih sportskih manifestacija u Mostaru i Hercegovini. Od 1945. do 1965. nastavnik fizičkog vaspitanja u osnovnim i srednjim školama Mostara.

KOSOVIC, Mufid (Mostar 1941). Od 1946. gimnastičar u GD odnosno DTV "Partizan". Republički omladinski reprezentativac. Na prvenstvima BiH i PJ u gimnastici i višeboju (dvanaestboj) osvaja zlatne, srebrne i bronzane medalje. Igrao rukomet u "Gimnazijalcu" u sarajevskoj "Bosni". Trener DTV "Partizan" Sarajevo II i u istom društvu u Mostaru. Bio i načelnik-sportski direktor i predsjednik DTV "Parizan.", kao i član Predsjedništva do rata 1992. Inicijator i realizator niza akcija sportske rekreacije. Savezni gimnastički sudija.

KOSARIĆ, Barbarez, Zlata (Ljubuški 1948). Kao rukometašica počela u ljubuškom "Izviđaču". Od 1964. u "Mostaru", što se fuzijom stapa u "Lokomotivu" (1965), s kojom je postigla više vrijednijih uspjeha i rezultata. Igrala u četvrtfinalu Kupa 1968. protiv državnog prvaka koprivničke "Podravke". Reprezentativka BiH. Po završetku igrачke karijere vršila različite dužnosti u ŽRK "Lokomotiva" i ŽRK "Galeb".

KOVACEVIC, Vujinovic, Željana (Mostar 1958). Dugogodišnja rukometašica "Lokomotive" iz najslavnijih dana. Reprezentativka - 3 puta. Na SP juniorki u Bukureštu 1977. osvojila zlatnu medalju, prvo odličje takvog sjaja što je dotad stiglo u Mostar. Karijeru nastavila u Italiji.

KRČUM, Milenko (Mostar 1957). Od 1971. džudista "Hercegovca". U različitim kategorijama sedam puta prvak BiH, od čega četiri puta seniorski. Godine 1974. šampion države za "nade" u polusrednjoj kategoriji, a viceprvak u omladinskoj konkurenciji. Osvojio prvo mjesto na međunarodnom juniorskom kupu u Zagrebu. Sa sarajevskim "Željezničarom" vicešampion, takmičeći se u Saveznoj ligi. Sa "Hercegovcem" dva puta (1972. i 1973.) učestvovao u kvalifikacijama za Saveznu ligu. Nosilac majstorskog pojasa peti dan. Bio glavni trener "Hercegovca". Član Predsjedništva DŽSJ, vođa savezne delegacije na Kongresu džudo federacije Balkana, predsjednik stručnog odbora DŽSBIH i Dana kolegija BiH. Bio član Osnivačkog odbora Sportskog saveza BiH 1992. Savezni džudo sudija.

KRESO, Sead (Mostar 1940). Igrao rukomet, najduže u "Veležu". Bio predsjednik Predsjedništva i Konferencije "rođenih", kada su oni prvi put osvojili KJ (kao prvi klub iz BiH) i BK 1981. godine.

KRTALIĆ, Andrija (Mostar 1930), najuspješniji mostarski biciklista. Vozio za "Velež", zeničku "Željezaru" i sarajevsku "Lastu". Više puta prvak BiH između pedesetih i šezdesetih godina. Pobjednik trka "Kroz Hercegovinu", Mostar-Čapljina (1958) i još nekoliko. U "Trci kroz Makedoniju" stigao drugi, a vozio i na međunarodnoj "Trci kroz Jugoslaviju".

KRTALIĆ, Bariša (Mostar 1939). Kao vježbač gimnastičar 1952. počeo u Gimnastičkom društvu odnosno DTV "Partizan". Za to društvo igrao rukomet (prvaci BiH) i košarku. Dvije sezone "tehniko" i petnaestak godina u rukovodstvu ŽRK "Lokomotiva".

KUNŠTEK, Petrunela (Mostar 1960). Plivačica "Veleža" od 1970. Kraulašica i prsačica. Višestruki prvak BiH. Na PJ za mlade uzraste zlatna medalja u štafeti i bronzana ekipno. Osvajala i prva mjesta na mitinzima i drugim takmičenjima.

KUŠTREBA, pl. Stjepan. Sportski poslenik i pedagog. Godine 1906. u "Hrvatskom sokolu" i na Velikoj gimnaziji učitelj gombanja (gimnastike). Mostarske gimnazijalce gimnastici je podučavao i 1913/14. i 1918/19. Za njegovo ime su vezani počeci igranja nogometa u gradu na Neretvi. Radio i u Tuzli.

KVESIĆ, Marijan (Mostar 1950). Nogometaš "Veleža" od 1964. do 1977. Akter 117 prvoligaških bitaka. Iz generacije "rođenih" dva puta vicešampiona i četvrtfinaliste Kupa UEFA. Biran u upravu kluba, u dva mandata direktor "Veleža". Bio imenovan za prvog komesara Prve savezne lige.

L

LAGUMDŽIJA, Ekrem. Odbojkaš "Student-vazduhoplovstva" u vrijeme prvoligaških sezona (1985-88). S ovim klubom dva puta uzastopno u evropskom Kupu CEV. Poslije igrao u novosadskoj "Vojvodini". Bio državni reprezentativac.

LAJHNER, Alfred. Jedan od dvojice braće kojima je 1903. otac darivao nogometnu loptu, prvu u gradu na Neretvi. Bio je, naravno, u prvoj nezvaničnoj mostarskoj ekipi "Đački šport klub", koja se u Mostaru 1911. sastala sa timom "Sarajevskog šport kluba", nazvanog "Osman".

LAJHNER, Bernard. Zahvaljujući njemu Mostar je bio prvo bosanskohercegovačko mjesto u kojem se počela šutirati nogometna lopta. To se dogodilo 1903, kada je iz Budimpešte donio loptu kao dar-novu igračku svojim sinovima Alfredu i Oskaru.

LAJHNER, Oskar. S bratom bio vlasnik prve nogometne lopte u Mostaru 1903. Igrao i u "Đačkom šport klubu" 1911. protiv Sarajlija. Bio dugi niz godina nogometni sudac, jedan od najstarijih u BiH. Pravdu je dijelio nekoliko godina i nakon drugog svjetskog rata. Godine 1946. trener nogometaša i ženske ekipe hazene OSD "Snaga".

LEDIĆ, Berislav (Mostar 1936), profesor tjelesnog odgoja. U "Veležu" igrao nogomet, a u istoimenom klubu atletičar. Sa svojom OŠ "Braća Šimić" osvajao prva mjesta na MOI od opštine do Republike. U školi razvio široku sportsku aktivnost, organizujući desetak sekcija. Angažovan i u gradskim klubovima, posebno rukometnim.

LEDIĆ, Dubravko (Mostar 1951). Stasao s generacijom FK "Velež" što je "palila i žarila" među juniorima BiH, što je 1969. stigla do finala OKJ. Bio među trinaesticom veličanstvenih "rođenih" pobjednika KJ 1981. Crveni dres u prvoligaškim bitkama nosio 278 puta. Igračku karijeru nastavio u Kanadi i Australiji.

LÉLAS, Ilija (Vrlika kod Sinja 1934). Od 1957. do 1990. u kuglaškom sportu Mostara. U KK "Soko" od takmičara do predsjednika kluba. Član IO KSBIH i rukovodstva SOFK Mostar, predsjednik KS Hercegovine, prvi čovjek RSI "Sokola" i opštine.

LETICA, Jelena (Mostar 1951). Plivačica "Veleža" od 1960. do 1967. Specijalnost delfin (leptir) stil, ali je zapažene uspjehe ostvarivala i u lednom i mješovitom plivanju. Prva je u državi 100 m delfin savladala ispod 1:20,0-postavivši novi rekord sa 1:19,5 i

to u Splitu 1964. Višestruka prvakinja i rekorderka BiH. Omladinska reprezentativka (protiv Italije, Francuske i dva puta sa Austrijom). Bila kandidatkinja za OI u Meksiku 1968. Još kao natjecateljica postala trener u PK "velež" i učitelj u Školi plivanja. Bila selektor republičke plivačke reprezentacije i predsjednik Stručnog savjeta PSBIH.

LONČAR, Drago (Gradac, Široki Brijeg 1938), profesor Tjelesnog odgoja. Atletičar od 1955. do 1963. Bio član "Veleža", "Sarajeva" i ASK Split. Dva puta juniorski prvak države u bacanju koplja, a vicešampion u petoboju. Solidan bacač kugle, visač, daljaš i troskakač. Kandidat za OI u Rimu 1960. Osam godina juniorski i seniorski državni reprezentativac. Vodio višebojce DTV "Partizan" Š. Brijeg i olimpijskog i svjetskog prvaka-invalida Ante Pehara. Angažovan u škol skom sportu i gradskim klubovima. Međunarodni atletski i savezni odbojkaški sudija. Ima zvanje atletskog trenera. Sudio na EP u atletici u Beogradu 1962, BAI u Sarajevu i MIS u Splitu 1979.

LOOSE, Miroslav (Trebinje 1884-?). Kao inženjer izradio je nacrt Gradske banje na Musali (otvorena 1914). Ona je sagrađena po uzoru na Veliko kupatilo u Budimpešti. Pod krovom Banje bila su i dva bazena za kupanje. Onaj veći, dimenzija 12,5x8 m. koristili su plivači "Veleža" i polaznici Škole plivanja.

LUKAČ, dr Feoder (Foča 1892- Sarajevo 1973). U Mostaru od 1923. do 1941. Za to vrijeme osnovao Teniski i Motociklistički klub. Akter drugog turnira tenisera za prvenstvo BiH u Sarajevu 1929. U grad na Neretvi donio prvi sklopljeni kajak (1936), nakon što je kajakaštvo uvršteno u olimpijski program. Sportom se počeo baviti u Sarajevu: vježbe na spravama prvi i mačevanje drugi. Godine 1909. u Zagrebu upoznao fudbal i ovu igru prenio u Sarajevo, gdje je među osnivačima "Srednjoškolskog šport kluba". Igrao fudbal u Budimpešti i "američki" u Beču. Godine 1913. priredio prvo takmičenje atletičara u Bosni, pobjedivši u skokovima udalj i uvis. Svestrano uspješan atletičar u Austriji i u Bernu, Švajcarska. Pobornik učešća žena u "kraljici sportova" 1919. Te godine u Zagrebu je pobjednik međuklupskog nadmetanju u skoku udalj. Predsjedavao osnivačkoj skupštini JAS u Zagrebu 1921. Pisao o sportu.

LUKAČ, Sergije (Sarajevo 1920). Pokretač omladinskog atletskog sporta u Mostaru 1937-38. Dvostruki prvak Univerziteta u Grenoblu 1939 (400 m i 400 m s preponama). Poslije drugog svjetskog rata među osnivačima FDS "Akademičar" - ASD "Mladost" Zagreb. Od 1949. u Beogradu trener ASJ, predsjednik AK "Crvena zvezda", a obavljao dužnosti i u FSJ. U sportskom novinarstvu pisao o društvenim, političkim i vaspitnim aspektima pokreta fizičke kulture.

LUKENDA, Dragan (Mostar 1963). Košarkaš "Lokomotive", pa sarajevske "Bosne". Državni reprezentativac. Na omladinskom EP 1982. osvojio srebrnu medalju. S "Bosnom" pobjednik KJ i akter evropskog kupa.

LJ

LJUBIČIĆ, Antonela (Mostar 1960). Plivačica "Veleža". Višestruka prvakinja i rekorderka BiH za sve uzraste. Na PJ 1971. u mladim kategorijama dvije zlatne i u štafeti srebrna medalja. Među najboljim plivačicama lednog stila u državi. Pobjednik trke na međunarodnom mitingu u Zagrebu. Bila kandidatkinja za juniorsko EP.

M

MACI, Mazzi, dr Dominik. Bio starješina Hrvatske sokolske župe "Viševičeve", s a sjedištem u Mostaru 1911. Te je i prethodne godine istu dužnost vršio i u društvu "Hrvatski sokol".

MAHIĆ, Mehmed (Ljubuški 1930). Uspjeh u uličnoj troji u Mostaru odveo ga među atletičare "Veleža". Srednjoprugaš. Gimnastičar u DTV "Partizan". Košarkaš "Mladosti". Sportsku karijeru počeo u Trebinju 1945. kao fudbaler. Kasnije igrao veliki rukomet u sarajevskom "Milicioneru", zatim mostarskim ekipama. Savezni atletski sudija. Bio arbitar i u rukometu, plivanju i visinskim skokovima u vodu. Vršio različite dužnosti u DTV "Partizan", AK "Velež", FK "Velež", SOFK-i i dr. Zvanični spiker na mnogim sportskim priredbama.

MAJKSNER, Edo (? 1932-?). Jedan od najboljih mostarskih motociklista. Pobjednik različitih natjecanja. Najveće uspjehe ostvario u moto-krosu. U tome bio prvi u BiH sredinom šezdesetih godina.

MANJAK, Gordana (Mostar 1960). Plivačica "Veleža". Višestruka prvakinja i apsolutna rekorderka BiH. Na zimskom omladinskom prvenstvu države: dvije srebrne i bronzana medalja. Na PJ za starije pionirke na 200 m mješovito i u štafeti 4x100 m mješovito osvojila zlatnu medalju.

MANJGO, ENES (Mostar 1934) Bokser "Veleža". Prvak BiH 1952. u perolakojoj kategoriji. Nastupio u reprezentaciji protiv Engleske.

MANJGO, Semir (Mostar 1960). Počeo kao fudbaler-pionir "Veleža". Igrao košarku u "Lokomotivi" od 1976. do 1995. Od 1991. do 1996. trener prvog tima ovog kluba. S juniorima "lokosa" osvojio prvo mjesto u BiH i četvrtu poziciju u državi, početkom devedesetih godina. Savezni košarkaški sudija, vodio drugoligaške utakmice. Sada potpredsjednik KK "Lokomotiva" i član Predsjedništva KS BiH.

MARIĆ, Enver (Mostar 1948). Fudbalsku karijeru počeo u "Veležu" kao jedan-aestogodišnjak. Nedostižni prvoligaški rekorder: 447 utakmica. To je ostvario u prvenstvima od 1967/68. do 1984/85. U međuvremenu dvije sezone u Bundesligasu "Šalkeu 04" iz Gezelkirhena: 52 meča. Kao kapiten "rođenih" 1981. u svojim rukama držao prvi trofej pobjednika KJ, dva puta vicešampion i osvajač BK 1981. Za "A" reprezentaciju (1972-76) branio 32, a za mladu sedam puta. Igrao na SP u Njemačkoj 1974. Čuvao mrežu selekcije Evrope protiv Južne Amerike 1972. i izabranog tima Evropljana sa "Crvenom zvezdom". Od 1985. profesionalni stručnjak. Bio "tehniko" i šef stručnog štaba "rođenih", kada je s njima jesenji prvak 1987/88 (prvi i posljednji put) i vicešampion. Danas trener u Bundesligasu "Fortuna" iz Dizeldorfa.

MEĐEDOVIĆ, Adnan (Bijelo Polje 1959). Fudbaler "Veleža" nekoliko sezona, među najefikasnijim igračima-45 prvoligaških golova. Bio u timu "rođenih" osvajaču KJ i BK 1981. Kasnije igrao u Turskoj i Austriji, a počeo u bjelopoljskom "Jedinstvu".

MEHIĆ, Azra (Mostar 1942). Više od 20 godina funkcioner u ŽRK "Lokomotiva". Vršila različite dužnosti, među ostalim bila sekretar tog kluba.

MEHMEDBAŠIĆ, Nijaz (Mostar 1945). U sportu, posebno fudbalskom, dvadesetak godina. Bio predsjednik opštinskog SIZ za fizičku kulturu, a isto tako i FK "Lokomotiva". Biran u Predsjedništvo FK "Velež". Bio prvi "disciplinac" "rođenih", "lokosa" i Republičke fudbalske lige BiH-Jug.

MICEVIĆ, Veljko (Mostar 1942). Košarkaš "Lokomotive" od prvog dana, među njenim osnivačima 1962. Bio u prvoj petorki i na premijernoj utakmici "lokosa" u Dubrovniku protiv "Juga", maja iste godine.

MIKAČIĆ, Adam. Predsjednik odnosno starješina društva "Hrvatski sokol" s najdužim stažom. Bio je to od 1905. zaključeno sa 1908. godinom.

MIKULIĆ, Miško (Kočerin, Š. Brijeg 1895-Mostar 1952). Bio predsjednik HŠK "Zrinjski" od 1931. nekoliko godina. Angažovan i u hrvatskom sokolstvu.

MILAVIĆ, Mirsad (Mostar 1936). Odličan gimnastičar, član DTV "Partizan". Prvak i reprezentativac BiH. Bio predsjednik DTV "Partizan", a obavljao različite dužnosti i u drugim sportskim organizacijama, među ostalima i u FK "Velež".

MILETIĆ, Božo (Lipno 1929). Od 1950. do 1953. atletičar "Veleža", kasnije "Sarajeva" i beogradskog "Partizana". Puno desetljeće, do 1965, državni reprezentativac. Višestruki prvak i rekorder u bacanju koplja, najdalje 76,74 m u Berlinu 1964. Šampion i reprezentativac Balkana 1961. Na MI 1959. osvojio srebrnu medalju. Učesnik PE 1962. u Beogradu.

MILIĆ, Čedo (Mostar 1881-1945). Sokolski poslenik. Djelovao u SGD "Obilić", osnovanom 1903, kasnije u "Srpskom sokolu" i Sokolskom društvu. Angažovao se na organizovanju sletova hercegovačkih srpskih sokola u Nevesinju 1910. i Trebinju 1911.

MILIĆEVIĆ, Nikola. Prvi vođa HSŽ "Viševičeve", sa sjedištem u Mostaru, 1911. Istu dužnost vršio i u društvu "Hrvatski sokol".

MILKOVIĆ, dr Jakša (-?-Mostar 1945). Četrdesetih godina bio predsjednik HŠK "Zrinjski".

MILUTINOVIĆ, Miloš (Bajina Bašta 1933). Pod njegovom dirigentskom palicom fudbaleri "Veleža" 1981. osvojili pobjedničke trofeje KJ i BK. S "rođenima" radio tri sezone. Bio selektor državne reprezentacije. Igračku karijeru počeo u Boru, zatim nastavio u "Partizanu", minhenskom "Bajernu" i OFK "Beogradu". Nastupao je i za dva francuska kluba. Učesnik SP u Švedskoj 1958. Reprezentativac 33 puta s 16 golova. S omladinskom selekcijom prvak Evrope u Kanu 1951. S "Partizanom" kao igrač pobjednik KJ, a kao trener državni šampion.

MILJKO, Ivan, Ikel (Mostar 1938). Dugogodišnji nogometni funkcionar. To je prvo bio u "Zadrugaru", a sada je u HNK "Jasenica".

MINARIK, Tonča (Mostar 1923). Među osnivačima PD "Plasa" 1948, koje je poslije dvije godine promijenilo ime u PSD "Prenj". U upravi tog društva neprekidno. Desetak godina bio je njegov predsjednik, a 1992. dočekao na istoj dužnosti s dodatkom "doživotni počasni". Bio predsjednik Streljačkog društva Mostar. Aktivan u PK "Velež" i BD "Neretva". Bavio se planinarstvom, skijanjem i biciklizmom.

MIRICA, Nedžad (Mostar 1947). Plivač "Veleža" od 1958. do 1966. Višestruki prvak i rekorder BiH na 100 i 200 m leđno. S uspjehom se takmičio i u kralu.

MRKONJIĆ, Meho (Mostar 1914). Od 1. januara 1959. do danas glavni vrtlar na Gradskom stadionu, najduže kao poslovođa. Brine se o svim zelenim površinama tog sportskog objekta.

MRSIĆ, Dinko (Mostar 1933). Najduže aktivan u nogometu gdje je stekao i mirovinu. Najveće vrijeme tehnički sekretar FS Hercegovine. Više od 30 godina angažovan u plivačkom sportu, PK "Velež". Bio savezni, plivački sudac. Početkom

pedesetih godina igrao odbojku u konjičkom "Prenju" odnosno "Partizanu", saveznom ligašu.

MUČIBABIĆ, Dušan (Mostar 1907-1941). Član "Sokola". Kao izvanredan gimnastičar istakao se na Svesokolskom sletu u Pragu 1926. u više disciplina. Učesnik raznih sportskih takmičenja, igara i sletova. Bio među prvim bosanskohercegovačkim košarkašima u Mostaru 1925. U Ljubljani urednik u "Sokolskom glasniku".

MUČIBABIĆ, Sekula (Mostar 1933). Među najboljim skakačima s mostova u Neretvu svih vremena. Isticao se u letu na glavu.

MUJIĆ, dr Safet (Mostar 1908-Zabrđe kod Kiseljaka 1942). Svestrani sportista: gimnastičar, košarkaš, plivač, planinar, odbojkaš. Angažovan u RŠK "Velež", gdje je i klupski liječnik i sekretar.

MULAHASANOVIĆ, Sead (Ljubuški 1953). Strijelac družine "Soko". U gađanju standardnom vazdušnom puškom kao senior i junior u samom vrhu u BiH i državi. Na PJ 1972. za seniore u "olimpijskom meču" sa 591 krugom osvojio srebrnu medalju. Državni reprezentativac. Savezni majstor streljaštva i međunarodni sudija. Jedan od osnivača družine "NH Rifat Frenjo" 1981. Inicijator i "projektni" međunarodnog ženskog turnira u gađanju standardnom vazdušnom puškom "Memorij" u Mostaru (1985), najjačeg takmičenja "amazonki" na Starom kontinentu. Kao trener-instruktor stvorio nekoliko vrhunskih strijelaca-žena, od kojih je najpoznatija reprezentativka Nevenka Tomović.

MUSA, Josip, Jole (Mostar 1931). Igrao nogomet u "Veležu" od 1948. do 1959. u generaciji koja je gradila ugled tog kluba. Predsjednik "rođenih" (pobjednici KJ 1986, vicešampioni, na evropskoj sceni). Jednog ljeta, na pripremama u Makarskoj, vršio ulogu trenera. Bio predsjednik Zajednice fudbalskih klubova Prve savezne lige, bio i prvi čovjek RK "Velež".

MUSLIBEGOVIĆ, Bajazit. Član Aero kluba "NH Ljubo Brešan". Na PJ u vazduhoplovnom modelarstvu 1989. osvojio prvo mjesto.

N

NOVAK, Branka (Mostar 1944). U PK "Velež" sa 12 godina. Prva plivačica BiH-juniorka finalistkinja na PJ (1958). To je ponovila nekoliko puta među seniorkama na 400 kral ili štafeti 4x100 kral. Najveći uspjeh: četvrta u državi na 100 m kral. Prvakinja Republike. S ekipom šezdesetih godina se natjecala u Drugoj i učestvovala u kvalifikacijama za Prvu saveznu ligu.

NOVAK, Frnjo, Raro (Mostar 1914-1978). Nogometaš HŠK "Zrinjski" od početka tridesetih godina. Poslije igrao u jednom zagrebačkom klubu i trebinjskom "Leotaru". Od 1945. nekoliko godina nosio dres "Veleža", bio odličan strijelac. Još kao igrač "zrinjevac" radio kao trener, a to je bio i kod "rođenih". Bio savezni nogometni sudac.

NOVAK, Marija (Zagreb 1938). Više godina najbrža bosanskohercegovačka plivačica, članica "Veleža". Republička prvakinja i rekorderka na 100 m kral.

NOVAK, Vladimir (Bradovac, Zaprešić 1870-Zagreb 1943). Profesor tjelovežbe u više srednjih škola na području Hrvatske, BiH i Srbije. Bio je to i u Mostaru nekoliko godina u predvečerje Prvog svjetskog rata. U ovom gradu aktivan i u "Hrvatskom sokolu". Odličan vježbač na spravama. Učenike upućivao u tajne različitih sportova. Još 1894. položio ispit za učitelja gimnastike. Pod njegovim vodstvom stasalo više

vrhunskih vježbača (najpoznatiji Slovenac Jože Primožić, osvajač 11 medalja na SP i OI). Autor više djela iz oblasti tjelovježbe.

NOVAKOVIĆ, Enver (Mostar 1952). Počeo s visinskim skokovima u Neretvu, pobjednik takmičenja na noge 1968. Igrao fudbal u podmlatku "Veleža". Najviše uspjeha imao u "plemenitoj vještini". U perolako kategoriji juniorski prvak BiH i države 1968. Reprezentativac. Međunarodni bokserski sudija (1988). Dijelio pravdu na prvoligaškim i drugim ringovima. Tokom rata (1994) sudio na državnom prvenstvu BiH. Kandidat za arbitra na juniorskom PE. Jedan od nosilaca razvoja "plemenite vještine" u Hercegovini. Predsjednik SSO i Kantonalnog BS R/F, kao i koordinator za sport pri EUAM.

NUMANKADIĆ, Džemo (Mostar 1934). Sportski vazduhoplovac. Počeo u AK Mostar. Padobranac od 1949, iz prve generacije. Odličan sportski pilot.

O

OBORINA, Jovo. Savezni fudbalski sudija između tridesetih i četrdesetih godina.

OKUKA, Dragan (Nevesinje 1954). Fudbalsku karijeru počeo u nevesinjskom "Veležu", da bi nastavio u njegovom mostarskom imenjaku 1973. S "rođenima" se radovao trijumfima u KJ i BK 1981. Njihov dres u prvoligaškim bitkama oblačio 222 puta, sa 34 gola. Igrao u trebinjskom "Leotaru" i Švedskoj. Bio kapiten mlade reprezentacije, a s mediteransko-olimpijskom na MIS 1979. osvojio zlatnu medalju. Kasnije bio direktor i generalni sekretar "Veleža".

OMERAGIĆ, Edin (Mostar 1944). Atletičar "Veleža". Bio juniorski rekorder BiH na 60 m. Dobar trkač na 110 m s preponama. Vršio dužnost predsjednika AK "Velež".

ORUČEVIĆ, Zijo (Mostar 1949). Iz plejade najboljih kajakaša BiH na divljim vodama. Istaknuti slalomaš, ali i spustaš. Počeo 1963. S "Neretvom" u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji osvojio više naslova republičkog prvaka-pojedinačno i ekipno. Na PJ na Tacenu 1969, u štafeti 3xK-1 (sa Esadom Alajbegovićem i Benjaminom Salahovićem), osvojio zlatnu medalju. Prvak države u K-1, 1970. Učesnik više međunarodnih nadmetanja, pobjednik u maratonskoj trci u Kraljevu 1971. Dugogodišnji trener kajakaša. Prije i sada predsjednik mostarskih kajakaša (nekad BD "Neretva" pa Društvo sportova na vodi s istim imenom i danas Kajakaški klub). Rat 1992. zatekao ga u ulozi selektora reprezentacije BiH u kajaku.

OSTOJIĆ, Zdravko (Mostar 1934). Bio predsjednik SD "Velež" (1969-1974) i predsjednik Konferencije FK "Velež". Takvu dužnost imao i u Republičkom SIZ za fizičku kulturu BiH. Godine 1954. biran za tajnika za sport Sveučilišta u Zagrebu.

P

PACARA, Sulejman (Mostar 1933-1992). Bokser "Lokomotive" od 1950. Bio trener mostarskih boraca na ringu i republički sudija.

PAŠIĆ, Mirsad Deda (Mostar 1945). Jedan od najboljih skakača s mostova u Neretvu. Osvajao prvo mjesto, najčešće u disciplini na noge.

PAŠIĆ, Šefik (Avtovac, Gacko 1922-Mostar 1975). Prvi u Mostaru i Hercegovini se angažovao na proučavanju (istraživanju) historije sporta i fizičke kulture ovog

podneblja. U različitim publikacijama i listovima objavio više radova, a s referatima o sportu učestvovao na seminarima i simpozijama. Smatrao se jedan od ozbiljnijih istraživača početaka i historije sporta uopšte u BiH, a posebno u Hercegovini. Kao sportski novinar tekstove objavljivao u "Slobodi", "Borbi", "Sportu" i dr. Bio predsjednik atletskog kluba "Velež" i bokserskog kluba "Mostar". Obavljao i druge funkcije u sportskim organizacijama i savezima.

PAVASOVIĆ, Andre, Dalmatinac (Pavasovići, Zadar ?- Vojvodina 1848). Začetnik fizičkog vaspitanja u bosanskohercegovačkom školstvu. Kao prvi korak u tom smislu učinio je u Mostaru 1846. kada je počeo organizovati "izlete za dake".

PAVLOVIĆ, Faruk (Mostar). Bio predsjednik Vaterpolo saveza BiH i član Konferencije VSJ. U vaterpolo klubu "Velež", osnovanom 1986, bio predsjednik i član Predsjedništva.

PAŽIN, Dražen (Mostar 1942). U PSD "Prenj" od 1960. Dvije godine poslije završio alpinistički tečaj. Jedan je od najpoznatijih mostarskih alpinista. S "parnjakom" 1975. osvojio "krov Evrope", tj. vrh Mont Blana visok 4867 m, što prije nije uspio nijedan Mostarac. Uspinjao se i na druge planinske visove. Bio predsjednik PSD "Prenj", zamjenik načelnika Stanice Gorske službe spašavanja i član IO PSBiH. I danas aktivan u planinarskoj organizaciji, u HPD.

PECELJ, Vladimir (Vođeni, Ljubinje 1947). U dresu FK "Velež" 214 mečeva na prvoligaškoj sceni (dva puta vicešampion i četvrtfinalist Kupa UEFA). Godine 1968. došao iz trebinjskog "Leotara", gdje je i počeo igrati. Viši fudbalski trener i republički sudija.

PERIĆ, Branimir, Brane (Mostar 1930). Šahista od 1946. u ŠK "Gimnazijalac", pa ŠK "Mostar". Prvokategorik. Međunarodni majstor dopisnog šaha. U "dopisivanju" s evropskim kolegama osamdesetih godina osvojio prvo mjesto. Remizirao u simultanci sa svjetskim prvakom Robertom Bobijem Fišerom. Od 1954. do 1956. nastupao za zagrebačku "Industromontažu", pobjednika RSI. U ŠK "Mostar" bio predsjednik i vršio druge dužnosti. Organizator simultanki najboljih svjetskih šahista i velemajestorskog brzopoteznog turnira s 14 igrača u Mostaru 1978, dotad najače priredbe ove vrste na svijetu. Sudio meč SSSR-Jugoslavija 1980.

PETRANOVIĆ, Vukašin (Cetinje 1962) Pet sezona čuvao mrežu "rođenih" (1986. pobjednik i 1989. finalist KJ, vicešampion, jesenji lider, osminafinala Kupa UEFA). Karijeru počeo u cetinjskom "Lovčenu", pa nastavio u zagrebačkom "Dinamu" i dubrovačkom GOŠK-Jugu. Igrao u turskom prvoligašu "Trabzonspor", pa je nastavio u Sloveniji. Amaterski reprezentativac. Bavio se i karateom u Zagrebu. Sada reprezentativac BiH.

PIRIJA, Nenad (Mostar 1949). Plivač "Veleža". Najbolji bosanskohercegovački delfinaš. Višestruki prvak i rekorder. Osvojao zlatne medalje i na P.J. Bavio se i tenisom. Zaslužan za oživljavanje "bijelog sporta" u gradu i u osnivanju TK "Mostar", kao i izgradnju teniskih igrališta.

PIŠTALO, Mirjana (Mostar 1938). Plivala za "Velež" pedesetih godina. U BiH bez premca na 100 m leptir i 200 m prsno. Republička prvakinja i rekorderka.

PIŠTALO, Mišo (Mostar 1935). Odličan gimnastičar u DTV "Partizan". Bio prvak BiH. Nastupao za "B" državnu reprezentaciju. Obavljao različite funkcije u republičkim i savezним organima "Partizana" i dr.

POPOVIĆ, Ilija (Mostar 1929). Međunarodni stonoteniski sudac. Arbitar na SP u Sarajevu i EP juniora u Zagrebu. Igrač i funkcioner STK "Mostar".

PREGELJ, Ivo. Nogometaš "Veleža" od 1924. do 1932. Tokom služenja vojnog roka nastupao za podgoričku "Zoru".

PRIMORAC, Slobodan (Čitluk 1944). Nogometaš "Veleža" od 1960. do 1972. Odigrao 127 prvoligaških utakmica. Bio u timu osvajača trećeg mjesta 1965/66. Tri utakmice u mladoj i "B" reprezentaciji države.

PRLJETA, Ljubomir (Mostar 1930). U fudbalskom sportu Mostara, u FSBiH i FSJ obavljao različite dužnosti. Tri godine, od 1971, bio predsjednik FK "Velež".

PRLJETA, Nedeljko, Neda (Mostar 1944). Među utemeljivačima košarkaškog kluba "Lokomotiva" 1962. Bio igrač, potpredsjednik kluba i trener prve ženske ekipe 1967. Savezni košarkaški sudija. Prvi predsjednik Zbora KS Mostara i Hercegovine. Bio predsjednik Konferencije i član Predsjedništva FK "Velež".

PRNJATOVIĆ, Lazar (Mostar 1888-1941). Kurs za gimnastičke prednjake završio u Pragu 1911. Smatran za jednog od najboljih gimnastičara Hercegovine. Od 1919. u Mostaru sokolski prednjak, načelnik, instruktor i predavač. Od 1921. do 1941. nastavnik fizičkog vaspitanja na Gimnaziji, gdje je učenike zainteresovao za različite sportove. Autor sletskih vježbi. Organizator sletova i drugih sportskih priredbi u gradu..

PROHASKA, Slavko. Prvi trener ženske hazena ekipe "Veleža". Temelj ovom sportu, češkog porijekla, udaren je 1947.

PRSKALO, Dražen (Mostar 1964). Nogometno ime stekao u matičnom klubu "Velež" (tri sezone - od 1985. do 1988. - u vrhu domaćeg loptanja i evro-kupovima, trijumf u KJ). Karijeru nastavio u zagrebačkom "Dinamu" i drugim klubovima.

PRSKALO, Ivo (Čapljina 1946). Dres FK "Velež" nosio na 170 prvoligaških utakmica. Bio u timu osvajaču prve vicešampionske titule. Počeo u čapljinskom "Borcu", karijeru nastavio u Australiji, gdje je proglašen i za igrača godine.

PRSKALO, Karlo (Lipa, Tomislavgrad 1940). U džudu od 1963, kada je u Mostaru osnovan "Hercegovac". Nosilac majstorskog pojasa četvrtog dana. Bio prvak BiH, s ekipom se nadmetao u Saveznoj ligi. Trener džudista "Hercegovca" i "Mladih krila". Međunarodni džudo sudac. Bio arbitar na SP u Parizu i Beogradu, EP u Debrecinu, Novom Sadu i Izmiru, MI u Splitu, tri BP i više PJ. Nekoliko puta proglašen za najboljeg suca u državi. Bio u Predsjedništvima DŽSBIH i SOFK Mostar. Danas predsjednik DŽK "Hercegovac" i generalni tajnik DŽS H-B. U Indiji: vježbač DTV "Partizan" - treći na omladinskom prvenstvu Srbije (1956) i fudbaler "Željezničara".

PRSKALO, Mate (Lipa, Tomislavgrad 1936). U streljaštvu od 1956, u Indiji, zatim u Zemunu, i na kraju u Mostaru. Naročito se angažovao na razvoju ovoga sporta među osnovcima i srednjoškolcima grada na Neretvi. Pobornik izgradnje nekoliko streljista za gađanje vazdušnim oružjem. Na PJ 1973. treći i na prvenstvu BiH drugi u gađanju vojničkom puškom, solidan u vojničkom pištolju. Trener u družini "Soko". Međunarodni sudac streljaštva. Arbitar na Ol u Moskvi 1980, SP u Sarajevu 1984, EP u Minhenu, BP, PJ i drugim takmičenjima. Bavio se i atletikom.

PUDAR, Mirko (Čapljina 1919). Fudbaler igrao u čapljinskom SK "Uskok" od 1932, bio i klupski funkcioner. Od 1951. profesionalni sekretar FSJ, od 1959. tajnik NS Hrvatske. U vodstvu državne reprezentacije na SP u Švajcarskoj 1954. Bio predsjednik Tehničke komisije FK "Velež". Od 1962. do 1972. potpredsjednik i predsjednik FS Hercegovine. Fudbalski sudija. Bio dugogodišnji dopisnik zagrebačkih "Sportskih novosti".

PUDAR, Momo, profesor fizičkog vaspitanja. Od 1956. do 1960. gimnastičar. Višestruki juniorski prvak BiH, kao član DTV "Partizan". Na PJ za omladince u preskocima prvi i u višeboju peti. Bio državni juniorski reprezentativac. Učesnik četiri savezna sleta. U sarajevskom "Partizanu" 1957. igrao košarku. Pet godina kasnije među utemeljivačima KK "Lokomotive" i njen trener. Prvi Hercegovac (1963) savezni košarkaški sudija. Igrao rukomet u Sarajevu, bavio se atletikom, skok s motkom. Bio predsjednik SIZ za fizičku kulturu opštine i član Predsjedništva SOFK BiH.

R

RADOSAVLJEVIĆ, Milenko Amerikanac (Njujork, SAD 1906-?). Zahvaljujući njemu Mostar je prvi grad u BiH u kome se igrala košarka. Taj sport donio je sa sobom iz Amerike 1925. i s njim osvojio mostarske gimnazijalce. Svoje školske kolege upoznao je sa svim tajnama igre ispod obruča. S njim su ovamo preko Okeana stigli još neki sportovi, među kojima i odbojka.

RADONIĆ, Pero (Ruma 1934), profesor fizičkog vaspitanja u Zemunu, zatim u mostarskoj gimnaziji "Aleksa Šantić" i Ekonomskoj školi. Bio trener atletičarki beogradskog "Partizana". Od 1963. tri godine, vježbao atletičare "Veleža". Bio sekretar SOFK-e opštine Mostar. Dvije decenije, s kraćim prekidima, kondicioni trener "rođenih", u vrijeme njihovih najvećih uspjeha. Saradnik i trojica selektora državnog tima. Bio u Komisiji za programiranje rada selekcija i za praćenje forme reprezentativnih kandidata. Posebno poznat u radu s povrijeđenim sportistima, naročito fudbalerima tokom njihove rehabilitacije.

RAFAJLOVIĆ, Tanasije, Taso (Aleksinac ?). Trener boksera "Lokomotive" odnosno "Veleža". Veoma zaslužan za razvoj "plemenite vještine" na ovim prostorima. Stvorio nekoliko majstora ringa, republičkih i državnih prvaka. Bio bokser, prvak Balkana u teškoj kategoriji.

RAHIMIĆ, Ibrahim (Mostar 1956). Bio predsjednik nekoliko sportskih organizacija i asocijacija. To su: Društvo za fizičku kulturu Mjesne zajednice Pijesci, Savez društava za fizičku kulturu opštine i Odbor Opštinske fudbalske lige. Biran u Predsjedništvo opštinskog SOFK i trenirao fudbalere "Pijesaka".

RAIĆ, Martin (Drežnica, Mostar 1954-?). Bio član KK "Mostar". Među naistaknutijim karate borcima u BiH. Na dva prvenstva države osvojio bronzanu medalju.

RAMADANOVIĆ, Senad. Član karate kluba "Student". Na PJ 1989. osvojio zlatno odličje.

REBAC, Ivan (Mostar 1913). Od početka tridesetih godina do 1939. kapetan nogometne ekipe HŠK "Zrinjski". Dres ovog kluba obukao kao šesnaestogodišnjak, Sudionik značajnih uspjeha "zrinjevac". Godine 1957. bio potpredsjednik FK "Velež".

REBAC, Mirko, Đuka (Mostar 1919). Nogomet počeo igrati u HŠK "Zrinjski" 1934. i njegov dres nosio do zabrane rada tog kluba 1945. Odmah po svršetku drugog svjetskog rata stao na gol "Veleža", a kraće vrijeme nastupao za sarajevski "Torpedo". Bio savezni nogometni sudac i funkcionar sudačke organizacije.

REBAC, Mithat (Mostar 1929). Bokser "Lokomotive". Višestruki prvak BiH.

REBAC, Sulejman, Sula (Mostar 1929). Kao fudbaler s "Veležom" koračao od Oblasne do Prve savezne lige 1952/53. Igrao u splitskom "Hajduku", u slavnj generaciji predvođenom s legendarnim Bernardom Vukasom Bajdom. Nosio dres i "Sara-

jeva". Bio kandidat za "A" reprezentaciju. Šef stručnog štaba "rođenih" od 1968. do 1976 (dva puta vicešampioni i četvrtfinalisti Kupa UEFA, uspješne turneje po Americi, Aziji i Australiji). Prije toga vodio juniore "Veleža" s kojima je nekoliko puta osvojio prvo mjesto u BiH i igrao u finalu OKJ. Bio član selektorske komisije državnog tima na SP u Njemačkoj 1974. Trenirao sarajevskog "Željezničara" i nekoliko hercegovačkih klubova.

REBAC, Zoran (Mostar 1946). Igrao nogomet u "Veležu". Bio savezni nogometni sudac na "A" listi. Još kao igrač-junior 1964. položio ispit za arbitra.

REPAK, Džemal (Stolac 1923). U planinarstvu od 1948, kada je osnovana "Plasa", kasnije PSD "Prenj". Veoma angažovan u stvaranju Stanice Gorske službe spašavanja i obilježavanja "Hercegovačke planinarske transverzale". Bio predsjednik PSD "Prenj" i član IO PSBiH.

REPAR, Bruno (Čapljina 1934). Odigrao 150 prvoligaških utakmica: 124 u dresu "Veleža" a ostale u timu zagrebačke "Trešnjevke". Bio u ekipi "rođenih" što je 1958. ovjerila vizu za finale KJ. Dvije utakmice u "B" državnoj reprezentaciji. Ponikao u čapljinskom "Borcu". Od 1968. trener. Vodio nade "Veleža", zatim bio pomoćni i prvi trener mostarskog prvoligaša. Kasnije radio s nikšičkom "Sutjeskom", čapljinskim "Borcem", a od 1992. s HŠK "Zrinjski" Mostar.

RISTIĆ, Aleksandar (Rogatica 1944). Igrao fudbal u "Sarajevu" i splitskom "Hajduku". S "Veležom" (193 prvoligaške utakmice) osvajao vicešampionske titule 1972/73. i 1973/74. U Njemačkoj završio igračku a počeo trenersku karijeru. Vodio nekoliko tadašnjih klubova-prvoligaša. Danas šef stručnog štaba Bundesligaša "Fortuna" iz Dizeldorfa.

RIZVANBEGOVIĆ, Bakir (Mostar 1971). Od 1979. teniser "Mostara". Pobjednik jednog i finalista nekoliko vikend i masters turnira za igrače od 12 do 16 godina, sve u BiH. Učesnik međunarodnog turnira "Kataro" u Umagu. S ekipom izborio prvo mjesto u kvalifikacijama za Drugu saveznu ligu. Reprezentativac BiH.

ROMANO, Jadranka (Mostar 1951). Bila veoma perspektivna atletičarka, članica "Veleža". Isticala se u skoku udalj i u trčanju na 60 m. U ovoj sprintskoj disciplini, u finalu juniorskog KJ, stigla na cilj druga.

S

SABO, Oton (Mostar 1937). Sportski zrakoplovac. Od 1952. član Aero kluba Mostar. Na PJ prvi u slobodnoletećim modelima klasa A-2, (VK) prvi s ekipom u vezanim i šesti u radio-dirigovanim modelima. Sa AK višestruki prvak BiH. Na prvenstvu BiH sportskih motornih pilota treći. Bio nastavnik zrakoplovnih modelara, a sada ravnatelj AK "Soko-Zl". Konstruktor svih vrsta-modela. Jedan od organizatora EP i SP. Savezni sudac.

SALAHOVIĆ, Ismet. Igrao rukomet u "Veležu". Bio, uz ostalo, predsjednik Predsjedništva FK "Velež" 1990.

SELIMIĆ, Hazim (Mostar 1933). Na PJ u sportskom padobranstvu za omladince 1954. osvojio prvo mjesto. Instruktor padobranstva.

SELMOTIĆ, Zejnil (Mostar 1934). U "Veležu" od 1952, doskora bio šef stručnog štaba. Imao dugu igračku karijeru. Za "rođene" odigrao 270 prvoligaških utakmica i 36 pogodaka. Bio trener i u Omladinskoj klupskoj fudbalskoj školi.

SERDAREVIĆ, Mustafa (Mostar 1950). Član AK Mostar. Vazduhoplovni modelar. Prvak Bosne i Hercegovine u klasi F1-A (1984.) i u klasi F1-C (1987). Međunarodni sudija aeromodelarstva.

SKOČAJIĆ, Vladimir (Mostar 1954). Kao fudbaler počeo u "Lokomotivi", igrao u čapljinskom "Borcu". S "Veležom" jedan od rijetkih što je dva puta bio među pobjednicima KJ (1981. i 1986). Dvije sezone igrao u Grčkoj, da bi karijeru završio među "rođenima". Danas trener u HŠK "Zrinjski".

SLIPIČEVIĆ, Besim (Mostar 1938). S 15 godina bokser "Lokomotive", gdje ga je vježbao Tanasije Rafajlović. Stasao u jednog od najboljih bosanskohercegovačkih majstora ringa. Republički reprezentativac 19 puta a više puta prvak u perolakoju kategoriji. Karijeru nastavio u prvoligašu "Crvena zvezda" Beograd. Godine, 1962. savladavši tri protivnika, bio na dohvat trofeja "Zlatna rukavica". Prvak i vicešampion države. Višestruki reprezentativac Beograda i kandidat za državnu selekciju. Ostvario više pobjeda u međunarodnim mečevima, od kojih su najznačajniji nad prvacima Bugarske i Poljske, zemalja bokserskih velesila. U "Zvezdi" zabilježio sjajnu seriju: 17 susreta i isto toliko pobjeda. Savladao mnoge majstore "plemenite vještine", među kojima i olimpijskog kandidata Brandaleka. Za nezaborav je njegov meč u Mostaru sa reprezentativcem Mitrovićem. Godine 1966. posvetio se trenerskom pozivu.

SLIŠKOVIĆ, Blaž, Blaška (Mostar 1901-Jasenovac 1944). Između tridesetih i četrdesetih godina predsjednik i mecena nogometaša HŠK "Zrinjski". U tom razdoblju "zrinjevci" su postigli zapažene uspjehe i rezultate. Bio je aktivan i u društvu "Hrvatski sokol", pa u njegovom nasljedniku "Junaku", također tjelovježbenoj organizaciji.

SLIŠKOVIĆ, Blaž, Baka (Mostar 1959). Počeo kao plivač "Veleža". Igrao stolni tenis i košarku. Od 1971. do 1981. nogometaš "rođenih" (trofej Kupa): 140 prvoligaških utakmica i 25 pogodaka. Zatim igrao u splitskom "Hajduku" (pobjednik KJ i polufinale Kupa UEFA), francuskim i italijanskim klubovima, pa "Hrvatskom dragovoljcu". Dres "A" reprezentacije (1978-86) oblačio 26 puta i postigao tri gola. Igrao u olimpijskoj i omladinskoj selekciji, kao i državnom timu BiH.

SLIŠKOVIĆ, Vlado, Gug (Mostar 1934-1995). Od 1948. nogometaš "Veleža", igrao u čapljinskom "Borcu". Od 1951. junior "Veleža" od čijeg se dresa oprostio 1965. Imao 181 prvoligašku bitku, i onu premijernu 1952/53. Zaslužan za proboj u finale KJ 1958. Član omladinske selekcije BiH i kandidat za istovjetnu državnu. Savezni nogometni sudac, na "A" listi 1971/72. Bio potpredsjednik i predsjednik Predsjedništva FK "Velež", prvi čovjek sudačke organizacije Hercegovine, član Komisije za delegiranje arbitara za Prvu saveznu ligu i Predsjedništva SOFK Mostar.

SMOLJAN, Milivoj (Mostar). Igrao nogomet u HŠK "Zrinjski" dvadesetih godina. Bio nogometni sudac.

SMOLJAN, Nikola (Mostar 1935). Igrao šah od 1950. do 1975. Prvokategorik. Majstor dopisnog šaha. Nasupao za zagrebačku "Industrogradnju" i reprezentaciju Hrvatske (1954). U simultankama pobijedio velemajstora Rabara i Bogdanovića, a remizirao sa Hortom, Botivnikom, Karpovom, Kotovom i Gligorićem. U dopisnom šahu više puta polufinalista državnog takmičenja. Od 1965. do 1980. organizator niza šahovskih priredbi, simultanki i velikog velemajstorskog brzopoteznog turnira u Mostaru 1978. Bio predsjednik ŠK "Mostar". U mostarskoj "Mladosti" igrao košarku 1952. i 1953.

SMOLJAN, Vlado (Mostar 1926). Kao građevinski inženjer projektovao na-jreprezentativnije sportsko zdanje u Mostaru- Gradski stadion pod Bijelim brijegom. Čim je otvoren 1958. dobio je epitet jednog od najljepših objekata u tadašnjoj državi. To je, zaista, remek-djelo sportske arhitekture ne samo na ovim prostorima. Stadion je savremeno koncipiran i sagrađen. Ima glavno i pomoćno igralište, atletsku stazu s ostalim borilištima, kao i sve prateće sadržaje i okolinu pravu baštu "čudesne ljepote". Kapacitet tribina: 22.000, ali je dostigao više od 35.000! Autor projekta svoje zamisli je ostvario uz izvanrednu suradnju sa Nasibom Skikićem.

STANIĆ, Josip, Joško (Mostar 1939). Kao kajakaš "Neretve" 1951. seniorski vicešampion BiH u K-2 na mirnim vodama. U Aero klubu zrakoplovni modelar. Od 1953. do danas u rukometu. Jedan od osnivača, igrač, "tehniko" i trener RK "Izviđač". U Čapljini 1960. stvara "Poljodjelac", takođe rukometni klub. S grupom zanesenjaka 1962. osniva RK "Lokomotiva", prvo s muškom ekipom, a dvije godine poslije i sa ženskom. Među utemeljivačima ŽRK "Galeb" (1980), pa RK "Mostar" (1995). U tim klubovima bio trener, predsjednik, "tehniko" itd. Pokretač i organizator mnoštva rukometnih priredbi u Mostaru, među kojima i najznačajnijih s međunarodnim rejtingom. Bio tajnik Šreskog saveza sportova, SIZ-a i Fonda za fizičku kulturu. Među inicijatorima održavanja Hercegovačkih sportskih igara 1962. i njihovog obnavljanja 1974.

STOJANOVIĆ, Miloš (Vrbas 1930). Padobranstvom se počeo baviti u Mostaru 1951, a sportski pilot od 1953. Svjetski rekord u grupnom skoku na cilj tri padobranca, bez zadrške danju sa 600 m, srednje rastojanje (1957). Dobitnik zlatne značke padobranca.

Š

ŠABANAC, Jasmin. Karate borac "Mostara". Vicešampion države. Reprezentativac. Učestvovao na EP u Glazgovu.

ŠARAN, Nusret (Trebinje 1925). Predsjednik FK "Velež", kada je ovaj klub prvi put postao prvoligaš, 1952. Klupski liječnik. Igrao fudbal u trebinjskom "Leotaru".

ŠARIĆ, Sulejman, Sule (Mostar 1938). U grupi osnivača košarkaškog kluba "Lokomotiva" aprila 1962. Bio u prvoj petorki i na premijernoj utakmici ovog kluba u Dubrovniku protiv "Juga", maja iste godine.

ŠESTIĆ, Alija (Mostar 1919-1992). Fudbaler JŠK od 1936/37. Zatim igrao u beogradskom BASK-u, mostarskom HŠK "Zrinjski" (1941-1944) i "Veležu" (1945-53). Savezni fudbalski sudija od 1955. U dva puta prva "pištaljka" u državi. Vodio finale KJ (1966). Sudio u prvenstvima Njemačke, Mađarske, Turske i Grčke, kao i na međunarodnim utakmicama. Bio arbitar 31 godinu, a zatim savezni instruktor-kontrolor.

ŠESTIĆ, Kemal (Mostar 1939). Fudbaler "Veleža" od 1955. do 1971. Odigrao 237 prvoligaških utakmica i postigao 43 gola. Bio direktor kluba u razdoblju najvećih uspjeha "rođenih" sedmadesetih godina.

ŠEŠELJEVIĆ, Nenad, Neđa (Mostar 1932). Jedan od najpoznatijih mostarskih skakača u vodu, u disciplini na glavu. Prvi je poslije drugog svjetskog rata, 1948. poletio kao ptica sa Starog mosta u Neretvu. Više puta osvojio prvo mjesto.

ŠEŠELJEVIĆ, Paula (Mostar 1947). Ostaće upamćena kao jedna od rijetkih žena koje su skakale sa Starog mosta u Neretvu. Tu hrabrost je iskazala septembra 1964, "spustivši" se u vodu na noge. I o tom događaju pripremano je snimanje kratkometražnog dokumentarnog filma.

ŠILJEG, Mirjana. Jedna od najboljih atletičarki "Veleža" i BiH. Samo u 1961., godini republički rekord na 400 m obarala je sedam puta! Naredne godine ostvarila još impozantniji bilans: šestorostruka prvakinja BiH.

ŠKORJA, Govedarica, Jožica (Mostar 1944). Najsvestranija bosanskohercegovačka plivačica svih vremena. U "Veležu" od 1955. da bi natjecateljsku karijeru završila 1967. Višestruka prvakinja i rekorderka BiH u svim kategorijama i u većini disciplina svih stilova. Godine 1962. državna rekorderka na 200 m mješovito. Prvi BH plivač u državnoj reprezentaciji 1964, tri nastupa: 100 delfin protiv Poljske, 200 i 400 m mješovito sa Austrijom i Francuskom. Pobjedila na više međunarodnih mitinga. Bila i trener u PK "Velež" i u Školi plivanja. Od 1979. trener u PK "Celulozar", Krško-Slovenija.

ŠNATINGER, Vilko (Mostar 1915-1996). Predsjednik RSD "Veleža" 1948. Tada su pod krovom društva djelovale sekcije: nogometna, šahovska, biciklistička, kuglaška i hazena žene.

SOLA, Atanasije (Trst 1878-Sarajevo 1955). Bio u vodstvu SGD "Obilić" (1903) Mostar, a zatim u njegovom nasljedniku "Srpskom sokolu" vršio dužnost starješine. To je bio od 1903. do 1914.

ŠOŠE, prof. dr Hamid (Mostar 1947). Prvi Mostarac i Hercegovac sa zvanjem doktora nauka fizičke kulture i sporta (društveno-humanistički). Autor i koautor desetak knjiga o odbojkaškom i sportu uopšte. Među njima je nekoliko priručnika i udžbenika. Veoma uspješno sjedinio teoretski rad s praktičnim. Gotovo šest godina trener a zatim direktor OK "Student-vazduhoplovstvo" (utemeljen 1981). Bio i predsjednik Inicijativnog odbora za njegovo osnivanje. Predvođeci ih "studenti" su ostvarili meteorski uspon: od Republičke lige-jug do Prve savezne lige 1985, gdje su bili četvrti u Ligi i plej-ofu, pa učesnici evropskog Kupa CEV. Igrao rukomet u sarajevskom "Partizanu", a odbojku u beogradskom "Studentu".

ŠOŠE, Šefika (Višići, Čapljina ?). Jedna od najistaknutijih atletičarki "Veleža". Najvrednije rezultate postizala u skoku udalj. U ovoj disciplini (1961) seniorska prvakinja države.

ŠULENTA, Milan (Užice 1934). Utisnuo snažan pečat u akcijama za izgradnju Sportskog centra "Lokomotiva" u Radoču i Privredno sportskog centra u Mostaru. Aktivan u više klubova. Bio predsjednik FK "Poštar" i FK "Lokomotiva". Biran na različite dužnosti u sportskim savezima i dr.

ŠULENTIĆ, Miroslav (Mostar 1928-Sarajevo 1993). Predsjednik FK "Velež" od 1964. do 1966. "Rođeni" u tom vremenu (1965/66) bili treći na prvoligaškoj tabeli, što im je to dotad bio najveći domet. Bio prvi čovjek Radnog odbora za proslavu 50-godišnjice fudbalskog kluba "Velež", 1972.

ŠUNJIĆ, Zdenka (1938). Plivačica "Veleža". Prvakinja i rekorderka BiH 1954. i kasnije. Najbolje rezultate ostvarivala na 100 i 400 m kraul.

T

TASLAMAN, Nazif, Čik (Mostar 1942). S grupom entuzijasta i zaljubljenika u košarku, 15. aprila 1962. osnovao KK "Lokomotiva". Na njenoj premijernoj utakmici u Dubrovniku protiv "Juga", maja iste godine, bio "tehniko" prvoj petorki: Milenko Belović, Sule Šarić, Veljko Mićević, Vidosav Ivelja i Blago Vego kao gost. Bio je prvi predsjednik tog kluba, a na tu dužnost je izabran i 1995.

TEMIM, Amra (Mostar 1968). Atletičarka "Veleža", pa beogradskog "Partizana". Još u matičnom klubu postigla sjane rezultate: zlatna medalja u skoku uvis (187 cm) na MI u Latakiju 1987. Juniorska prvakinja države. Istakla se i na seniorskom PJ i na Svjetskom kupu u Rimu.

TOMOVIĆ, Nevenka (Sarajevo 1966). Članica streljačke družine "NH Rifat Frenjo". Učesnica dva juniorska EP: zlatna i bronzana medalja (ekipno) 1983. i srebrna 1984. Na juniorskom BP dvostruka prvakinja (ekipno). Na seniorskom i juniorskom PJ osvajala prvo mjesto (pojedinačno i ekipno) i vicešampionka. Zapažena i na međunarodnim i drugim turnirima i mitinzima. Takmičila se vazdušnom i malokalibarskom puškom.

TOMŠIĆ, Radoslav (Mostar 1925). Nastavnik letenja na zrakoplovima i jedrilicama (za to završio školu u Vršcu 1947). Prvo obučavao akcijaše na pruzi Šamac-Sarajevo. Od 1948. do 1950. pomoćnik upravnika Republičkog centra Butmir kod Sarajeva i nastavnik jedrilicarstva. Od 1950. do 1974. upravnik Vazduhoplovne škole Aero-kluba Mostar. Već prve godine osposobio prvu generaciju mostarskih jedrilara, a zatim i sportskih motornih pilota. Odgojio više vrhunskih jedrilara i pilota. (Zlatko Hafizović, Mladen Ivanišević, Džemo Numankadić, Mustafa Hadžović i dr.). Imao udjela i u stvaranju dobrih padobranaca.

TOPIĆ, Jadran (Mostar 1949). Nogometaš "Veleža" od 1965. do 1978. (dva puta vicešampion i četvrtfinalist Kupa UEFA). U evidencionom kartonu upisano: za "rođene" odigrao 371 utakmicu sa 71 golom, a prvoligaških 215 i 26 pogodaka. Sezonu igrao u njujorškom "Kosmosu", zajedno s legendama svjetskog nogometa Peleom, Bekenbauerom i dr. Oblačio dres mlade državne reprezentacije 1971. Imenovan u IO FSBIH 1992. Iste godine ujesen izabran za prvog predsjednika obnovljenog HŠK "Zrinjski" i dr.

TRBONJA, Mehmed, Meha (Mostar 1915). Ponikao u podmlatku "Veleža", prvotimac od 1932. do zabrane rada kluba 1940. Igrao i poslije Drugog svjetskog rata (iako teški invalid) u timu 29. hercegovačke divizije 1944, a karijeru završio u sarajevskoj "Slobodi" 1947. Februara 1945. bio među obnoviteljima "Veleža". Kasnije je bio njegov direktor, "tehniko", a izabran je za doživotnog predsjednika Konferencije "rođenih". Bio je akter prvog državnog prvenstva poslije Drugog svjetskog rata i član stručnog štaba reprezentacije BiH.

TUCE, Mira (Mostar 1929). Bila je "prva dama" bosanskohercegovačke "kraljice sportova". Nosila dres "Veleža", "Sarajeva" i "Crvene zvezde". U atletici takmičarka od 1947. do 1956. Specijalnost: trčanje na 800 m. Uspjehe je međutim, postizala i u drugim disciplinama. Sedam puta rušila državne rekorde na 800 m, 200 m, u petoboju i skoku uvis. U ovim disciplinama, kao i u skoku udalj i u krosu, na PJ osvajala prva mjesta. Učesnica EP u Briselu 1950. i Bernu 1954, gdje je u petoboju bila deseta. Državna reprezentativka 15 puta. S titulama i rekordima BiH je nedostižna za sva vremena. U 14 disciplina (11 pojedinačno) pomjerala je granice najboljih rezultata u BiH čak 72 puta! Prvi je mostarski sportista akter EP. Svestrana sportiskinja. Učestvovala na prvom prvenstvu BiH u plivanju 1947., igrala rukomet i hazenu. Planinarka i skijašica. Rijetke su sportske organizacije i asocijacije u gradu u kojima nije ostavila neki trag: kao trener, savjetnik funkcioner, organizator. Međunarodni atletski sudija.

TUFEK, Emir (Jablanica 1966). Fudbaler "Veleža" više od deset godina. Karijeru nastavio u Hrvatskoj. Odigrao 37 utakmica u različitim omladinskim reprezentacijama države. U tome je rekorder.

TURANJANIN, Borika (Mostar 1905-?). Nastavnica fizičkog vaspitanja, radila u Gimnaziji i Osnovnoj školi. Od 1929. načelnica Sokolskog društva u Mostaru, a zatim isto to u Sokolskoj župi. Kao instruktor obilazila sokolska društva i čete po hercegovačkim i dalmatinskim mjestima. Zaslužna što su seoske djevojke i žene počele vježbati u Sokolu. Autor je više sletskih vježbi i ritmičkih sastava. Nakon drugog svjetskog rata inicijator za osnivanje Gimnastičkog društva Mostar i četa u njegovoj okolini. Bila jedna od potpresjednika Oblasnog fiskulturnog odbora za Hercegovinu, 1945.

TURKALJ, Drago. Predsjednik HŠK "Zrinjski", 1937. i 1938. godine.

V

VAMPOVAC, Slavko (Virovitica 1929). Instruktor u sportskom padobranstvu. Na SP u Bledu 1951. zauzeo osmo mjesto. Godinu dana kasnije na PJ osvojio vicešampionsku titulu, a na međunarodnom takmičenju u Bolonji također bio drugi.

VELAGIĆ, Mustafa (Mostar 1937). Košarkaški funkcioner, trener i sudija. Bio predsjednik opštinskog SOFK. Različite dužnosti vršio u košarkaškim klubovima "Neretve" i "Lokomotive".

VIDOVIĆ, Zdenka (Mostar 1950). Godine 1964. među utemeljivačima i prvi kapetan ekipe ŽRK "Lokomotiva". Četiri godine kasnije, s klupskim kolegicama, proslavila se u četvrtfinalu KJ protiv kopriwničke "Podravke". Od 1968. u beogradskom "Radničkom" s kojima je osvojila titule državnog prvaka i trofej KJ, bila vicešampion Evrope. U 1974. nosila dres pariskog prvoligaša "Stela sport". Godine 1977. u matičnom klubu završila igračku, a počela trenersku karijeru (jedna od rijetkih žena kormilarki prvoligaša). U "duetu" prvih mostarskih i BH rukometašica državni reprezentativki. U mladoj selekciji 11 a u "B" sedam utakmica. Vodila reprezentaciju BiH juniorki, druge na Turniru republika i pokrajina, nezvanično prvenstvo države. Danas trener u ŽRK "Zrinjski".

VILA, Nedim (Mostar 1941). Igrao fudbal u podmlatku "Veleža", a rukomet u "Izviđaču". Aktivan planinar. U dva mandata prvi čovjek PSD "Prenj", bio potpredsjednik i predsjednik FK "Velež" 1989-90. Biran u Predsjedništvo SOFK opštine i FK "Lokomotiva".

VILENICA, Vlado (Mostar 1939). Od 1953. u atletskom klubu "Velež". Solidan preponaš, skakač udalj i uvis. Bio u juniorskoj ekipi prvaka BiH. Više od 30 godina trenirao najmlađe atletičare, dječake i djevojčice.

VIŠEKRUNA, Vojo dr (Oton, Hrvatska 1949). Košarkaš mostarske "Lokomotive" od 1965. Od naredne godine do 1971. džudista "Hercegovca". Nosilac crnog pojasa drugog dana. Ostvario više uspjeha na prvenstvima BiH i turnirima (na onom na Visu pobjednik u srednjoj kategoriji). Bio prvi trener ženske ekipe (1971), a kasnije vježbao i ostale džudiste. Vršio je dužnost predsjednika "Hercegovca".

VLADIĆ, Franjo (Mostar 1950). Nogometaš "Veleža" od 1966. Ukupno za taj klub odigrao 602 utakmice (360 prvoligaških) i 163 gola (83 u prvenstvu države). Igrao dvije

sezone u atinskom prvoligašu AEK-u, a završio karijeru u dresu "rodenih". U "A" reprezentaciji (1972-77) 24 puta i 3 pogotka, omladinskoj jedanput i mladoj 12 puta (2). Bio trener mladih kategorija "Veleža", a sada je šef stručnog štaba HŠK "Zrinjski".

VLAHO, Anđelko (Mostar 1892-1956). Među osnivačima RŠK "Velež", onog nogometnog 1922. Bio njegov prvi predsjednik. Izradio i prvu klupsku značku. Djelovao i u sokolskoj organizaciji.

VLAJO, Cezar. U društvu "Hrvatski sokol" bio potpredsjednik (1905) i tajnik (1906).

VUČINIĆ, Dragiša (Mostar 1948). Iz prve generacije košarkaša "Lokomotive". Kao njen igrač na EP juniora osvojio srebrnu medalju. To odličje dobiva još jednom. Od 1967. u prvoligašu "Crvena zvezda" (pobjednik Kupa kupova Evrope, dvije titule prvaka države i tri trofeja Kupa). U juniorskoj reprezentaciji 45, a u "A" 29 utakmica. Na EP u Esenu 1971. srebrna medalja.

VUJOVIĆ, Dragan (Ljubinje 1959). Odbojku počeo igrati u rodnom mjestu. Od osnivanja 1981. kapiten mostarskog "Studenta". S ovim klubom je vojevao od nižerazrednog do prvoligaškog ranga, sve do Kupa CEV.

VUKAŠINOVIĆ, Slavko (Mostar 1926). Bio predsjednik RK "Velež" 1975/76, u kojoj je sezoni ovaj rukometni klub postao prvak drugoligaškog "zapada" i borio se za ulazak u Prvu saveznu ligu, Biran u Predsjedništvo SD "Velež" i više godina član uprave istoinimnog fudbalskog kolektiva. Igrao fudbal u Beogradu i Nišu.

VUKČEVIĆ, Vojislav, Vojo (Beograd 1930-1952). Državni reprezentativac u sportskom padobranstvu. Na Prvom SP u Lescu-Bled 1951. zauzeo drugo mjesto u generalnom plasmanu. Bio instruktor padobranstva.

VUKOJE, Momčilo (Bileća 1952). Dres "rodenih" obukao 1971. Učestvovao u 265 prvoligaških bitaka, sa 40 pogodaka. S "Veležom" slavio dvije vicešampionske titule, trofeje KJ i BK 1981. Igrao u mladoj reprezentaciji. Fudbalsku karijeru počeo u bilećkom "Hercegovcu".

Z

ZELENIKA, Mate (Mostar). Skakao u Neretvu od malih nogu. Više puta pobjednik u skokovima na noge na tradicionalnom natjecanju letača sa Starog i drugih mostova.

ZELENIKA, Vlado, Pinda (Mostar 1931). "Veležovo" nogometno dijete. Prvotimac od 1950. "Samo" 67 prvoligaških utakmica ali i 52 pogotka. Tri sezone najbolji klupski strijelac. "B" reprezentativac. Igrao u brčanskom "Jedinstvu".

ZELJKO, Branko. Iz slavne generacije atletičara "Veleža". Osvojio naslov juniorskog prvaka države u bacanju koplja.

ZIMOLO, Anton. Među prvim Mostarcima koji su imali bicikl. Već 1890. vozio po Hercegovini, Crnoj Gori i Sandžaku. Sudionik nekoliko trka i osvajač više pehara i drugih znamenja.

ZOLJ, Šaćira Bira (Nevesinje 1955). Među osnivačima ŽRK "Galeb" Mostar, čija je okosnica bila sekcija OŠ "Braća Šimić". U ovom klubu bila prvi tehnički sekretar i trener mladih rukometašica. Sada tehnički sekretar SSO Mostar. Tokom školovanja pobjeđivala na raznim sportskim takmičenjima. Igrala rukomet, košarku i odbojku, a bavila se i atletikom, streljaštvom, skijanjem i sankanjem. Bila rukometašica nevesinjskog "Veleža".

ZOVKO, Dragan (Mostar 1947-1989). U "plemenitoj vještini" i u skokovima s mostova u vodu podjednako uspješan. Prvak BiH u boks u učesnik PJ, u srednjoj kategoriji. U selektorskom timu državne omladinske reprezentacije 1988. U ringu ostvario i međunarodne pobjede. Bio pobjednik i više puta među najboljim skakačima na glavu i na noge sa mostarskih mostova.

ZOVKO, Marko (Mostar 1930). Biciklista "Veleža". Na prvenstvu BiH 1948. osvojio prvo mjesto.

ZOVKO, Marko (Mostar 1936). Bio prvak BiH u boks 1958. Odličan skakač sa mostarskih mostova u Neretvu. U natjecanjima osvajao i prvo mjesto.

ZRIMSEK, Ljubo (Mostar 1903). Igrao nogomet u prvoj generaciji "Veleža". Poslije bio u rukovodstvu tog kluba. Bio u Počasnom odboru za proslavu 50-godišnjice "rođenih".

ZVONIĆ, Avdo (Mostar 1925). Angažovan u više sportskih kolektiva. Godine 1956. predsjednik PK "Velež", kada se zalagao za stvaranje i vaterpolo ekipe. Kasnije je bio potpredsjednik FK "Lokomotiva". Nalazio se i na čelu rukovodstva FK "Velež" od 1966, kada je uslijedila nagla smjena generacija fudbalera.

Ž

ŽAKULA, Stevan (Perušić 1875-Beograd 1939). Jedan od osnivača (1903), vježbač i vođa SGD "Obilić" Mostar. Kasnije djelovao u sokolskom pokretu u Tuzli, Sarajevu i Beogradu. Bio i sekretar Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije.

ŽIVADINOVIĆ, Živadin, Žika (Aleksinac 1938). Krajem 1963, s grupom entuzijasta, u Mostaru osnovao džudo klub "Hercegovac". Bio takmičar-borac, trener i sudija. Već u četvrtoj godini svoga postojanja taj klub se nadmetao u saveznom rangu.

ŽULJEVIĆ, Ismet (Mostar). Bio prvak Mostara u šahu. U ligaškom ekipnom prvenstvu BiH jedan od najuspješnijih igrača "Veleža". Godine 1948. šampion Mostarskog okruga, sa maksimalnih devet poena. Pobjednik nekoliko turnira.

VEĆINA LIČNOSTI IZ LEKSIKONA SU DOBITNICI RAZLIČITIH
DRUŠTVENIH PRIZNANJA ZA DOPRINOS RAZVOJU I
UNAPREĐENJU SPORTA.

Skraćenice:

SP - svjetsko prvenstvo, EP - evropsko prv., BP - balkansko prv., OI - Olimpijske igre, MI - Mediteranske igre, FK - fudbalski klub, PK - plivački kl., RK - rukometni kl., PSD - planinarsko - smučarsko društvo, HŠK - hrvatski šport klub, PJ - prvenstvo Jugoslavije, KJ - Kup Jugoslavije, SGD - srpsko gimnastičko društvo, BK - boksaerski, ali i bočarski klub itd.

Karatisti su iznjedrili šampione i reprezentativce

Odbojkaši "Studenta" dva puta u Evropi

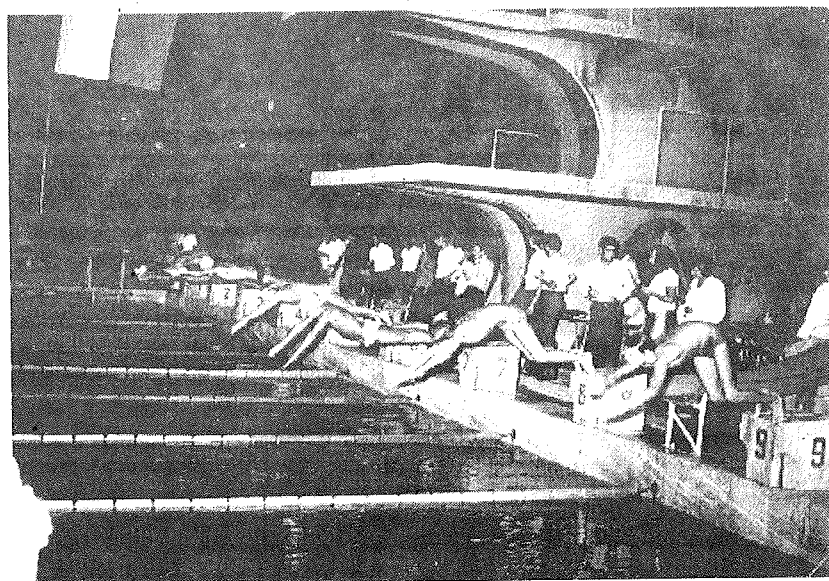
Kapiten "Veleža"
Vladimir Matijević s
prvim trofejom Kupa
1981.

Zlato sa SP juniorki u rukometu 1987.:
Željana Kovačević i Dajana Blažević

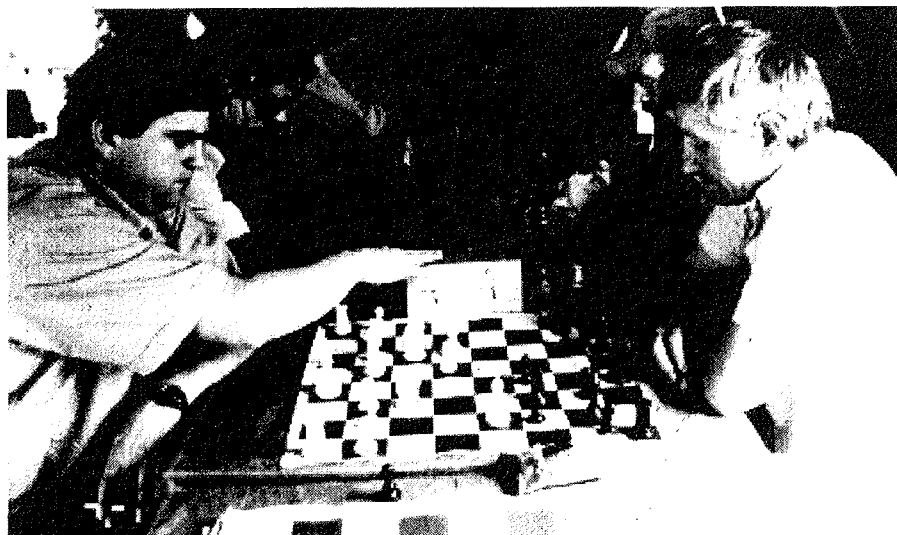
Vicešampionke Evrope: Rukometašice "Lokomotive"

Plivanje, ali u bazenu...

Mostarsko blato stjecište svjetske elite vazduhoplovnih modelara

Šahisti "Mostara" bili su drugbligaši

Najpoznatiji trener i bokser u Mostaru: Iskusni Tanasije Rafajlović (lijevo) podučava asa Besima Šlipičevića u tajnama "plemenite vještine"

Bibliografija:

- Sportska, sokolska i druga štampa, almanasi i publikacije
- Prilozi za istoriju fizičke kulture BiH, 1969-1981
- Enciklopedija fizičke kulture, Zagreb 1974
- Sjećanja-izjave (usmene i pismene) učesnika i svjedoka događanja
- Lična dokumentacija i dokumentacija sportskih organizacija-saveza
- Iz građe Arhiva Hercegovine u Mostaru

SADRŽAJ

PREDGOVOR	3
U V O D	5
SUMMARY	6
<i>Tradicija duga više od četiri stoljeća</i>	
DJEČACI KAO PTICE	7
<i>Nastava fizičkog vaspitanja u školstvu</i>	
ANDRE DALMATINAC UTEMELJIVAČ 1846.	11
<i>Od 1887. godine</i>	
BICIKLISTI NA MOSTARSKIM ULICAMA	15
<i>Sokolski pokret</i>	
SOKOLI POLETJELI SA NERETVE	18
<i>Fudbalska premijera 1903. godine</i>	
BERNARD LAJHNER STIŽE S LOPTOM	25
<i>"Otac" košarke u BiH Milenko Radosavljević Amerikanac</i>	
IZ NJUJORKA NA KANTAREVAC	33
<i>Narodni sportovi</i>	
TRADICIJE JOŠ ŽIVE	39
<i>Mostarci na olimpijskim igrama</i>	
IZMEĐU LONDONA I BARCELONE	42
<i>Franjo Arapović</i>	
OD SLIPČICA DO ZVIJEZDA	43
<i>Miroslav Brozović</i>	
PRVA MEDALJA	45
<i>Dražen Dalipagić Praja</i>	
RODILA MAJKA KOŠARKAŠA	47
<i>Jasna Merdan Kolar</i>	
ZLATO IZ LOS ANĐELES A	50
<i>Muhamed Mujić</i>	
ZA ANTOLOGIJU	53
<i>Krunoslav Kruno Radiljević</i>	
TROFEJ NA DOHVAT	55
<i>Vesna Radović</i>	
IZDANAK MOSTARSKE ŠKOLE	56
<i>Emir Balić</i>	
LEGENDARNA "LASTA"	57
<i>Ante Pehar</i>	
SAMOUKI ŠAMPION	59
<i>Olimpijci bez odličja</i>	
GALERIJA NEOSTVARENIH ŽELJA	60
LEKSIKON LIČNOSTI MOSTARSKOG SPORTA	65

SPONSOR

EU
ADMINISTRATION
OF
MOSTAR

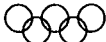
Izdavač:

PRESS

ZA IZDAVAČA
GIANCARLO DI MARKONI

Koordinator
Dragan Miladinović
Lektor
Mira Nadinović
Korektor
Alija Bijavica

© 1996. by prvo.izdanje

Tiraž 1.000 primjeraka

Grafička obrada i štampa "Graforad" Zenica

